

Пустеля Юма на захід від гирла річки Колорадо була розжарена, мов горно печі; але з чотирьох вершників троє були індіанці-які, вони звикли до спеки так само, як і стерв'ятники, що викреслювали ліниві кола в них над головами. Четвертого вершника спека не турбувала. Він був мертвий.

Частина пустелі, яку вони зараз перетинали, була вкрита твердим піском. Попереду і праворуч виднілися піщані дюни. Чотирма днями раніше той, що нині був мертвий, продирався на своєму коні крізь ці дюни назустріч смерті. Він надто поспішав вирватися на волю, досягти судна, що чекало на нього в Едер-беї, і тому зрозуміло, що загнав коня, коли вже було пізно.

Спроба втекти удень через пустелю, подекуди порослу низенькими кушиками креозоту, або ослячої колючки, була безумством. Але він не міг чекати. Які, що жадали отримати п'ятдесят доларів за його тіло, визначали розклад його руху. Залишалось рухатись або вмерти, і він гнав... і все одно загинув, бо вони перехопили його біля самої мети.

Ще ніхто не утік через пустелю Юма. Індіанець-які у зім'ятому кавалерійському капелюсі міг би розповісти йому це, бо він уже одержав винагороду за сімнадцять трупів, і це покращило його добробут. Які нічого не знав про судно у Едер-беї, та це його й не турбувало.

У в'язниці Юма Том Беджер знав про судно. Він єдиний був утаємничений у плани втікача і знав, що судно повинно з'явитися в певному місці узбережжя кожного вечора протягом двох тижнів. Команді було добре заплачено, а знала вона лише те, що одна людина, може, дві чи більше, мусять появитися на пустельному березі. Треба взяти цих людей на борт без зайвих запитань і доправити їх до Мазатлана.

Том Беджер мав намір втекти разом з Айзечером, але той був один, коли трапилась нагода, і він використав цю нагоду. Беджер залишився, але він не образився на свого товариша по камері. На його місці він зробив би так само. Тепер він вичікував. Чи вдалося Айзечерові?...

Раптом він почув, що б'є дзвін. Один... два... три... чотири рази!

Ворота тюрми відчинилися і знов зачинилися. Беджер підвівся, прислухаючись. Хто ж увійшов до в'язниці у таку годину? Ще не було і шостої ранку.

Іззовні почувся чийсь голос, десь з-поблизу воріт. Він був досить чіткий, навіть на відстані, бо у цьому чистому повітрі звуки розлягалися далеко.

- Вони привезли ще одного.

- Хто це?

- А хто ти думав? Тільки один утік звідси за шість місяців!

Айзечер! Том Беджер сидів тихо, але думки його прояснилися. Айзечер помер, та ще залишалось кілька днів, доки судно покине Едер-беї. Айзечер був певний щодо цього, і він планував з'явитися на місці в перший із чотирнадцяти днів, які судно проведе в бухті. Інші тринадцять днів були просто страхуванням на якийсь випадок чи помилку в розрахунках часу.

Ніхто на судні не знає про загибель Айзечера. Тому коли один чи більше людей з'явиться в Едер-беї, човен візьме їх на борт і доправить до Мазатлана. Айзечер загинув, але його смерть лишила двері відчиненими.

Думки Беджера були перервані брязкотінням ключів і луною кроків. Двері відчинилися, і він почув, як сторожа викликає людей на денну працю.

Міллер увійшов із черговим і почав відмикати ланцюги кайданів, що ними ноги в'язнів було прикуто до підлоги.

Ховрашок подивився вгору, скиглячи:

- Я зовсім не можу сьогодні... Я...

- Заткни пельку! - Том Беджер роздратовано глянув униз. Джо Харбін був у порядку, але Ховрашок не годився ні на що, окрім як скиглити.

- Одягай черевики! - нетерпляче заволав тюремник. Він взагалі був жорстокий чоловік і не потурав нікому з них. Міллер, навпаки, був добрий конвоїр і славна людина. Якщо в'язень нічим не допік Міллерові, він охоче попускав будь-яке відхилення від правил.

- Я не можу...

Тюремник злегка підштовхнув Ховрашка черевином.

- Встати!

- Будь ласка...

Тюремник хотів ударити його ключами, але тут утрутився Міллер.

- Дай йому спокій. Учора він дістав десять батогів.

- А зараз напрошується ще на десять!

- Узуй свої черевики, хлопче, - сказав Міллер. - Підемо, нехай док кине на тебе оком.

Повільно, долаючи біль, Ховрашок натягнув черевики і, звівшись на ноги, вийшов до тюремного коридора разом з іншими двома. Йдучи коридором, Том заглядав до камер тих в'язнів, що завдавали меншого клопоту. В кожній з них він бачив щойно поголених людей, які слали зручні койки. Власне, вони були зручні в порівнянні з твердою кам'яною підлогою, на якій він спав у карцері. Біля однієї з камер їх зупинили. Там був Ден Родело, роздягнений до пояса, і доктор оглядав його.

Міллер, подивившись трохи, обізвався:

- Док!

- Хвилинку, конвоїре. Мені треба перевірити цього чоловіка перед звільненням. Він виходить сьогодні.

- Щастить сволоті, - пробурмотів хтось; Міллер глянув на в'язнів, але по їхніх обличчях нелегко було вгадати, хто це промовив, і Міллер не став питати.

Родело був щасливий вийти на волю, та й хто б не був? Але раніше йому щастило менше, через що він сюди і потрапив. Він взагалі не був злочинцем, це усі в'язні знали.

Грубий - то так... і невезучий. Це був чоловік, що пройде найтяжчий шлях, коли потрібно. Аби хто зажадав розділити хоч частку його справ, йому б дісталися самі турботи. Ден стійко витримав свій строк. Він кожного дня виконував норму, а денна норма - то добряча робота.

- Добре, Родело.

Доктор Уїлсон зібрав свій саквояж і вийшов у коридор.

- Що там, Міллере?

- Оцей хлопець каже, що він хворий.

Доктор глянув на Ховрашка.

- О, та це ти!

Задерши йому сорочку, кинув погляд на виснажену спину, посмуговану батогами.

- Загоюється добре.

Ден Родело одягнув сорочку, поки інші чекали. Він заправив її під ремінь і зав'язав шийну хустку.

Джо Харбін дивився на нього гнівно, потім почав говорити, але Том Беджер різко штовхнув його, і Джо закрив рота.

- Ти вже досить зміцнів, - сказав Уїлсон Ховрашкові. - Тобі краще працювати, а то спину стягне рубцями.

- То ви вважаєте, що мені треба йти працювати?

- Тут усі працюють, хлопче. Тримайся далі від неприємностей, і якогось дня ти вийдеш звідси, як-от зараз Родело. А якщо завдаватимеш турбот, тебе будуть батожити раз за разом, і коли нарешті вийдеш на волю, будеш готовий до кладовища. Повір мені - я тут усіх перебачив...

Ден Родело стояв, чекаючи доки вони підуть, потім вийшов у коридор і попрямував до контори начальника. Він знав, що його проводжають заздрісні погляди тих, хто лишався позаду, але він мало кого з них знав і мав мало спільного з будь-ким із них.

Раптом він зупинився. Троє яків вносили тіло. Супроти волі він удивлявся у мертво обличчя. Він впізнав його. Впізнав просто тому, що це міг бути лише один чоловік. Хоча в блідому обличчі мерця мало що нагадувало людину, яку він знав.

Про Айзечера ходили чутки. Він мав рідних з грішми десь далеко на Сході, і були розмови, що нібито ці гроші сягають сюди. Досі лишалося загадкою, як йому вдалося втекти.

Клерк відчинив двері до контори начальника.

- Тіло Айзечера, сер, до впізнання.

- Ти що, не можеш сам впізнати його?

- Інструкція, сер. Належить, щоб ви оглянули тіло.

Начальник підійшов до дверей і кинув оком на мертву людину. Був він стрункий, принагідний чоловік, добре за п'ятдесят, виправка виказувала його військове минуле. Йому не подобалась ця справа.

- Ніколи б не впізнав його, - зауважив він. - Ніби пройшов крізь пекло.

- А ви бачили оту пустелю на півдні? Не думаю, щоб у Північній Америці було ще щось подібне до неї. Він, мабуть, був напівмертвий від спраги, коли його підстрелили.

Начальник відвернувся.

- Вони завжди стріляють їх, чи не так?

- Мертва людина не потребує води, а вода там - страшенна рідкість.

- Добре, прибери його звідси. І подивись, щоб поховали як слід, - і, поміркуювавши, додав: - Щоб ти напевне міг знайти могилу. Може, його родина захоче забрати тіло, хоч я щодо цього маю сумнів.

Які у кавалерійському капелюсі виступив уперед.

- Оро?

- Заплати йому, - сказав начальник. - Отут... я підпишу це.

Він підписав доручення на виплату, тоді глянув на клерка.

- Я підписав, - сказав він, - але нехай я буду проклятий, якщо мені це подобається. Не в тому справа, був він злочинець чи ні, але просто не можна дозволяти їм полювати на людей і вбивати їх.

Клерк був цинік.

- За рахунок цього вони живуть, ці які, сер. Я маю на увазі оту банду, що вештається кодо форту. - Він зробив паузу. - Я частенько думав, що нам слід завербувати їх, сер, натренувати й зробити з них добрих солдатів. Вони мають здібності.

- Кровожерні дикуни!

- Деякі з них.

Індіанець узяв свої гроші і обернувся, але тут побачив Дена Родело. На хвилину вони зустрілись очима, які розібрав неприязнь у погляді Дена і опустив очі, оглядаючи його вбрання. Як на в'язня, - а які знав, що це в'язень, - той був одягнений досить добре. Нові черевики були вичищені і сяяли.

Індіанець вказав на них.

- Мої! - він глянув на Родело. - Побачиш. Одного дня - мої.

- Мені шкода, - відповів Родело, - але я виходжу з в'язниці. Я вільний.

Родело пройшов повз які і зупинився біля столу начальника. Щось підказало Денові, ким був колись начальник, і майже інстинктивно він став струнко.

- Ну, Родело? - начальник вивчав його якийсь час. - Були в армії?

- Так, сер. П'ятий кавалерійський, сер.

Клерк підійшов до столу з коричневим паперовим мішком і поклав його перед Родело. Ден глянув. У мішку були його речі, зовсім небагато. Він розклав їх по кишенях без коментарів, потім затягнув ремінь з револьвером, що його принесли разом із мішком. Начальник вийняв з шухляди золоту п'ятидоларову монету і вручив її Денові.

- Ось ваші вихідні гроші. Я радий, що ви звільняєтесь, Родело, і маю надію, що ви не зробите нічого такого, що поверне вас сюди.

- З мене досить, сер, - зітхнув той. - За мною не було ніякого злочину, коли я попав сюди.

- Знаю. Я перевіряв вашу справу.

Начальник, здавалося, не поспішав відпустити його.

- Родело, вам доведеться витримати випробувальний строк. За часів змін завжди може виникнути така ситуація, з якою нелегко буде впоратись, але треба пам'ятати, що наша країна змінюється. Ми більш не можемо жити за законами рушниць. Поселенці ідуть зі Сходу кожного дня, є підприємці, що бажають вкласти гроші. Ми повинні навчитися вирішувати наші суперечки без стрілянини, і ми мусимо розпрощатися зі злочинським уявленням про закон.

- Я знаю, сер.

- Сподіваюсь, Родело, бо вважаю, що ви - добра людина. Тримайтесь подалі від неприємностей, - він подивився просто в Денові очі. - І подалі від поганої компанії.

Ден Родело відступив на крок назад, зробив поворот на місці й вийшов

з контори. Він був занепокоєний якимось передчуттям. Чи начальник знає що-небудь? Але звідки? Однак...

Коли вони наблизились до брами, конвоїр, що йшов поруч, зробив сторожі знак відчинити. Вони швидко вийшли.

- Радий бачити тебе зовні, Дене,- сказав конвоїр.

- Дякую, Індиче. Не сказав би, що буду дуже скучати.

Ден Родело кивнув головою на схід.

- Отам на мене чекає добрий кінь,- він обернувся. - Хочеш дещо зробити для мене? - Він вийняв п'ятидоларову монету з кишені. - Вона твоя, як скажеш Джо Харбінові, що я дав її тобі.

- Ото й усе?

- Усе.

Індик стояв у відчиненій хвіртці, стежачи, як Родело спускається з горба, потім глянув на золоту монету, знизав плечима і поклав її до кишені. І що б то воно значило? Вирішив був доповісти начальникові, але потім це здалося йому дрібницею. Він відступив, і брама зачинилася позаду.

Задумливо попрямував він до тюремного двору. Джо Харбін зараз має бути у кар'єрі. В'язень, думав Індик, який може віддати п'ять доларів ні за що, певно, має гроші - або сподівається невдовзі їх отримати. І, здається, саме про це він хотів сповістити Харбіна.

Було гаряче. Ден Родело зупинився і витер рукою піт із чола. Попереду був довгий шлях до конаючого шахтарського містечка, куди він прямував, і було краще почекати до заходу сонця. Він бажав уникнути міста Юма, тамтешніх цікавих поглядів на кожного, що спустився з горба, де розташована в'язниця території. Його бачили тут рік тому, та й то лише мигцем. Але він не хотів, щоб хоч хто-небудь у майбутньому пам'ятав, що він відбув строк у тюрмі Юма. Він збочив з дороги й сховався у затінку під покинутою саманною хатиною, щоб пересидіти до вечірньої прохолоди. Витяг з кобури шестистрільний кольт, зважив його в руці, щоб спробувати рівновагу, потім перевірів набої. У патронташі лише одинадцять петельок були з патронами. Йому знадобляться боєприпаси і рушниця.

Поклав револьвер назад до кобури і, насунувши капелюха на очі, приліг відпочити. Було дуже гаряче, але сюди трохи досягав вітерець з річки.

У дрімоті він згадав того які в зім'ятому кавалерійському капелюсі, і на хвилинку йому стало морозно. Як кажуть про таке? Наче хтось наступив на твою могилу.

Розділ другий

У тюремній каменоломні було гаряче, як у печі. Том Беджер обертав бур. А Джо Харбін бив молотом. Це була важка кувалда, і він гамселив нею з невмілою запеклістю, зовсім не в тому легкому ритмі, як це роблять досвідчені бурильники.

- Полегше, дурню чортів! - сказав Беджер гнівно. - Як не влучиш по бурові, я без руки залишусь!

Беджер сидів навпочіпки біля бура, повертаючись так, щоб не випускати з поля зору Перрімена, їхнього конвоїра. Том мав досвід не тільки в бурінні скель, але й у тюремних справах, і тому знав, що в'язень не може вибрати собі товариша по камері, навіть товариша до втечі. Обставини це роблять замість тебе, а далі вже ти сам маєш упоратись якнайкраще.

- Я тут життя гроблю,- сказав Харбін, - а той клятий Родело виходить на волю. Лише один рік! Я б витримав такий строк, стоячи на голові!

- Ти вбив людину, щоб здобути оту заробітну плату.

Джо Харбін знов ухопився за держак свого молота. Гнів раптом зник, і його місце посів холодний, обережний розрахунок.

- Яку заробітну плату?

Беджер обернув бура.

- Оту, з шахти. П'ятдесят тисяч доларів золотом.

- Розмовляєш занадто багато...

- Тобі пече, що Родело вийде звідси і забере усю здобич,- сказав Беджер.

- Він не знає, де я її сховав.

- Але дуже хоче дізнатися. Він казав мені, що, коли його строк наблизиться до кінця, ти спробуєш втекти і його будеш підбивати, і оце те саме, що ти робиш.

- А тобі що до того? - відповів Харбін брутально. - Ти на це ніколи не зважишся.

Беджер раптом плюнув на землю; це був знак, що конвоїр повертається. Харбін підняв важкий молот, ударив ним, знову підняв. Коли конвоїр повернувся до інших в'язнів, Беджер промовив спокійно:

- Я помилюся, коли спробую втекти сам. Ти теж схибиш, бо ти не дуже розумний. Але якби ми були партнерами...

Вони працювали у мовчанні. Нарешті Харбін сказав неохоче:

- В тебе є якась ідея?

- Еге ж... У мене їх декілька, і вони своє зроблять, але мені потрібен партнер.

- Я б охоче подався до Мексики, - пробурмотів Харбін. - Мені подобаються мексиканські жінки.

- Ми можемо видобути ці гроші, розділити їх надвоє...

- Ділити? З глузду з'їхав? Чи ти думаєш, що я здобував ці гроші, щоб з кимось поділитися?

- Ми б були партнерами.

Джо почав говорити знов. Том Беджер швидко плюнув у пилюку, але Харбін, занадто розгніваний, щоб думати, продовжував вигукувати сердито:

- Ей! То ти вважаєш...

Раптом поруч із ними з'явився Перрімен.

- Розмовляти заборонено!

Харбін повернувся до нього, спотворений люттю.

- Ти!..

Реакція Перрімена була швидка. Йому доводилося мати справу не з одним міцним горішком, і він бачив, до чого йде. Приклад його рушниць вдарив різко, злісно і влучив Харбіна, коли той кинувся на нього. Харбін упав на коліна, кров заюшилася з розбитої голови. Відступивши вбік, Перрімен глянув на Беджера.

- Чого це ви?

- В нас вийшла суперечка, Перрімене. Не треба винуватити Джо - спека його довела.

Перрімен зітхнув, але Том Беджер усміхнувся прохально.

- Джо не витримує спеки. Ви ж знаєте, він народився у Монтані і не може зносити її, як ви або я.

Заспокоївшись, Перрімен відійшов трохи.

- Гаразд. Цього разу не доповім. Але якщо ти йому приятель, тримай його на припоні, чуєш? - він витер лоба. - А таки пече, хай йому грець! Навряд чи можна винуватити його.

Він пішов, і Беджер допоміг Харбінові підвестися. Крові було небагато - так, цівка, але Харбін ще й досі дивився скляними очима.

- Ти врятував мою шкуру, - сказав він.

- А чому б ні? Хіба ми не партнери?

Харбін знов зітхнув.

- То що там у тебе за ідея?

- Я можу доправити тебе в Мазатлан... разом із тим золотом... за десять днів.

- Згода... партнере.

- Добре, - Беджер простягнув бура. - Будеш обертати бура. І всіма святими тебе благаю: не драгуй цього конвоїра. Якщо вони нас розлучать, я піду сам.

Джо Харбін похмуро узявся до роботи. Гаразд, якщо треба, він це зробить. Буде працювати так, що вони тепер жодного разу не звернуть на нього уваги. В голові пульсував біль, але його били й раніше, і думав він не про це, а про гроші, що чекають на нього, і про те, як не допустити Родело до схованки.

Він не побачив, як підійшов Індик, навіть не помітив його присутності, поки конвоїр не проказав:

- Хіба ти ніколи не стомлюєшся, Джо?

- Тільки не я.

- Твій друг Родело виписався сьогодні вранці. Дивіться, що він мені дав - він показав їм золоту монету, спостерігаючи, яке це справить враження. За всім цим щось крилося, Індик був певен, і йому було цікаво. - Ці гроші йому були видані на їжу, доки він не знайде роботи. Не розумію я цю людину.

Але Харбін ніяк не відізався, і Індик пішов. Беджер, переставляючи бура до нової свердловини, промовив:

- Якщо Денові не потрібні ці гроші, в нього, мабуть, є надія одержати більші.

- Мені треба вирватися звідси,- Харбін дивився здичавілими очима. - Томе, нам треба вирватися.

- Вирвемось. Сьогодні ввечері.

Харбін недовіриливо хитнув головою.

- Ввечері?

- Будь готовий. Десь на заході сонця.

Джо Харбін облизнув губи і глянув на сонце... години ще зо дві. Він почув, як під сорочкою проступив холодний піт. Чи він налякався? Що ж... може. Але він пройде крізь це, хай там що... Він уже куштував колись холодне мексиканське пиво, або текілу. Це таки питво!

Вони працювали, а сонячне тепло линуло згори і відбивалося від піско-вика; жорстоке, опалюючи тіло до пухирів, воно перетворювало дно кар'єра на піч. Необережний дотик до сталевого бура опікав до м'яса; через кар'єр проволокли двох бідолах, що втратили свідомість від спеки, але Джо Харбін продовжував уперто працювати. Том Беджер працював повільніше, більш методично, однак встигав не менше. Він не втрачав ні свідомості, ані надмірних зусиль. Він працював уже віддавна, знав усі заходи й хитрощі, що роблять важку працю легшою.

Міллер, що конвоював їх у другій половині цього довгого, палаючого дня, підійшов ближче. Вони скінчили останню свердловину, добре випередивши усіх інших.

- Ну, хлопці, ви сьогодні кращі за будь-яку двійку на оцій роботі. Збирайте свої інструменти. Досить на сьогодні.

Беджер випростався, розтираючи поперек.

- Дякую, сер. Я гадаю, ви маєте рацію. Нам краще залишити щось і на завтра.

Він складав бури, а Джо Харбін узяв на плечі свій молот. Вичекавши, поки увага конвоїра відвернеться, Беджер ногою відкинув один бур у каміння, а потім обидва пішли поволі. Озираючись, Беджер побачив, що «порохова макака» вже набиває динамітові шашки у шойно пробурені шпури, трамбуєчи їх довгою палицею. Беджер нишпорив очима по кар'єру, вимірюючи відстані, уявляв собі усю дію, як вона буде отут відбуватися, дбайливо зважував шанси. На хвилину його погляд зупинився на Ховрашкові, який у цю мить боровся з важкою тачкою, навантаженою битим камінням. «У хлопця поганий вигляд... нізачо він не витримає свого строку»,- подумав Беджер.

Він пішов поруч із Харбіном до складу, де в'язень-комірник перевірів інструменти, що вони їх принесли.

- Рано ви сьогодні. Міллер, здається, був зовсім добренький,- сказав він і посміхнувся Беджерові. - Добре. Харбіне, приніс своє доробало?

Джо Харбін уклав молот на полицю біля дверей, недбало поглядаючи через плече. Йому пересохло в роті, і він нервувався, знаючи, що ось зараз, будь-якої миті...

Беджер закинув свої бури на полицю, але комірник глянув на нього.

- Томе, в тебе одного бура не вистачає.

- Мабуть, недоглядив,- спокійно відповів Том. - Поспішав.

- Що ж, злітай назад та знайди. Ти ж знаєш правила.

Беджер повільно пішов назад, розміряючи кожний крок,- знав, скільки очей дивляться на нього. І ще він знав, що, нахилившись до бура, на хвилю зникне з очей і конвоїрів, що зараз стоять біля в'язнів нижче у кар'єрі, і комірника з інструментального складу.

Він зійшов униз, нібито шукаючи бура, раптом впав на одне коліно, витяг сірника, припасеного заздалегідь, і підпалив тільки-но укладений бікфордів шнур, ще один, ще. А потім підбрав бура і повільно пішов геть.

Він знав, скільки будуть горіти гноти, знав, коли станеться вибух, і знав, що має бути, коли відбудеться втеча. Том Беджер був обережна людина і планував кожен рух дбайливо; десь навіть у його планах ховалися тіні отих які. Неможливо планувати щось щодо них - або супроти них. Все зводилося тільки до простої думки - втекти від них, як вийде, а як не вийде - відбитися.

Він увійшов до складу.

- Ось твій бур. Задоволений?

- Це ж не я, Томе,- промовив комірник. - Це правила. Ти за ними живеш.

Він простяг руку, щоб узяти у Тома свердло, аж раптом повітря було розідране вщент громовим вибухом, і саме у цю мить Беджер змахнув сталевим буром і вдарив комірника по черепу.

Звук вибуху потонув у криках, зойках, стогонах болю поранених в'язнів і варті. Том та Харбін миттю побігли до кар'єру. Майже одразу вони натрапили на труп Перрімена, наполовину засипаний камінням та піском. Визволивши тіло, Беджер швидко зірвав пояс із кобурою з конвоїра, витрусив патрони собі у долоню, а револьвера сховав до кишені. Схопивши рушницю загиблого конвоїра, Джо Харбін розстрожив її об скелю.

В'язні і сторожа намагалися виповзти з мішанини диму, куряви та уламків. Деякі йшли, похитуючись, стікаючи кров'ю, видалися з кар'єру нагору. Пропихуючись серед них, Беджер виліз із каменоломні й побіг до фургона з кіньми, що стояв неподалеку.

Несподівано з'явився начальник тюрми у супроводі кількох сторожів. Він різко зупинився, вдивляючись у безладдя, що панувало у кар'єрі, поки конвоїри збігали схилом, щоб дати ладу людям унизу. Том Беджер швидко кинувся до начальника і уткнув револьвера йому у ребра. Джо Харбін підскочив з іншого боку, вирвав пістолет у начальника з кобури.

- Ми до тебе нічого не маємо, начальнику, то, як хочеш жити, веди нас до фургона.

- Я не...

- Начальнику,- застеріг Беджер,- немає в нас часу на суперечки. Йди до фургона!

Начальник почав заперечувати, але Харбін спритно грюкнув його револьвером по голові. Вони швидко потягли неприємного до фургона й закинули всередину. Том Беджер ухопив віжки, і коні побігли до воріт швидкою риссю.

Джо Харбін поставив начальника перед собою і підтяг повище, щоб його було добре видно. План діяв! Зараз, якщо тільки...

- Стій! - гукнув охоронник.

Беджер поганяв далі, і ще один вартовий з'явився на спостережній вищці біля воріт.

- Стій, стріляти будемо!

- Відчиняй браму,- наказав Беджер,- а то будеш мати мертвого начальника!

Завагавшись, вартовий поглянув праворуч і ліворуч, шукаючи підмоги, але нікого не було. Помічник начальника й усі інші побігли до кар'єру, щоб допомогти потерпілим.

- Ви маєте три секунди,- гукнув Харбін,- а після цього я прострілю начальника голову!.. Раз!

Вартові Perezирнулися. Вони одержали свою роботу від начальника, він був дружелюбна, приємна людина, однак непохитна щодо в'язнів.

- Два!

Один з вартових різко повернувся і пішов до каната, що ним відчиняють ворота. Без жодного слова він почав тягнути ланку. Ворота відчинялись... ох, як же повільно! Джо Харбін відчував, як краплини поту стікають крізь брови, як ворухиться волосся на потилиці. Першої-ліпшої хвилі могла знятися стрілянина.

Нарешті ворота розчинилися, і вони проїхали крізь браму, придержуючи коней, щоб фургон не зачепивсь, а потім погнали запряжку риссю.

Тепер вони були вже біля підніжжя пагорба.

- Кинь його! - сказав Том. Джо Харбін випхнув досі неприємного начальника з фургона, а Том Беджер шмагнув коней батою. Миттю запряжка зірвалася у галоп. З надбрамної вишки прогрімів постріл, ще один, але вони вже були під захистом опуклого схилу. Несподівано позаду почав бити дзвін; Беджер завернув фургон зі шляху в чагарники біля підніжжя горба. Вони рухалися крізь зарості, підскакуючи на каменях, але не знижуючи алюру.

Раптом з'явилося сухе річище, і Беджер спрямував запряжку туди; на м'якому піску фургон не гуркотів. Вони їхали кругом за закрутом річища, потім Беджер сказав:

- За цією скелею рубай посторонки і сідай верхи. Отут! - він кинув Харбінові мотузяний недоуздок, якого витяг з-за пазухи.

Вони швидко обрізали збрую і, накинувши недоуздки, скочили на коней

без сідла, охляп. Поїхали на південь, тримаючись м'якого піску, де копита не залишали чітких відбитків, тільки заглибини у пухкому ґрунті.

З річища вони виїхали в долину і зробили крок крізь верболози, що росли ближче до річки. Раптом Беджер різко завернув і, покинувши лозняк, поскакав ізнов у рухливі піски дюн. Джо Харбін, що їхав на один кінський корпус позаду, міг тільки дивуватися. Було очевидно, що Том Беджер спланував кожен крок. Він в'їхав до верболозу там, де не лишалося слідів, а тепер виїхав із нього в такому місці, де йти по слідах було б не легше.

Беджер кинув погляд на небо, і тільки тоді першого разу Харбін подумав про час. Він теж був обраний добре. До заходу сонця лишалися хвилини, а тоді швидко стемніє, як завжди у пустельному краї. Тоді вони зможуть їхати порівняно безпечно аж до самого світанку.

Але Джо Харбін був підозріливий чоловік. Беджер добре спланував кожен крок... Які плани в нього на той час, коли вони вже здобудуть злото? Це була неприємна думка, та Джо Харбін і сам роздумував про це, і йому самому хотілося б знати, як далеко він збирається йти разом із Беджером. Ускладнення полягало у тому, що їм було потрібно судно, а Харбін не був певен, що сам упорається з командою. Напевно, Беджер має план і на цей випадок, тож Харбін може йому знадобитися як помічник. Більш того, якщо які траплять на їх слід, кожен з них буде потребувати допомоги іншого. Тим які пустеля - дім рідний, тож вони будуть не просто загадкою.

Беджер затримався серед піщаних дюн і почекав, доки під'їде Харбін.

- Ти скажи мені прямо, Джо, і не викручуйся. Знає хто-небудь, де сховане золото?

- Ти що думаєш - я божевільний? Ніхто не знає.

Беджер обмірковував його слова. Якщо ніхто не знає, то навряд чи які або начальник вгадають напрямом, бо, хоч їм і треба втікати, вони поїдуть скоріш на схід, аніж на південь... принаймні аж поки знайдуть золото. Але якщо хто-небудь знає, він буде чекати на них десь поблизу схованки. Тоді вони якраз траплять до нього у лапи.

- Якщо ти брешеш,- сказав Беджер,- твоя шия буде в одному зашморгу з моєю. Якщо хоч одна людина, крім тебе, знає, де оте золото, або навіть приблизно чула, то можеш закладатися, що взнає ще дехто і що ми вгепаємось прямо в пастку.

- Ніхто не знає,- відповів Джо коротко. А сам подумав, що хтось таки знає. Ота дівка знала... він тоді багато базікав, а краще було б послухатися...

Та хай йому біс! Хіба в цьому справа? Вона, мабуть, давно вже поїхала з цих країв.

Розділ третій

Сонцю лишалося ще з півгодини котитися до обрію, коли Родело рушив у дорогу. Він залюбки ходив пішки, що взагалі рідко буває серед тих, хто звик їздити верхи, тому й зараз ішов із задоволенням. Після року у в'язниці це було величезне задоволення - йти дорогою добрячим розгонистим кроком. Окрім усього, це давало йому час подумати і розпланувати.

Було ще не темно, коли він почув торохкотіння позад себе, й, обернувшись, побачив легкий фургон, запряжений четвіркою, з верховим конем, прив'язаним ззаду. У фургоні були двоє чоловіків та жінка. Порівнявшись із ним, вони зупинились.

- Куди йдете, містере?

- У Голд-Сіті.

- Якщо ви полюєте за золотом, то це не те місце, куди вам треба. Єдине золото, що там будь-коли знаходили - у назві.

- Може, мені пощастить.

- Сідайте. Ми теж туди,- високий чоловік гукнув до коней, стьобнув їх легенько віжками, і фургон покотився далі із Деном, сидячим біля дівчини, - диявольськи привабливої, вирішив він.

- Це ж умираюче місце нині, містере. Розумієте?

- Воно ще не зовсім вмерло. Старий Сем Берроуз поки на місці. Тримає крамничку і салун. Я лишив свого коня у нього деякий час тому.

- Не занадто далеке місце, щоб залишати коня?

- А чому б ні?

Ден Родело подивився на дівчину, яка відповіла йому холодним незацікав-

леним поглядом. Двоє чоловіків перекидувались зауваженнями час від часу, і Родело запам'ятав, що їх звать Клінт та Джейк. Вечір був тихий, і коли коні пішли повільніше, здираючись довгим схилом, зникли усі звуки, крім тих, що походили від їхнього руху. Ден Родело випростував ноги. Йому було приємно їхати. Він пересунув кобуру, щоб була під рукою, і перехопив погляд дівчини, що помітила це.

Вони дивуються з нього - як і він з них. Двоє чоловіків та дівчина їдуть до Голд-Сіті - то не тільки конаюче місто, то ще й кінець шляху. За ним лежить пустеля... пустеля до самого кордону і ще далеко поза ним. Ден Родело не був надто підозріливою людиною, але інколи йому хотілося б знати, чи хтось має такі ж думки, як він, чи інші. Воно буде розумніше триматися обережно, дуже обережно.

У Голд-Сіті, окрім підупалої крамнички, салуна з трьома східцями, що вели з дороги до ганку під вивіскою, було мало чого іншого. Через вулицю стояла адоба - будівля з необпеченої цегли, добряче вже зруйнована, ще там були руїни інших покинутих будов уздовж цієї вулиці і трохи від неї в обидва боки. Скільки око сягає, не було жодного деревця, нічого, крім кущів креозоту, крихких кущів та розкиданих деінде опунцій та окотіло.

Сем палив на ганку свою люльку і спостерігав за наближенням фургона. Собака, що лежав біля його ніг, загарчав, потім заспокоївся. Сем носив на поясі револьвер, яким умів користуватися, а одразу за дверима стояв карабін.

Коли фургон підкотився і обережно зупинився, очі старого ковзнули по пасажирах і затримались на Родело.

- Агов, Сем!

- Чорти мене забирай, як це не Родело! Мені й на думку не спало, що твій час скінчився.

Ден зіскочив на землю.

- Оці мандрівники підвезли мене. Дуже люб'язно з їхнього боку.

Він легенько підкреслив слово «мандрівники», і Сем зрозумів. Він глянув на них, усміхаючись.

- За це ви, хлопці, одержите шматочок чого-небудь.

- Віскі у вас є? - спитав Джейк.

- Найкраще у місті,- сказав Сем. Він підвівся і пошкандибав попереду їх усередину. - Не можу сказати, що в мене забагато конкурентів.

Виставив пляшку та дві склянки перед ними, подивився на дівчину.

- А вам, мем, чашечку кави?

- Покажіть, де вона, і я зроблю сама.

- Одразу за дверима, мем. Ви легко знайдете - усе напихваті.

- Ви тут наче корінь конаючого міста,- зауважив чоловік, званий Клінт.

- У нас тут не так уже і самотньо, як то можна подумати. Багато скотарів, часом хто-небудь з отих арізонських рейнджерів... Також золотошукачі, ну й усякі такі.

- Я не думав, що хтось є звідси аж до Затоки.

- Таки нема. У порт Ізабель інколи заходять кораблі по м'ясо. Ото й усе,- він мотнув головою у бік пустелі. - Саме що ні на є забуте Богом місце на землі.

Сем долив у склянки.

- Я тут один на весь дім. Завжди полюбляв компанію, а Денові друзі - то мої друзі,- він поглядав простуватими очима. - У цьому місті небагато комфорту, от у такому, як воно є зараз. А ви ж звідки, містере?

- З Флагстафа,- відповів Клінт.

Джейк поворухнувся і сердито глянув на нього.

- Тут і подивитись нема на що, хіба що ви золото шукаєте,- сказав Сем.

- А чи щось не так, як треба?

- То ваші справи - ви й знаєте.

- То ж то й воно, містере старожиле,- Джейк відсунув свою склянку. - Ходімо, Клінте.

- Ви ще не напились кави.

- То для Нори - Нори Пакстон. Як вона хоче кави, нехай п'є. А я хочу знайти місце, де провести ніч.

- Я краще подивлюсь, чи не потребує леді допомоги,- Сем повернувся до дверей за баром, але Джейк заступив йому шлях.

- Я зроблю це, містере.

Ден Родело сидів дуже спокійно. Він знайшов кухонного стільця біля іншого кінця стойки і сидів там сам-один, тримаючись обік розмови, але

утримуючи всіх у полі зору. Він чув голоси з кухні, хоч не розбирав слів.

Нора стояла біля плитки, коли увійшов Джейк Ендрюс.

- Ми хочемо походити навкруги, роздивитися, пошукати оту адобу,- сказав він. - Ми не хочемо зустріти ще когось на цьому шляху, чуєш?

- Зроблю, що вийде.

- До диявола! Можеш бути певна, що вийде в тебе не дуже багато. Я не знаю, що то за чоловік, але він мені не подобається. Він же свіженький - тільки-но з Юми.

Нора Пакстон різко глянула на нього.

- Там сидить Джо Харбін?

- Маєш рацію. Звідки ми знаємо, що отой добродій не є приятелем Джо? Будь обережна.

Коли Джейк вийшов, вона розлила каву по чашках і понесла чашки й кавник до сусідньої кімнати.

Ден Родело стояв. Вона вперше подивилась на нього при світлі; вона не наважувалася придивлятися, поки Джейк Ендрюс та Клінт Уїлсон були поруч.

Це був високий, широкоплечий молодик із рухливими очима, темним худорлявим обличчям і високими вилицями. Добре одягнений, як для людини щойно з в'язниці; мабуть, це той одяг, що був на ньому під час арешту.

- Я краще піду пошукаю, де поспати,- промовив Родело.

- Отак скоро? Прийом тільки починається,- сказала Нора.

- Який прийом?

- Отой, що ми збиралися влаштувати,- вона підсунула чашку до нього, поставила кавник на стіл. - Я приготувала забагато чашок...

Обернувшись, вона побачила на полиці гітару.

- Ви граєте, Семе?

- Трохи... коли нікого нема. Але тут є Ден, він грає чудово. Як щодо того, Дене?

- Не зараз,- відповів Родело.

Тим часом Клінт підійшов до фургона, витяг ліхтар, підійняв скло і підніс сірника до гноту. Перший сірник згас, але другий запалив вогонь, і він опустив скло на місце.

Підійшов Джейк.

- От сюди, я вважаю,- сказав він.

Вони пішли поруч, часом підносячи ліхтаря, щоб придивитися до будинків на другому боці вулиці. Кінець кінцем побачили адобу, якої шукали; двері її були прочинені на кілька дюймів, над дверима висіла підкова; колись вона була прибита як слід, але горішні цвяхи повивалювалися, тож вона перекинулася відкритою частиною до землі.

Джейк завагався - йому це не сподобалося.

- Клінте, подивись-но. Щастя уже вибігло геть. Коли підкова висить отак, щастя завжди вибігає зсередини.

- А чого це має нас хвилювати? Не наша домівка, не наше й щастя. А тобі не все одно, що сталося з тим, хто прибивав цю підкову?

- Може, то знак. Може, то наше щастя пішло геть.

- Не будь отаким клятим дурнем.

Клінт пропхнувся повз нього і увійшов досередини. Це була проста, вибілена кімната з вогнищем; нечисленні меблі склалися з грубого столу, двох стільців та двох ліжок біля дальньої стіни. Клінт знайшов ланцюг із гачком, звисаючий з середньої балки стелі, і почепив на нього ліхтар.

- Тепер ми на самоті з п'ятдесятьма тисячами доларів.

- Але де ж вони?

- Десь поруч. З людей не видушиш більше, ніж вони знають... адоба на оцій вулиці, з кінською підковою над дверима.

- Жінки! Спочатку була Харбінова дівчина, а тепер оця Пакстон... Це ж ти наполягав, щоб її привезти сюди.

- Не вплутуй сюди Нору. Вона порядна дівчина.

- Добре, вона тут ні до чого. Але все ж таки, де оте золото?

Джейк Ендрюс огледів кімнату та підлогу. Він знав, що скарби, як правило, бувають закопані. Вивчив підлогу більш ретельно. Вона була збита з випадкових дощок, обрізків планок, тільки деякі з котрих тяглися через усю підлогу, і жодна з них не виглядала якоюсь особливою. З усього судячи, підлога була настелена вже після того, як збудовано хатину, і шматки її було стягнуто з інших будинків.

- Він мусив залишити якусь позначку,- сказав Джейк. - Але що ж то могло бути?

- Ти забуваєш, друже. Він знав, де він його закопав.

- Проте він не міг ризикувати. Він знав, що час, пилюка, вік змінюють вигляд речей. Він не розраховував лишити тут золото надовго, але знав, що не зможе забрати його наступного дня. Можна закладатися, що він залишив якусь позначку.

Побілка на стінах була дуже стара, але виглядала непошкодженою. Навряд чи що-небудь було сховано тут без жодних вказівок. Вогнище теж було незаймане - принаймні, на вигляд. Джейк продовжував вивчати підлогу. Присівши навпочіпки, розглядав дошку за дошкою.

- Клінте! - вигукнув він раптом. - Дивись!

Він вказував на одну з дощок підлоги, але Клінт не одразу роздививсь, що він має на увазі. Потім побачив - стріла, складена іржавими головками цвяхів.

Цвяхів було ужито, щоб держати дошку на місці, але один рядок їх був зайвим, а ще два зайві цвяхи утворювали грубу стрілку. Чи було це випадково? Або ж це був ключ, якого вони шукали?

- Давай віддеремо дошку,- Джейк озирнувся, потім підійшов до дверей із ліхтарем. - Здається мені, що отут за дверима я бачив кайло.

Клінт чекав, розглядаючи планку. Це було тут, ясна річ. П'ятдесят тисяч доларів золотом... Людина може зробити бозна-що із такою сумою.

Джейк повернувся і поставив ліхтар на підлогу.

- Сама валізка, без держака,- промовив він.

Заклав плаского кінця у щілину між дошками і почав підважувати. Іржаві цвяхи легко продирали трухляву дошку. Він ще раз натиснув на кирку, і дошка відійшла, розколовшись по цвяхах.

Клінт нетерпляче ухопивсь за дошку й оддер її. Під нею виявилася дерев'яна скринька, окута металевими штабками.

- Ось воно! - сказав Джейк. - П'ятдесят тисяч доларів.

- Авжеж,- відповів Клінт рівно. - Отепер вони мої.

Джейк підвів угору запитливий погляд. Вираз його обличчя повільно змінився. В руці у Клінта був револьвер.

- Клінте! Ти...

Дуло револьвера різнуло полум'ям, постріл прогримів у пустій старій хатині, потім пролунав ще один. Джейк Ендрюс поточився уперед, вуста йому прочинилися, немов він хотів щось сказати.

Клінт сховав у кобуру револьвер і, ставши на коліна, витяг скриньку крізь отвір у підлозі. Тією ж киркою віддер кришку скриньки, розтрошивши ще досі міцну деревину, - і вилаявся.

У скриньці були старі листи, документи, акти випробувань та різноманітні юридичні папери. Засунувши туди обидві руки, він витяг дві жмені паперів і шпурнув їх на підлогу. Там не було й сліда хоча б однієї монети. Втрачаючи надію, він доскрібся аж до дна скриньки, порпаючись обома руками... Нічого.

Почулося грюкання дверей десь далеко по вулиці, потім звуки швидкого бігу.

Він підскочив, дико озираючись на всі боки, кинувся до дверей і визирнув назовні. До нього біг Ден Родело, а трохи далі за ним - Нора Пакстон. Миттю він підніс револьвер і вистрілив, але вже в ту хвилину, коли натискав гачок, зрозумів, що поспішив і тому схибив.

Ден перескочив вулицю і сховався у густому затінку, вигукуючи Норі:

- Геть зі світла! Він уб'є вас!

Клінт висунувся з дверей, ухопив зором рух Норі і рвонув угору револьвер. Вловивши блиск світла на стволі, Ден вистрілив. Зброя Клінта впала, а сам він зник у приміщенні. Ден швидко перебіг вулицю з револьвером наготові.

Клінт кинувся до тіла Джейка, перевернув його і здоровою рукою схопив револьвер вбитого.

- Кинь! - став у дверях Родело. - Я не хочу вбивати тебе.

Нора, що дивилась на тіло Джейка, раптом підняла очі до Клінта.

- Це ти вбив його. Ти!

Ухопивши револьвер Джейка, вона підняла його, але раніш ніж вона встигла вистрелити, Ден вибив зброю з її руки.

- Він мені ще може знадобитися, Норо!

- Ти,- він вказав Клінтові револьвером. - Йди он на ту койку.

- Чого це?

- Ми тут трохи почекаємо. Краще влаштуйся зручніше.

- Що в мене з рукою?

Родело глянув на руку, яка кровоточила, але то було не більше ніж подряпина.

- Зав'яжи її. Не можна, щоб ти втратив багато крові.

Він вказав на вбитого.

- Тобі краще, ніж йому.

- Чому ви не застрелили його? - спитала Нора. - Він намагався вбити вас.

- Я не закон, ані суд. Та якщо він знов стрілятиме в мене, я вб'ю його.

- Що сталося з Семом Берроузом? - знов спитала Нора. - Він навіть не вийшов на вулицю.

- А хіба він мусив? Сем уже довгий час живий лише тому, що дбає тільки про свої справи.

Позбиравши револьвери, Родело запхнув один за ремінь - на запас. Він підозрював, що, поки скінчиться ця ніч, йому знадобиться уся вогнева міць, яку він може набрати.

- Я піду назад - треба скінчити із тою кавою,- сказала Нора.

Він подививсь на неї задумливо.

- Ідіть. І не поспішайте.

В кімнаті настала тиша. Ліхтар ледве освітлював приміщення. Клінт лежав на койці, притиснувши до грудей поранений зап'ясток, і роздумував. Ден Родело не мав сумнівів щодо його думок і знав, що Клінт, аби нагода, вбив би його так само, як убив свого партнера.

Клінта турбувало, що він не знає, що робити. Він прагнув золота, і воно було десь отут; але він убив єдину людину, яка могла знати, де воно. У тій купі паперів міг навіть бути ключ, але у якому з них? І що за ключ?

Родело, вичікуючи, намагався зрозуміти Клінтову точку зору. Цей чоловік хоче вбити його, але він навряд чи стане шукати випадку, поки не знайде якогось ключа до золота або самого золота. Почувши кроки, Родело визирнув. Це була Нора, що несла кавник та кілька чашок.

- Сем сказав принести це сюди, може, вам знадобиться. - Вона поставила чашку на стіл і налила кави для Родело, потім для Клінта й для себе.

Ден не поспішав узяти чашку, даючи Клінтові та Норі взяти спочатку собі. Помітивши це, Нора сказала:

- Ви не довіряєте мені?

Він посміхнувся їй.

- Коли на кону п'ятдесят тисяч доларів, я нікому не довіряю.

Вона відпила трохи кави, і він зробив те саме.

- Ви приготували страшенно смачну каву,- зауважив,- нічого краще не знайдеш.

Він слухав ніч, готовий до тривожних звуків. Вони прийдуть, він був певен. Але ж звідки ця певність? Вони були замкнені у тюрмі Юма, коли він покинув її, але люди тікали з Юми й раніш, і як хто-небудь міг це зробити, то й Том Беджер зможе і зробити.

Його чекання, його мовчазність виглядали насмішкою над двома іншими. Це було навмисне, бо він сподівався одразу вловити якусь реакцію з їхнього боку. Йому треба було знайти оте золото.

- Ви чекаєте на когось? - запитала Нора.

Він кивнув.

- Саме так. Я чекаю на людей, що сховали це золото.

Клінт різко повернув голову і наполовину підвівся.

- Але ж вони в тюрмі Юма! - заперечила Нора.

- Ставлю мільйон, що вони будуть тут до світанку,- сказав Родело спокійно. - У тюрмі стався якийсь гармидер десь коло того часу, коли я підходив до міста. Можу закластися, що то були вони.

Клінт сів.

- Вони вб'ють нас! - скрикнув він. - Усіх!

- Можливо... Може, й ні.

Розділ четвертий

Том Беджер натягнув поводи і звернув коня зі стежки.

- Сховайся, Джо. Хтось їде.

Харбін теж звернув і витяг револьвера.

- Я не хочу нікого бачити, а тим більше - щоб хто-небудь бачив нас!
Чужий кінь ішов доброю рисою, потім уповільнив хід і зупинився напроти них. Вершник підвівся на стременах, очевидно, прислухаючись.

- Мабуть, звернули,- сказав вершник. - Я не чую їх.

Він уголос говорив до себе, як то робить багато хто на самоті.

- Чорт! - Харбін був роздратований. - То ж Ховрашок!

Вони виїхали назустріч; Том Беджер був роздратований ще більше, ніж Харбін. Він був певен, що їхній слід загублено біля річки, і що які будуть полювати на них десь на півдні. Але ж Ховрашок нічого не знав про те, як ховати сліди, і його могли вистежити аж досюди. Якщо так, усі їхні зусилля пішли нанівець.

- Ви, хлопці, дали й мені шанс,- сказав Ховрашок. - Коли ви рвонули, усі були страшенно збуджені й кинулись ловити вас. Отут нас троє і втекло. Але двох інших, мабуть, підстрелили.

- Поїхали з нами,- сказав Беджер нетерпляче. - Родело буде там і забере геть раніше, ніж ми досягнемо Голд-Сіті.

Нічну тишу не порушували ніякі звуки, крім поскрипування зброї. Том Беджер їхав попереду, спочатку повільним кроком, бо це було безпечніше на піщаній стежці, потім пустив коня легким чвалом; за ним і інші.

Ховрашок створив проблему, але обміркувати її ще буде час, якщо до того вона не вирішиться сама собою. Йому пощастило із втечею, бо був він зовсім нетямущий, але ж не буде йому щастити весь час; ті дні, що попереду, вичерпають його запаси везіння.

В'їхавши до Голд-Сіті, вони погнали коней уздовж вулиці. В крамниці горіло світло, але вони не зупинились. Далі по вулиці вони побачили, що і в адобі світло горить так само.

- Він добрався перший,- сказав Беджер.

- Він у хатині,- заперечив Харбін,- та це ще не означає, що він знайшов і мою схованку. Ніхто її не знайде, крім мене.

- Може, він уже надібав її і захопив усе,- сказав Ховрашок.

- І залишив хатину освітлену?

Джо Харбін зупинив коня біля найближчої до адоби будівлі й витяг револьвера.

Всередині хатини Ден Родело чекав; обличчя його було спокійне. Нора відступила у куток, подалі від зони обстрілу. Клінт спостерігав із ліжка.

- Там більше, ніж одна людина,- сказав він. - Ти збираєшся упоратися з ними сам-один?

- Еге ж.

- Ти шалений,- Клінт подивився на нього. - Ну, а що я буду мати з того?

- Ти тут уже ні при чому. Ти вбив свого партнера. Можеш сидіти тут або можеш ризикнути і ще поганятися за золотом. А можеш іще втекти.

- Я залишусь тут.

- Авжеж. Там, надворі - Джо Харбін.

- Ну то й що?

- Єдиний засіб, у який ти міг дізнатися про це золото - від його дівчини.

А Джо - страшенно ревнивий чоловік.

- То не я! - заперечив Клінт. - То був Джейк.

- Скажеш ото йому. Може, він і послухає.

Знадвору долинули кроки, а потім голос, що окликав:

- Гей, Денні! Виходь!

- Ну от, це вони, Клінте,- сказав Родело. - Ти сидиш тут, і вони будуть вважати, що ти у цій справі разом зі мною.

Клінт несподівано скочив.

- Я хочу вийти. Я хочу зараз же вибратися звідси.

- Давай.

Клінт рушив до дверей, потім завагався.

- А як щодо зброї?

Ден Родело витяг револьвера з-за ремня і подав його Клінтові, стволом уперед.

- А тепер - обличчям до дверей. Якщо обернешся - стрілятиму.

Клінт узяв револьвер і ступнув до дверей. Потім покликав:

- Це не Денні! Я хочу вийти і побалакати!

Ден Родело відсував засувку біля задніх дверей.

- Гаразд,- почувся голос Джо Харбіна. - Виходь з руками вгору!

Клінт відчинив двері, держачи револьвер у руці, швидко вискочив надвір

і вистрілив. Три кулі зрізали його раніше, ніж він вистрілив удруге. - Залишайтеся тут,- прошепотів Родело Норі і тінню вислизнув у ніч.

Ховрашок ступив до дверей і застиг, втупившись очима в тіло на підлозі. Потім увійшов у кімнату, а за ним - Харбін та Беджер. Том Беджер повільно оглянув кімнату, пильно подивився на Нору, потім - на труп.

- Переверни його,- наказав він Ховрашкові.

Той став на коліно і перекинув тіло Джейка обличчям догори.

- Це не Денні,- сказав він здивовано.

- Це Джейк Ендрюс,- пояснив Харбін. - А отой, що ми його вбили,- то був Клінт Уїлсон?

- Клінт Уїлсон?

- Він самий,- відповів Харбін з усмішкою. Він підвів очі на Нору. - А ти ж чия, дівчинко?

- Я була з цими людьми... І нічия я не дівчина. Я Нора Пакстон.

- Бери ото, за чим ми прийшли,- сказав Том нетерпляче. - Джо, викинь жінок із голови. Їх повно у Мексиці.

- Ти була з ними? - наполягав Джо.

- Вони збирались до Затоки, а мені теж туди потрібно. Вони обіцяли взяти мене з собою, а іншого випадку в мене не було.

- До Затоки? А чому до Затоки?

- Справа... М о я справа, і вам до того діла нема.

Харбін посміхнувся їй.

- Не ображайтеся, мем. Якщо ви все ще хочете туди, можете їхати з нами. Тепер і Беджер дивився на неї.

- Як вони збирались добиратися до Затоки?

- У них є фургон, стоїть там на вулиці, і вони збиралися до Папаго-Веллс.

- А потім?

- Я знаю, де є вода між Папаго і Затокою. Це була причина, через яку вони погодилися узяти мене з собою.

- Ніколи не чув про якусь воду там,- сказав Беджер.

- Вона там є. Добрий ставок, у якому вода тримається постійно, чиста вода...

- Якщо це так,- сказав Джо,- нашим турботам кінець. Добре, можете їхати з нами.

Беджер оглянув скриньку і розкидані папери.

- Щось не бачу ніякого золота. Ти певен, що Родело не пурхнув із ним?

- Це ви не про того, що тільки-но був отут? Високий, смаглявий молодик?

- То наш Денні.

- У нього не було нічого, коли він виходив.

Потім додала:

- Клінт застрілив Джейка. Він думав, що вони вже знайшли золото, коли Джейк помітив оцю скриньку, от він і вбив його.

- І не його першого.

Нора прислухалася. Чи був Ден Родело зовні? Що він задумав?

- Бери золото,- сказав Беджер. - І давай швидше вибиратися звідси.

Харбін узяв з вогнища іржаву кочергу і поставив стільця під головною кроквою, що перетинала кімнату від однієї стіни до іншої. Ставши на стілець, засунув кінець кочерги у щілину й підважив. Частина балки піднялась, відкривши заглибину всередині. Звідти на підлогу випала золота монета. Нора підняла її і передала Беджерові.

- Це золото, точно,- сказала вона.

Харбін задоволено посміхнувся.

- Можеш не сумніватися, це таки воно! І тут його повно, дитинко!

Беджер звернувся до Ховрашка.

- Принеси сакви. Швидше!

Коли той вийшов, Харбін спитав:

- А як із ним?

Беджер знизав плечима.

- Буде допомагати нам дорогою. А як доберемось до Мазатлана, дамо йому п'ятдесят зелененьких, і нехай забирається геть.

Ховрашок повернувся із двома парами саків, і вони почали швидко наповнювати їх золотом.

- Здається, буде важкувато,- задумливо зауважив Том. - Добре було б мати зайвого коня або двох.

У цей час Ден Родело тихо зайшов у передні двері. В руці у нього був револьвер. Зайшовши, він одступив убік від дверей і завмер, спостерігаючи. Том Беджер помітив його першим і повільно, обережно підніс руки вгору. Він ніколи не бачив, як Ден Родело стріляє, але мав підозру, що досить добре.

- Дай я гляну,- попрохав Ховрашок.

- Дивись.

Ховрашок заліз на стіл і почав нишпорити рукою у заглибині.

- Є! - вигукнув він і смикнув руку, в збудженні вдаривши її об край балки. - Дві штуки!

- Держи їх,- сказав Харбін. - То буде твоя частка.

- Ти кажеш, що це усе, що я одержу?

- Ти ж вибрався з в'язниці, хіба ні?

- Великодушний Джо Харбін! Ти завжди був щедра людина, Джо! - проказав м'яко Ден Родело, і рука Джо Харбіна розкрилася, наче він зібрався щось схопити.

- Не пробуй, Джо.

Харбін повільно підняв руки, за ним Ховрашок. Джо повернувся обережно, усміхаючись Денові.

- Як живеш, Денні? І можеш розмовляти зі мною без револьвера. Ми ж друзі, згадай!

Родело посміхнувся. Харбін ніколи не любив його, і він знав це.

- То ти не станеш заперечувати, щоб і я отримав частину від цього?

- Ти збожеволів... Я ж оце здобув сам-один, і ти це знаєш.

- А я отримав за це строк.

- Давайте спочатку виберемось звідси,- втрутився Беджер. - Скоро тут буде повно поліції, якщо ми загаємось, а тоді вже нікому нічого не дістанеться.

Підхопивши одну пару саков, він рушив до дверей.

- Пішли. Візьмемо їхній фургон, а наші коні підуть позаду.

Ден Родело не ворухнувся.

- Куди ви збираєтесь їхати?

- На південь... а що?

- Це буде помилка. Треба спочатку йти на схід, потім уздовж західного краю гір Хіла. До того часу, як вони розберуть, що до чого, ви вже будете на борту судна у Затоці.

Вони пильно дивилися на нього, і погляди їхні були вигострені підозрою.

- Про що це ти базикаєш? Яке судно? - запитав Харбін.

Ден Родело ворухнув стволем револьвера.

- Вантажтесь. Ти, Томе, маєш слухність. Час іде. Ви зробили помилку, коли вдарили начальника тюрми. Він добра людина, але стає твердим, як його зачепити, а ви його зачепили аж занадто сильно.

- Що це усе означає? - спитав Харбін.

- Він вам цього не подарує, анітрохи. Вам доведеться втікати скоріше й довше, ніж будь-коли доводилось. Начальник, ви ж знаєте, був армійським офіцером, і у нього є друзі вздовж усього мексиканського кордону, що допомагали йому під час заварухи з апачами. Вони будуть полювати на вас разом із ним, як і тоді.

Вони швидко навантажили здобич на коня і рушили - Нора попереду, Ден Родело - позаду. Ховрашок ніс ліхтаря. Посідавши верхи, повернулися до крамниці по фургон, що на ньому Джейк і Клінт прибули до Голд-Сіті.

- А як із ним? - Харбін показав у бік крамниці.

- Забудь про нього,- сказав Родело. - Він знає всіх, хто ховається від закону, звідси аж до Ель-Пасо. І ще жодного разу не розкрив рота. Сема Берроуза добре мати на своєму боці; але якщо його зачепити, то доведеться ховатися не тільки від закону, але й від його порушників.

- У фургоні є вода,- сказала Нора. - Ми набрали кілька бідонів та бурдюків перед тим, як вирушили.

- Нам знадобиться більше,- сказав Родело. Він повернувся до Ховрашка, одночасно витягнувши з саков золоту монету. - Візьми оце й купи у крамниці усі бурдюки та фляги, що там є. Потім ми їх наповнимо. Попереду - довгий шлях без води.

Пустельна спека усе ще була в повітрі, ані подиху вітерця. Тільки зорі, розвішані в небі низько над ними, здавалися прохолодними. Було тихо, дуже тихо. Ден Родело стояв обік і стежив за приготуваннями. Він перевірів,

щоб усі бурдюки та фляги були наповнені; кожен з них буде потрібен у тому пеклі, що лежить південніше. У пустелі трапляються колодязі й джерела, але він знав дуже добре, краще, ніж будь-хто отут, якими ненадійними бувають оті пустельні джерела та водоймища.

Він спробував згадати, коли востаннє йшов дощ, але дощі бувають рідко у Юмі, і багато з них - місцеві. Пустеля на півдні була чистим пеклом; більш того, ніхто ще не проходив з фургоном той шлях. Гаразд, вони про все довідаються у свій час.

Під кінець він зайшов усередину.

- Спасибі тобі, Семе,- сказав він. - Приємно знов отримати свого коня.

- Отой груля¹ - кінь, що треба,- відповів Сем.- Мені майже хотілося, щоб ти не повернувся.

- Він же з цих місць, Семе. Десь на південь звідси. Це був напівдикий дволіток, коли я накинув на нього мотузку. Ну, і раз уже шлях лежить на південь, мені потрібен цей кінь. Він же певно знає усі калюжі в Сонорі.

Сем сперся широкими долонями на стійку бара і нахилився до нього.

- Ти встряв у сумнівну справу, хлопче. Ти певен, що не потребуєш допомоги? Я міг би декого прислати...

- Це моя робота, і я її зроблю сам.

- Джо Харбін,- сказав Сем,- убив одинадцятьох, наскільки мені відомо... під час двобоїв на пістолетах.

- Он як! - Родело став серйозним. - Єдиний, хто мене справді турбує - це Беджер. Він хитрий, немов койот.

- Це ж природно. Його батечко був метис і навчив своїх малюків всім штучкам,- Сем зробив паузу. - Тепер оця дівчина. Вона, схоже, з іншого тіста. Ніяк не можу її зрозуміти.

- І я,- Родело зітхнув. - Аби міг, я б змусив їх залишити її отут, з тобою.

- Я міг би пристроїти її на сцену. Або купити їй квиток у будь-який бік.

Ден Родело рушив до дверей, потім зупинився.

- Погаси світло, Семе.

Тільки коли у кімнаті стало темно, він вийшов.

- Ти, схоже, не певний щодо хлопчини, - сказав Харбін.

- Я певний щодо тебе, Джо. І дуже не хочу, щоб ти мав надто багато турбот із своєю совістю, ото й усе.

Він зупинився біля них.

- А що з дівчиною? Попереду важкий шлях. Чому б не залишити її тут?

- Ти ошалів! Вона бачила золото, чула наші розмови. Ми не можемо лишати її тепер.

- Це якраз для тебе, Джо.

Харбін повернув голову. Його очі були, як дві чорні дірки у темряві під крисами капелюха.

- Чому для мене?

- Ти ж у цій компанії вбивця.

- Я? Стріляти у жінку?

- Ми гаємо час,- промовила Нора спокійно. - Джо не буде стріляти в мене, і ніхто інший з вас не буде. Рушаймо... і збережемо наші набої для яків, юма чи хто там ще є...

Ден Родело узяв віжки й вивів фургон на шлях; їхні коні бігли позаду на поводах. Спочатку він поганяв не дуже, потім перейшов на легкий клус, аж поки вони досягли дороги, що вела на схід. Він уповільнив хід, даючи коням змогу відпочити, а потім знов погнав їх клусом. У задку фургона Беджер укладався спати поруч із Харбіном. Ховрашок скрутився біля задньої стінки.

- Я не розумію вас,- прошепотіла Нора. - Що ви робите?

Родело посміхнувся їй.

- Чудова ніч, чи не так?

- Ви мало не дали мене вбити!

- Джо Харбін не став би вбивати жінку... без поважної причини - наприклад, якби йому знадобився ваш кінь або що-небудь інше.

- А тоді?

- Тоді він уб'є вас, будьте певні. Він уб'є вас і більше ніколи не згадає про це.

¹Груля (*исп.*) - сірий журавель. Так на південному заході США звать коней мишастої, сірої масті.

Тепер вони невпинно рухались на південь, уздовж фантастичних гребенів та шпилів гір Хіла, що тяглися праворуч. Повітря було прохолодне і приємне, і вони тримали добрий алюр, спиняючись через якийсь час або після узвозів, щоб дати коням спочити. Ні в кого не було настрою розмовляти. Через деякий час Родело передав віжки Харбінові і простягся у задку фургона.

Беджер сидів і палив сигарету. Він глянув на Родело.

- Ти вже прокинувся?

Родело прокинувся умить.

- Так.

- Чи далеко на південь тягнуться оці гори?

- До кордону.

- Є де-небудь шлях через них?

- Еге ж... є два шляхи, що мені відомі. Індіанці, мабуть, знають усі інші.

Беджер обміркував його слова.

- Ти знаєш ці місця досить добре?

- Не гірше, ніж будь-яка біла людина, гадаю, але я не став би дуже розраховувати на це. У цьому краю мало води, і її важко знайти. Люди вмирали від спраги за кілька футів від води у Тінахас-Альтасі - води у заглибинах скель високо над стежиною.

- Я чув про це,- замислено сказав Беджер. - Чи ти знаєш про яку-небудь воду на схилах Пінакате? Вона каже,- він показав на сплячу дівчину,- що є водоймище південніше від Папаго-Веллс.

Ден Родело трохи пересунув револьвер, щоб відтягти час. Звідки ж вона, хай їй біс, знає про це? Це було потаємне місце, і він міг би закладатися, що навіть які не знають про нього. Індіанці юма могли знати... зрештою, це їхня країна, але звідки Нора Пакстон могла знати про це?

- Так,- промовив він неохоче,- є там таке місце. Не сказав би, що його легко знайти, але воно є.

Потім додав:

- Але не можна сподіватися, що кожне водоймище в пустелі повне води весь час. Більшість із них пересихає час від часу або вода там тече ледь помітною цівкою.

За годину до світання вони зупинилися, налили воду у капелюхи і напоїли коней.

- Нам треба зараз поїсти,- сказав Родело. - Мине чимало часу, поки в нас буде інша нагода.

- Ти певен, що вони знайдуть нас?

- Які? Можеш битися об заклад.

Вони розвели невелике вогнище, зварили каву і підсмажили бекон із яйцем, потім з'їли з хлібом, взятим у Сема.

Родело був обережний. Ні Харбінові, ні Беджерові довіряти не можна; щодо Ховрашка, то було несхоже, щоб він затіяв щось сам, без спонуки когось із тих двох; але треба стерегтися. Він унікав дивитися в полум'я, щоб очі не втрачали здібності бачити уночі, і завжди розташовувався осторонь від інших, постійно тримаючи їх у полі зору.

Потім вони загасили вогнище і рушили далі; стежка тепер вела від гір у долину. Попереду і навкруги них була Лечугуїлла - Пустеля Агав.

Родело не мав сумнівів щодо того, що робиться по той бік гір. Які, на чолі з Капелюхом, проникливим старим слідопитом, що завжди керував полюванням на втеклих в'язнів, будуть шукати їхні сліди. Спочатку Капелюх рушить на південь, щоб перетяти їхній шлях у пустелі, потім заверне на схід, а потім на північ. Не знайшовши сліду, вони можуть почекати за річкою, але він сумнівався у цьому - через фургон. Не знайшовши фургона, індіанці будуть вважати, що втікачі ще користуються ним.

Капелюх одразу зрозуміє, що сталося, і шукатиме сліду там, де починаються дюни. Це потребує більше часу, та в нього буде не менше, як дюжина яків, щоб шукати сліди. Але зрештою Капелюх таки знайде їхній слід і піде за ними.

Скільки ж у них залишилось часу? Капелюх пройде по слідах коней до Голд-Сіті. Сем Берроуз їм нічого не скаже, але Капелюхові не треба буде багато часу, аби второпати, що вони знову із фургоном - з фургоном, якого треба буде кинути через кілька годин. Запряжку, що веде фургона, теж

доведеться залишити, щоб заощадити воду; але коні знайдуть шлях назад, до Голд-Сіті. Від того часу почнеться гонитва на південь. Вони виграли кілька годин, і кожна хвилина дуже важлива.

Джо Харбін підвівся на стременах і дивився в той бік, звідки вони прийшли. Куряви на тлі неба видно не було.

Беджер не дивився назад. Коли які наблизяться, вони довідаються про це досить швидко.

- Треба дати відпочинок коням,- сказав він. Усі вибралися з фургона й пішли пішки.

Попереду у них були уславлені Тінахас-Альтас, «Високі Цистерни», відомі тим, що врятували багато людей на Дорозі Диявола, дорозі, що вбила багатьох інших. Далі на південь місцевість ставала пересіченою.

Ден Родело під'їхав до Беджера.

- Ми спробуємо ще один шанс,- сказав він. - Я хочу відірватися від цих яків.

Беджер подивився на нього з гіркою посмішкою.

- Жодного шансу.

- Можемо виграти час,- Ден указав на довге пасмо скель, що видавалися в пустелю недалеко попереду. - Одразу поза скелями там криється вузький прохід через гори; ми ним скористаємось і будемо сподіватись, що вони прогавлять заворот і поскачуть далі на південь.

Беджер поглядав на гори із сумнівом.

- Прохід через ото? Ніколи не чув.

- Ми кинемо фургон,- сказав Родело. - Далі поїдемо верхи.

- Я почуватимуся безпечніше,- зізнався Беджер.

Сонце підбилося вже досить високо, коли Родело підігнав фургон до підніжжя піщаної дюни, намагаючись поставити його якомога ближче до схилу. Потім, узявши на поміч Харбіна та Ховрашка, виліз на гребінь дюни і почав згортати пісок униз, на фургон. За кілька хвилин його було засипано; потім, набираючи пісок у жмені, вони засипали позostalі дрібні сліди.

Коли всі посідали верхи, Родело повів їх, різко завернувши у гори; за чверть години вони опинилися у тісному каньйоні, що вивів їх на височину. Вони перетнули гори Хіла вузькою стежкою, де не було ніяких слідів того, що нею недавно користувалися, крім відбитків ратиць товсторога - снігового барана, стежкою, що звивалася проміж шпилів та гребенів, які здіймалися ще на кілька сот футів вище.

Шлях через гори Хіла був не довгий - миль п'ять-шість. Вони добре напоїли коней перед тим, як кинути фургон, випорожнивши багато бідонів та бурдюків і залишили їх разом із фургоном. Це значно полегшило їхній вантаж, але Ден Родело краще ніж хто-небудь знав, що їх чекає попереду, і знав, що легше не буде.

- Нам пощастить урятуватися? - спитав його Ховрашок.

- Декому з нас пощастить,- відповів Родело.

Він вів їх на південь, прямуючи старим шляхом смерті - Дорогою Диявола. Вони йшли до Тінахас-Альтаса, які знаходились на гребені, що відгалужувався від гір Хіла.

День був жаркий. Ден сповільнив крок коней, частіше зупинявся на відпочинок і поглядав назад. Він зауважив, що Нора витримує нелегкий шлях на подив добре.

Вона була одягнена у спідницю-брюки для верхової їзди та у мексиканську блузу і, подібно до інших, носила револьвер. Джо Харбін, здається, намітив її для себе, але не казав нічого, і вона сприймала становище без зайвих зауважень, ні з чим не погоджуючись, ні з чим не сперечаючись. Родело вирішив, що ця дівчина собі на умі, і що за нею треба наглядати.

Ховрашок раз за разом озирався. Харбін поглядав назад нечасто. Він їхав з виглядом людини, що пройшла крізь сито і решето,- такий собі чоловік з твердими плечима, що не потребує нічиєї підтримки.

Сонце тепер було вже високо над головою, спека яріла. У небі кольору міді не було ані хмаринки, тільки сонце, промені якого, здавалося, зливались у один величезний спопеляючий вал вогню. Земля була розпечена неймовірно, і їхні коні ступали важко, стомлено, безнадійно у мертвій тиші. Далеко на півдні курний смерч із дикою швидкістю нісся через безкраю пустелю. Тепер Ховрашок уже не дивився назад. Він сидів у сідлі похнюпившись, просто терпляче зносив спеку.

- Краще б нам знайти якийсь затінок,- зауважив Родело,- інакше ми повбиваємо коней.

- Затінок? - Харбін вилаявся. - Де ж ти тут знайдеш затінок?

- Нагорі, у якомусь із каньйонів.

- Без мене,- сказав Харбін. - Мені треба до Мексики, а звідти - до Затоки.

- Це в тебе не вийде, якщо не даси коням відпочити,- відповів Родело. - Ми їх мало не загнали.

Струмки поту прорізали товстий шар куряви на Харбіновому обличчі. Його очі глянули на Родело із жорстокістю.

- Я не розумію тебе,- сказав він,- і не довіряю тобі. Чого ти взагалі лізеш у цю справу?

- Вже вліз,- Ден відповів коротко. - Я у ній по шию.

- Ми це можемо змінити,- сказав Харбін, смикнувши поводи. Він повернув коня трохи до Родело. - Ми це можемо змінити прямо зараз.

- Не кажи дурниць,- відповів Родело. - Ви ж не матимете жодного шансу без мене. У цій пустелі страшенно мало води, і треба знати, де її шукати.

- Вона знає,- Харбін скинув головою у бік Нори. - Вона вкаже нам місце.

- Хіба мало що може трапитись, поки ви туди доїдете... а може, це була просто заглибина з дощовою водою. Вона могла давно пересохнути. Скільки, по-твоєму, може у таку спеку протриматися калюжа?

Том Беджер сидів на коні, спостерігаючи і утримуючись від зауважень. Він би нічого не втратив, якби Харбін помер; але, оскільки йшлося про воду, було б великою втратою, якби виявилось, що Родело каже правду.

- Досить, Джо,- сказав він нарешті.- Ден має слухність. Ця країна гарячіша за пекло, та й сухіша. Скільки, по-твоєму, ми витримаємо без води?

Джо Харбін облизнув попечені сонцем губи, холодна рука правди стримала його краще, ніж що-небудь інше. І шляху назад тепер не було. Залишалось пройти крізь усе або померти.

- Добре, забудь про це! - сказав він. - Поїхали далі.

Стежка йшла прямо, і Ден Родело бачив, як він рушив у путь, за ним Ховрашок та Беджер. Нора зупинилась поруч із ним.

- Він уб'є вас, Дене,- сказала вона.

- Можливо.

- Він уже убив кількох людей.

- І одного дня хтось уб'є його - можливо, я.

Вона вивчала його.

- А ви коли-небудь користувалися револьвером, Дене, у подібних справах?

- Бувало,- відповів він.

Не варто казати їй, як часто, коли або чому. Він усе ще знав дуже мало про Нору Пакстон, і досить мало про інших. Як Джо Харбін вірив, що може вбити його, коли захоче, так і Родело вірив у щасливий випадок. На цій стадії гри, якщо Харбін здогадається, що можливе суперництво, він просто застрелить його.

Родело витер піт з обличчя і обернувся, щоб поглянути назад. Він не бачив нічого, крім танцюючих хвиль тепла, що мерехтіли, закриваючи своїм прозорим серпанком далечінь. Якщо які позаду, то вони десь там, за цими хвилями... Він поїхав далі.

Тільки він сам знав, яку непевну гру розіграє, тільки він міг знати, яка велика ставка та як страшенно він ризикує. Але те, що він робить, має бути зроблене, це неминуче - принаймні для нього. Бо, в кінцевому підсумку, людина має бути вірна перш за все собі, а тут на карту була поставлена не тільки його повага до себе, але й дещо набагато більше.

Він їхав з людьми, які не зупиняться перед убивством, які - він знав - відчувають тільки ненависть до нього, чоловіка, що втрутився у чужі справи. Ненависть і нерозуміння, Беджер і Харбін, а може, й Ховрашок... кожен з них уб'є його у слушну мить. Вони вб'ють його за флягу або коня, за револьвер - або просто через те, що ненавидять його. В якусь мить Харбін хотів убити його, тому що він надто багато розмовляв із Норою, але Родело знав, що скоро це вже не буде важливо. В останні години кожен буде думати й боротися тільки за своє власне життя. Краса вигорить під пекучим сонцем, і навіть секс обертається в ніщо, коли перед тобою постає обідране криваве обличчя смерті.

Усі вони дещо знали про країну попереду - хто з досвіду, хто з чужих слів. Але тільки Ден Родело знав її добре, та навіть він не знав її досконало. Ніхто не знав. Ніхто б не схотів залишатися тут досить довго, щоб вивчити її. Було скільки завгодно місць, не гірших за оте, що лежало перед ними. Вони не мали води вдосталь. А тут було дуже мало водоймищ, та й ті могли містити води не більше, ніж на одну людину, або на людину та її коня.

Родело думав про тих, що їхали попереду. Том Беджер був спокійний, холоднокровний, небезпечний. У Джо Харбіна бували жадливі спалахи гніву; довга, виношена ненависть призводила до раптової миті вбивчого шаленства. Ховрашок був подібний не стільки до ховраха, скільки до пацюка, що верещить з переляку, якщо його загнати у куток, він буде готовий знищити все, навіть себе. А Нора? Це була загадка. Хто вона? Чому опинилась серед цих людей? Чого прагне? Куди їде?

Він спостерігав за нею. Була у ній якась витонченість, що приводила його у замішання. Ця дівчина, що б там хто не виображував собі, мала інстинкти - а може, й виховання - леді. Мова її була чиста. Нічого від легковажних, часто брутальних розмов отих жінок, що вештаються при кордоні. Ясно, що вона не була дівчиною Джо Харбіна, хоча він і мав плани щодо цього. Тома Беджера вона обурювала, бо являла собою загрозу їхній втечі.

Беджер знав, що вони не можуть дозволити собі везти зайвий вантаж. Знав, що втеча буде дуже нелегкою справою, і тому неприпустимо, щоб хтось потребував зайвих турбот. Кінець кінцем, Нора - це ще одні уста, що п'ють воду.

Вони їхали крізь полудневу спеку, нахиливши голови, із пересохлими губами. Кілька разів пили потроху, час від часу зупинялися, щоб намочити губи коням. Міражі зникли, і гори далеко на півдні стали блакитними, а потім пурпуровими. Сонце хилилося до заходу, тіні довшали, каньйони виповнювала й деформувала темрява, зловісна й загрозлива. Небо спалахнуло полум'ям; рідкі обідрані хмаринки облямувало золотом.

Ден Родело обернувся у сідлі і поглянув назад. Там не було нічого. Ані знаку куряви, тільки спокійна краса пустелі після заходу сонця.

Том Беджер притишив ходу коня. Його запарошене обличчя було посмуговане потом.

- Далеко ще до Тінахас-Альтаса? - спитав він.

- Досить далеко,- Родело вказав на невисокі гори, вздовж яких вони їхали. - Ми переберемося через гори отут і спробуємо щастя. Десь там біля Рейвенс-Б'ютта є яма. Інколи в ній є трохи води.

Він поїхав попереду. Шлях не кращий і не гірший, ніж перед тим - ледь помітна кам'яниста стежка завширшки для одного вершника. Вони знайшли водоймище у каньйоні південно-західніше від Рейвенс-Б'ютта. Родело зіскочив на землю.

- На коней не вистачить,- сказав він,- але трохи допоможе.

Він зводив коней до води по одному і повільно одлічував ковтки, поки вони пили, щоб кожного напоїти порівну. Коли коні напилися, у заглибині залишилося води на одну чашку.

Вони покинули Рейвенс-Б'ютт і рушили до півдня пішки, ведучи коней на повіді. Ден Родело вважав, що до Тінахас-Альтаса лишалося десь коло семи миль. Там повинна бути вода, вони зможуть заповнити фляги, а потім напоїти коней знову. Кожна крапля води буде їм потрібна.

- А індіанців нема! - сказав Ховрашок переможно. - Ми відірвалися від них!

Джо Харбін кинув на нього презирливий погляд, але промовчав. Обізвався Том Беджер:

- Не дури себе сам, дитинко. Вони йдуть за нами.

- Ви й справді вважаєте, що вони нас доженуть? - спитала Нора у Родело.

- Вони не поспішають,- сказав він. - Вони можуть схопити нас, але вони чекають, поки пустеля попрацює з нами якийсь час.

Вже у суцільній темряві вони досягли Тінахас-Альтаса і розташувались табором в укритому місці серед скель. Розпалили маленьке вогнище, зварили каву. Нора нарізала скибок бекону зі шмату, купленого серед інших їстівних припасів у Сема Берроуза. Вони були не голодні, тільки виснажені спекою та подорожжю через розжарену пустелю.

Зійшов місяць, і Том Беджер зібрав кілька фляг.

- Треба подивитися, чи там є вода,- сказав він.

Родело пішов попереду. Він тут був тільки одного разу раніше, але знайшов шлях до місця, де якийсь мандрівник залишив мотузку, щоб допомогти тим, хто буде лізти на скелі.

- Нижнє водоймище звичайно наполовину занесене піском, але під ним є вода,- пояснив він Беджерові. - Спробуємо верхні водоймища.

Вода заповнювала заглибину в суцільній скелі, яку за сторіччя вибили падаючі струмені, так що це тепер був майже водоспад.

- Там інколи бувають мертві бджоли,- пояснив Родело,- але це не завадить. Беджер черпнув долонею води. Вона була холодна і свіжа.

- Аж не віриться. Правда, казали, ніби у цих краях кілька тижнів тому були дощі.

Вони заповнили фляги, потім присіли на скелю біля водоймища, щоб освіжитися прохолодою, і пили - знов і знов.

- Не розберу я, що ти за один,- сказав Беджер за хвилину або дві.- На шпига не схожий, але й не з тих, кого шукають. Ти ж відбув свій строк.

- Вважай мене за людину, що любить гроші,- відповів Родело безтурботно. - Де ж іще міг би я сподіватися на добрий шмат від п'ятдесяти тисяч доларів?

До речі,- додав він іронічно,- а де б ти міг?

- Отут ти мене спіймав, аміго. Шмат від п'ятдесяти тисяч... Кожен із нас хотів би знати, наскільки це великий шмат...

- Третина, як же інакше?

- Ти думаєш, що Харбіна це влаштує? Врешті-решт, це ж він один здобув усе.

Ден Родело підвівся.

- Краще вже нам повернутися до коней. Добрий ми матимемо вигляд, якщо Харбінові заманеться поїхати і покинути нас отут, чи не так?

Вони злізли униз тим же шляхом, перехоплюючись руками по мотузці й переступаючи ногами по стрімкому схилу кам'яної стіни. Унизу Родело сказав м'яко:

- Томе, ти знаєш не гірше за мене, що розмір долі, схоже, не ми будемо визначати, а які.

- Еге ж,- сказав Беджер похмуро,- для них упоратися з нами - за іграшки.

Ніч була холодна, вони встановили чергу і вартували. За годину до сходу Джо Харбін розбудив їх. На маленькому вогнищі з сухих гілок креозоту вони зварили каву і засмажили бекон. Ще тільки сіріло, а вони вже їхали на добре напоєних конях, і пустеля широко розляглася аж до кордону, тепер уже недалеко.

Скелястий гребінь гір указував їм шлях; пустелю деінде прорізали потворні оголення стародавньої чорної лави. Траплялися кущі креозоту, випадкові агави та чолі.

Сонце ще не піднялося над обрієм, коли Джо Харбін під'їхав ззаду.

- Маємо компанію,- сказав він.

Вони зупинились, щоб подивитися. Далеко позаду було видно тонку цівку диму, що, киваючи пальцем, указувала в небо.

- Що ж, ми чекали цього,- сказав Беджер. - Вони мусили перевірити декілька маршрутів. Дим покличе їх сюди,- він знову швидко озирнувся. - Не варто їх дожидатися.

Вони рушили далі. Сонце зійшло, починалася денна спека, і вони при- тишили хід коней. Ховрашкові хотілося гнати, втікати.

- Це повбиває наших коней, хлопче,- лагідно сказав Беджер. - А ці коні нам ще знадобляться.

Вони не бачили індіанців. Родело тільки випадково поглядав назад. Він дивився уперед і у боки, бо індіанці могли з'явитися з будь-якого напрямку. Вони могли бути й десь попереду, наприклад, повертатись від Затоки.

- Ти відхиляєшся до сходу,- раптом сказав Харбін. - Маєш щось на думці?

- Пінакате,- відповів Родело. - Чи не самий пересічений край по цей бік від пекла, зате там є кілька водоймищ... і кілька місць, де можна тримати оборону в разі потреби.

- Але ж це подовжить нам шлях?

- Не набагато. Затока зараз на південь від нас. Едер-бей, відповідно, теж на півдні.

Деякий час їхали мовчки. Пізніше вони побачили ще один дим на заході. Коні сповільнили ходу, і коли Родело зіскочив і повів свого коня на повіді, усі зробили так само. І знову Нора опинилась поруч із ним. Тепер її втому було видно. Змарніле обличчя, запалі очі.

- Я й гадки не мала, що це буде отак-от,- сказала вона.

- Пийте, коли тільки буде можливість,- порадив їй Родело. - Обезводнювання починає притуплювати почуття раніше, ніж ви це зрозумієте. Дехто каже, що взагалі не можна пити перші 24 години у пустелі, але це божевілля. Інші кажуть, що треба пити помалу. Але краще за все випити якнайбільше, коли ви біля води, і продовжувати пити. Тоді будете мати більше шансів пробитися.

- А нам це вдасться, Дене? - оце вперше вона звернулась до нього за ім'ям.

Він знизав плечима.

- Вдасться... декому з нас. Але попереду в нас - чисте пекло, будьте певні.

Він вказав на схід.

- Оце - Каміно дель Дьябло... Дорога Диявола, про яку ми розмовляли. Сотні три-чотири людей загинули на ній під час золотої лихоманки.

Ця частина пустелі заросла креозотовими кущами і купами чол'ї, зрідка траплялися сахуаро або окотіло. Вони прокладали шлях проміж зарослів, часто їдучи низкою, витримуючи головний напрямок - на південь.

Коли вони з'їхали на невелике підвищення, Джо Харбін зупинив їх.

- А чому б нам не залягти отут у засідку? - спитав він. - Ми можемо звільнитися від них раз і назавжди!

- Залягти і дати їм змогу оточити нас,- відповів Ден. - І відрізати від води.

- Якої води? - Том Беджер повернув голову і дивився на Дена.

- Отам колодязі Т'юл, але вони розташовані трохи на схід, я б сказав. Ми можемо зберегти час, як рушимо просто до Папаго-Веллс.

Звідси починаючи, пустеля стала зламаною і нерівною. Вулканічні конуси здіймалися у шести місцях; Родело, зробивши широку дугу, показав глибокий кратер. Це був краєчок країни Пінакате. На південь вона ставала ще гіршою через гребені лави та піщані дюни, які простяглися на кілька миль; порепана країна, майже зовсім позбавлена води. Через весь край пролягали лише одна чи дві стежки, наскільки він знав. Милі й милі з них ішли по розбитих скелях, горбатій лаві з гострими, наче бритва, краями, що за кілька годин можуть скалічити коня або людину, що йде пішки. Там не було нічого живого за винятком подекуди товсторогів, койотів та гримучих змій. Але їм доведеться прокласти свій шлях крізь цей край, а потім крізь піски до самої бухти.

Вони трохи відпочили серед чорних скель, приготувавшись до бою, яке проте не відбувся. На світанку рушили знову, часто прикладаючись до фляг, спостерігаючи, як зменшуються крапля по краплі їхні запаси води.

Витримки залишалось усе менше. Джо Харбін кляв свого коня, і Ховрашок бурмотів собі під ніс, сердито поглядаючи на кожного. Ден із зусиллям стримував себе. Тільки Нора виглядала впевненою, спокійною. Її обличчя було виснажене, очі запалі, і ввечері, злізаючи з коня, вона ледве не впала, але не скаржилася.

Цієї ночі з'явилися які, але не для того, щоб битися. Вони виникли швидко, несподівано, коли Харбін підшукував місце для табору, ще одного табору без води.

Індіанці вирвалися з безлюдної, здавалося, пустелі, швидкий, короткий напад, шквал пострілів - а потім зникли, помчали уперед у пустелю.

Залігши серед скель, вони чекали із зброєю наготові, але які не повернулися. Нарешті Беджер звівся на ноги, чекаючи пострілу. Але все було спокійно. Присмеркові тіні густшали. З пустелі не доносилося ані звуку. Беджер пішов до коней, а інші почали повільно підводитися. Раптом він заговорив дивно напруженим голосом, надто високим для нього:

- Дивіться!

Куля пробила найбільшу флягу, і вода витекла на пісок. Тільки темна пляма залишилася на тому місці, де вона всмокталася.

- Приготуємо каву,- сказав Родело,- там залишилось достатньо для цього.

Ден Родело дивився на зорі, відчував прохолоду пустельної ночі й був сповнений вдячності. Не так уже й багато було у житті, що залишилося позаду, приємного або легкого. Тільки давні спогади про матір та про домівку, де все було чудово. Коли ж це було?

А тепер він їхав пустельним шляхом із людьми світу, який сповідував насильство, і сам був людиною цього світу, де вага кулака або швидкість, з якою ти вихоплюєш револьвер, визначала різницю між життям та смертю. І тепер він вів останній відчайдушний бій супроти відчайдушних людей.

Відчайдушні чоловіки... і дівчина.

Що вона за людина? Чому вона зважилася на прогулянку по пустелі у такій компанії? Ден Родело зважив кожен свій крок. Єдина річ, на яку він не розраховував, це була Нора Пакстон.

Чотирі чоловіки та жінка, заручені зі смертю, смертю, що може прийти від рук яків, які женуться за ними, а може - від самої пустелі.

Їхня найбільша фляга продірявлена, інші майже порожні. Коні вип'ють усе, що там є, у кращому разі їм залишиться по ковтку на кожного. Коли вони рушать на світанку, води вже не буде.

Як довго може людина жити й мандрувати без води під таким сонцем, у таку палючу спеку? День, можливо... або два дні. Він знав про чоловіка, який вижив три дні зверх того, коли мав би загинути, витримав завдяки справжній мужності, ненависті, невгамовному бажанню вижити й помститися.

Води вистачило для кави, і, коли вона зварилася, вони сіли разом і випили її, і кожен був зайнятий своїми думками. Ден Родело знав, що можна зробити у таких обставинах, але він не був убивця, і тому прийшов тільки до одного висновку, того самого, з якого починав: дочекатися кінця... а наприкінці він скаже їм правду. Це буде означати стрілянину, а він не такий вправний стрілок, як Джо Харбін. Може, він швидший за Тома Беджера, але навіть у цьому він не був певен. Дурний він був, коли затіяв цю справу, але така вже він людина - не дуже мудра, не дуже кмітлива, звикла користуватися тим, що має, а це була певна стійкість, запас життєвих сил, уперте небажання відступити.

- Ну, то як? - Джо дивився на Дена. - Ти, здається, та людина, що буцімто знає, де знайти воду.

- Спробуємо. Вирушимо на світанку.

- Якщо вони дозволять,- сказав Беджер.

- Вони дозволять,- відповів Родело.

Він був чомусь певен цього, певен, тому що знав індіанців раніше. Є в індіанцеві щось таке, що схиляє його до катування, не тільки, щоб принести страждання ворогові, але щоб подивитися, скільки він вистоїть. Для індіанця мужність - це усе, мужність та витримка, тому він завжди схильний випробувати своїх ворогів, щоб знати, наскільки значна його перемога.

До того ж, Капелюх не дурень. Час на його боці, і він може дозволити собі відступити, щоб дати змогу спеці, спразі та жорстокій вдачі людей, яких він переслідує, зробити свою справу.

Стрілянина, яку вони вчинили, це була тільки попередня спроба, висок, яким перевіряли прямовисність стіни їхнього опору. Переслідувані реагували швидко, гостро, тож і знають, що час іще не настав, і будуть просто йти слідом ще день, а може, й два.

- Ви знаєте, де тут є вода? - спитала Нора.

- Я знаю, де вона може бути. Не сподівайтесь, що то буде джерело. Якщо і є джерела у цій країні, то я ніколи не зустрічав людину, що знала б про них. Тут є заглибини з водою, отакі, як у Тінахас-Альтасі або Рейвенс-Б'ютті... є тут Папаго-Веллс, колодязь Т'юл і деякі інші місця. Гадаю, зможу знайти їх.

- Тобі краще знати,- сказав Харбін.

Родело зиркнув на нього.

- Не спокушай долю,- сказав він спокійно,- бо я маю, якнайменше, одну перевагу.

- Ти? - глузливо посміхнувся Харбін.

- Мені відомо, як спритно ти поводишся із револьвером, а ти про мене нічого щодо цього не знаєш.

- Не маю потреби знати.

Він промовив це гостро, майже презирливо, але Ден Родело був певен, що зауваження влучило в ціль. Харбін був від природи підозріливий, не довіряв нікому, і він буде удвічі підозріливіший тепер. Він запитує себе, що ж мав на думці Родело. Чи не був він, приміром, відомим стрільцем, що користується різними прізвищами? Якщо так, хто ж це може бути? Харбін у думках перебрав їх, намагаючись згадати місцеперебування кожного. Джим Куртрайт, Бен Томпсон, Комодор Перрі Суен, Док Холідей, Джон Буль, Фермер Піл... Одного за одним згадував він їх. Але могли бути й інші, яких він не знав.

Саме на це Родело й розраховував - заінтригувати Харбіна і примусити його бути обережним.

Тут не було людей, що знають пустелю,- Ден Родело знав це добре. Беджер і Харбін були обидва з прерій. Том Беджер був наполовину індіанець; спочатку він полював на буйволів, потім крав корів. Не раз брав участь у розбійних нападах на поштові карети, а також у війнах за худобу.

Харбін був ковбоєм, кочегаром на залізниці Денвер - Ріо-Гранде, найманим стрільцем у декількох війнах за ділянки та худобу. А потім став грабіжником. Уперше вбив людину під час гри в карти.

Усе, що вони знали про дику місцевість, то були знання про рівнинні штати або про східні схили Скелястих гір. Схоже, що ніхто з них не знав про ті маленькі хитрощі, які дають змогу вижити у пустелі... крім, може, Беджера.

На світанку вони рушили; роти в них пересохли, губи порепались та потріскались, кожен рух очей відзивався болем у попечених повіках. На відстані, але не дуже далеко, бовваніла невисока хмарка куряви, що рухалась слідом за ними. Харбін подивився у той бік і вилаявся.

Тепер уже вони не могли мандрувати так швидко, як їм би хотілося. Навкруги була країна Пінакате - розтріскана лава, глибокі кратери, гостроверхі скелі і скрізь - густі зарості чольї. Деякі з мешканців пустелі звать один рід чольї «стрибучим кактусом», бо коли рука наближається до нього або коли ви пройдете надто близько, кактус, здається, підстрибує і ніби свідомо проштрикує вас своїми гострими, як голки, шпичачками.

Чолья вся укрита шишками розміром з короткий банан, а ті шишки обтикані колючками, кожна з яких може спричинити болючу рану. Паростки чольї легко відломлюються, бо саме таким способом рослина розмножується. Росте чолья густими купами, інколи покриваючи цілі акри, і, здається, віддає перевагу розколинам у лаві. В деяких місцях купи чольї можуть наполовину вкривати вулканічні конуси, і її лимонно-жовті колючки сяють у темній пустелі, наче віддалені вогні.

Кожний крок проміж них ризикований. Паростки відломлюються, колючки встромляються у кінські ноги, в одяг вершника, навіть у шкіряні стремена. Ніщо не убереже від шпичаків. Встромившись у тіло, вони засідають там, як гачки, і видирати їх важко і боляче.

Ден Родело їхав попереду, обираючи шлях поміж виходами лави та кактусами. Це були небезпечні місця. Часом їм доводилося перетинати невеликі ділянки лави, де кожий хибний крок означав зламану ногу коня. Одного разу об'їхали кратер шонайменше у чотириста футів завглибшки. На дні його були розкидані кілька сахуаро, а ще якісь великі кактуси росли в місці, де гребінь був проломлений - наче пролом у стіні. Скрізь навкруги росли купки чольї і «котячих пазурів». Далеко попереду виднівся товсторог, що спостерігав з вулканічного конуса. Це було серце країни Пінакате.

До Дена наблизилася Нора. Він був вражений, побачивши її обличчя. Губи розтріскалися і кровоточили.

- Ще дуже далеко, Дене?- спитала вона. - Я маю на думці, до бухти?

- Добрий шмат дороги.

- Щось має статися?

Він поглянув на неї; його теж турбувала ця думка.

- Чимало чого, боюся. Тримайте голову пониже, чуєте, коли з'являться які. А крім усього... ну, ви знаєте почуття Джо Харбіна.

- Гей ви, про що ви там розмовляєте удвох?- гукнув Харбін. - Ця жінка для мене, Родело, тобі було про це сказано, не забувай!

Ден трохи обернувся у сідлі.

- Я думаю, вона сама це вирішить.

- Чорта лисого, сама! Я це вирішив! Вона моя, а якщо тобі заманеться посперечатися щодо цього, ти тільки скажи!

Ден легко сидів у сідлі, і ремінець, на якому тримався його кольт, був звільнений.

- Не нахваляйся занадто своєю репутацією, Джо. Дехто може схотіти перевірити її.

- У будь-який час!

Від розмов боліли губи, і Ден Родело не відповів. Він примружився проти сонця, вишукуючи знайомі прикмети, і не знайшов нічого. І все ж таки водоймище було десь поблизу.

Весь ранок вони їхали без води. Тепер сонце було вже високо, коні рухалися, сповільнюючи крок. Раптом він побачив білий відблиск угорі на темній скелі попереду. В ту ж мить його вдарила бджола, що летіла своїм шляхом.

Коні відчули запах води і прискорили ходу. І нарешті вони побачили воду. Нора подивилася - і відвернула обличчя. Том вилаявся із гіркотою. У заглибині, що була до половини наповнена водою, лежав здохлий баран. Дохлий уже кілька днів.

Джо Харбін обернувся до Родело.

- Оце до такої води ти нас вів?

- Це ж не його провина. Будь розсудливий,- спокійно сказав Том.- Ми маємо ускладнення, але не позбавимося їх, якщо почнемо стрілянину проміж собою.

Ховрашок дивився на Родело, і в очах його був страх.

- Є інший шанс,- сказав Родело,- десь із годину звідси.

Стомлено вони посідали знову на коней і рушили на південний схід. Страх їхав із ними разом, бо тепер почуття безпеки покинуло їх. Всі відчували вплив обезводнювання, що зростало із кожною годиною. Родело, який насичував себе водою при кожній нагоді, був у кращому стані, ніж інші. Нора до певної міри теж, бо брала до уваги його поради.

Дорогою Ден Родело вивчав місцевість. На рівних місцях води бути не могло. Але десь поблизу, він знав, були водоймища Папаго-Веллс, які звичайно містили трохи води, а інколи навіть багато. Але оця клята місцевість настільки одноманітна, що тут майже неможливо відшукати потрібне місце.

Він відчував кожне зусилля коня, важкість його м'язів, бажання зупинитися з будь-якої причини. Проїхавши мілью, він зупинився.

- Краще б нам іти пішки,- сказав він,- якщо ми хочемо зберегти коней.

Всі неохоче спішилися, і Родело рушив уперед.

Нікому не хотілося їсти, та було б і нерозумно - їсти, не маючи води. Потріскані губи Родело боліли, але не кровоточили, бо при обезводнюванні будь-яка подряпина засихає одразу. Він ішов повільно, щоб тим, хто сунувся позаду, було легше. Необережний крок по каменю відзивався немов дотик заліза, розпеченого до червоного жару.

Попереду він побачив чорний гребінь, місцями тьмяно-червоний, залежно від напрямку, під яким падали сонячні промені. Чи це було те саме місце? Мружачи очі, він розшукував знайомі прикмети на місцевості. Він знав, що у пустелі кожне місце може виглядати по-різному, ось чому досвідчені мандрівники озираються, запам'ятовуючи дорогу позад себе, щоб знати, як буде виглядати місцевість на зворотному шляху. Трохи інший кут зору при іншому освітленні може змінити вигляд місцевості до невпізнання.

Мозок Родело став млявий. Він насилу міг пригадати, що знає про це місце... Якщо це - те саме місце. Кінець кінцем він знову рушив уперед, тягнучи коня, який насилу переставляв ноги.

Брили були нерівні й гострі, кожна грань, немов зазублений ніж, драла у клоччя взуття й одяг. Обернувшись назад, він був вражений виглядом своїх супутників. Норина блузка була подрана кактусами, черевики потерті ушент; штани з оленьчої шкіри трималися краще, але й на них були помітні сліди тяжкої мандрівки.

Вузьке обличчя Ховрашка витяглось, губи були спотворені тріщинками та кровотечею. Беджер і Харбін виглядали як карикатури на самих себе. Невеличка процесія розтяглася на кілька сотень ярдів, і якби які напали цієї миті, вони б отримали легку перемогу.

І тут Родело побачив слід гірського барана. У цьому краю була безліч тих тварин, і, придивившись, він побачив ще один, трохи менший слід, частково

перекритий слідом пустельної лисиці. Всі сліди йшли в одному напрямку. Він зупинився і старанно дослідив схил, після чого повернув до скель.

Він не згадав стежки, якою йшов колись до Папаго, але намагався знайти її, висновуючи з допомогою побачених слідів. Багато скель тут було відполіровано вітром та піском, і під ногами було слизько. Це була дика земля, похмура і зловісна, місце, якого слід уникати, але саме тут він сподівався знайти воду.

Раптом він побачив синювату базальтову скелю - і згадав її. Трохи повернув, спустився проміж двох великих брил вулканічної породи і опинився на крихтітному піщаному березі водоймища. Біля підніжжя двадцятифутового урвища водоспад, що ніс уламки каміння, вирив яму у чотири-п'ять футів завглибшки. Трохи далі було ще одне водоймище, щонайменше дванадцяти футів у діаметрі. Вода у ньому була затінена схилом скелі, і тому чиста й прохолодна.

- Нехай коні п'ють отут,- сказав Родело,- а ми нап'ємося з другого водоймища.

Він набрав у рот води, зачерпнувши її долонею, і відчув, як її прохолода повертає життя пересохлим тканинам. Проковтнув кілька краплин, і шлунок його стиснуло. Він пив повільно, невеликими ковтками. Потім зняв з сідла флягу і наповнив її, а після цього - Норину флягу.

Підвів коней до води, дав їм трохи попити, відвів, а через деякий час знову напоїв.

На цьому їхні турботи не скінчувалися, він це знав. Найбільша фляга була непридатна до вжитку, тому вони не могли тепер возити з собою достатню кількість води. Скільки ж залишилось до Едер-бея? Двадцять миль? Чи двадцять п'ять?

Коні у такому поганому стані, що не зможуть подолати цю відстань протягом одного дня. Якщо трохи відпочити тут, можна розраховувати на два дні. Досі їм щастило; він знав краще, ніж хто інший, як їм щастило.

Він глянув на небо. Сьогодні буде гаряче; а він знав, що коли температура на рівні голови людини становить 110°, пісок під ногами нагрітий ще на 50° вище. Біля цього струмка, або аройо, як кажуть мексиканці, вночі може бути страшенно холодно, але протягом дня жара розігріє пісок, задушлива спека та суховій висмокчуть усю вологу з тканин і залишать людину - або тварину - висушеною, наче підошва старого черевика, що лежить на сонці. У таку спеку навіть двадцять чотири години без води можуть убити людину.

До нього підійшла Нора.

- Що ми будемо робити тепер?- спитала вона.

- Відпочивати, їсти, нап'ємося ще раз і приготуємось вирушати до узбережжя.

- Ви думаєте, що нас може спіткати біда?

Він подумав.

- Так, боюся, що може. Індіанці неподалеку. Вони можуть схопити нас зараз, і вони знають це.

- Що нам слід робити?

- Пити. Пити стільки, скільки зможемо утримати в собі. Щоб усі наші тканини просякнулися водою. Так ми витримаємо довше.

Він повів коней до води ще раз, потім прив'язав їх біля кущів мескіту та ослячої колючки.

Ден збирав сухі гілки, коли підійшов Джо Харбін. Ховрашок був із ним, Том Беджер тримався позаду.

- Це добра вода, Родело,- сказав Харбін.- Я вибачаюся. Ти й справді знав, куди йшов.

- Я й зараз знаю.

- Що ти хочеш цим сказати?

- Ми ще не вибралися з лісу, Харбіне. До узбережжя ще двадцять п'ять миль чи щось таке. Це, у кращому разі, два дні.

- Та ти що! Я не раз долав верхи по сімдесят миль за день.

- На таких конях? Вони у поганому стані, Харбіне.

- Вони витримають!

- Почекай, Джо,- втрутився Беджер.- Можливо, він має слухність.

- Пішов він під три чорти! Він тільки затримує нас. Ми більше не маємо у ньому потреби!

Ден Родело підвівся від вогнища, яке складав.

- Зробимо каву,- сказав він Норі,- і що-небудь поїсти. Найтяжчий час у нас ще попереду.

А потім повернувся до Харбіна.

- Ви ще маєте в мені потребу. Я вам зараз потрібен більше, ніж будь-коли. У вас попереду ще бій з індіанцями, і не треба недооцінювати їх. Вони полюють на збіглих каторжників не перший рік і виловлюють більшість із них.

- То нехай ідуть сюди - чим скоріше, тим краще!

- На захід починаються піщані дюни. Там є такі місця, де кінь провалюється по череву, і що більше він намагається вибратися, то глибше провалюється. Так само й людина. До того ж фляга пробита, хіба забув? А вам ще до-о-овго вибиратися з дикої пустелі. Знаєш, скільки збіглих добиралося сюди? Я міг би назвати кільканадцять. Але всі вони погинули десь між цим місцем і узбережжям.

- Я тобі не вірю!

- Він має рацію,- сказав Беджер.- Ходімо.

Ховрашок приніс ще хмизу і підкинув у вогонь. Нора подивилася на нього й запитала:

- Чом тебе звать Ховрашком?

Він посміхнувся.

- Я завжди пробував утекти крізь підкоп. Робив стільки тунелів, що мене прозвали Ховрашком. Частково через нього,- він вказав на Тома Беджера.- Він же Беджер - бобер, і більший від мене, тому мене й прозвали Ховрашком.

Вони поїли й попили, а потім, стомлені, один за одним попадали на пісок.

- Укрийтесь,- попередив Родело Нору.- Коли вітер почне дути вздовж цього аройо, буде дуже холодно.

- Холодно?! - не повірила вона.

- Промерзнете до кісточок, повірте. Краще укрийтесь.

Він подивився у напрямку узбережжя. З цієї вишини видно усе, як на долоні, але це омана. Пустеля має свої засоби приховувати перешкоди - каньйони, яких не видно, поки не станеш на самий краєчок, і лавові потоки, які протягом кількох миль зітруть нову пару черевиків.

Чомусь він знав: завтра буде той самий день... завтра.

Розділ сьомий

Ден Родело відстібнув ремінчик свого кольта і розім'яв пальці. Йому не хотілося ускладнень. Він прийшов сюди з певною метою, і якщо досягне цієї мети без стрілянини, буде цілком задоволений. Він не уявляв, чим для нього скінчиться перестрілка з Джо Харбіном, але знав, що Харбін не вбиває людей випадково. Він добрий стрілець і рішуча людина.

Том Беджер, проникливий і обережний, волів би, щоб стріляли інші. Ну, і жоден з них не планував виділити пайку Ховрашкові.

Родело попав до в'язниці за злочин, якого не вчинив. Це мучило його, але найтяжче було, що інші вірили, ніби він винний. Більше за все він хотів довести свою невинність, а потім податися геть з цих країв. Йому більше нічого не потрібно від тих, хто запідозрив його, хто втратив віру у нього так швидко.

Нора поралася біля вогнища, вода для кави вже закипіла. Беджер присів навпочіпки, спиною до вогню.

- Поки все добре, Денні,- сказав він. - Ти привів нас до води.

- Треба заправлятися якнайкраще,- відповів Родело.- Пий, скільки зможеш. Найгірше чекає нас попереду.

Харбін пирхнув.

- Те, що залишилось, я можу пройти на руках!

Родело знизав плечима.

- Роби, як тобі заманеться, Харбіне, але я не хочу бачити, як людина гине, коли я можу допомогти їй. Між нами та узбережжям тягнеться на багато миль смуга рухливих дюн, а там нема й краплини води.

Харбін подивився на нього.

- Ти, бачу, любиш строїти з себе велику людину, чи не так?

Родело не відповів. Плани Харбіна розладжувалися, роздратування від

цього і від тяжкої мандрівки призведе його до вбивчого настрою, і Родело зрозумів це.

- Кава готова,- сказала Нора.- Пийте, поки гаряча.

- Я вип'ю трохи,- сказав Родело.- Чашка кави - то буде добре.

Нора налила чашку і простягла йому, але Харбін підскочив несподівано і схопив чашку так рвучко, що кава мало не розлилася.

- Я візьму цю! - сказав він різко.

- Певна річ,- лагідно відповів Родело,- ти ж уже взяв її, Харбіне.

Харбін подивився на нього гнівно.

- У чому справа? Ти що, злякався? Боїшся битися?

Родело знизав плечима. Він посміхався.

- За що тут битися? Кави вистачить усім. Можеш узяти першу чашку, якщо хочеш.

- А може, я захочу й другу теж! - Харбін підбурював його, але час був неслухний, а Родело вмів чекати.

- Добре, візьмеш і другу теж.

- А може, я візьму усе!

- А як щодо нас, Джо? - спокійно промовив Беджер.- Я б теж хотів чашечку.

Нора простягла чашку Денові.

- Візьміть оцю. Нема чого сваритися з-за чашки кави.

Несподівано Джо Харбін вибив чашку з її руки і схопився за револьвер. Він вирвав його з кобури і вистрілив так швидко, що схибив, влучивши в тільки-но налитий бурдюк позаду Родело.

Ден кинувся вперед довгим стрибком, міцною правицею ухопив Харбіна за попереk і, крутонувши, збив на землю. Раніше, ніж той устиг ще раз натиснути на спусковий гачок, Родело вибив револьвер у нього з руки.

Вигукуючи прокльони, Харбін скочив на рівні ноги і кинувся на Родело, але розмахнувся надто широко, і Ден зустрів його ударом з правої у вилицю. Харбін, не дострибнувши, важко повалився.

Але тут підскочив Беджер й ухопив Родело.

- Постривай! Не будемо битися!

Приголомшений Харбін лежав нерухомо хвилину. Підвівшись, сказав спокійно:

- Гарзд, Родело. За це я тебе вб'ю.

Його голос був холодний і рівний. Це вже був не той чоловік, якого Родело збив з ніг, ані той, якого він знав кілька місяців у в'язниці. Уперше Ден Родело відчув щось схоже на страх. Але він стояв спокійно і дивився на Харбіна.

- Дурень будеш, Харбіне, як спробуєш,- сказав він.- Ти вибрався з тюрюги. За день чи два будеш на борту Айзечерова судна прямувати у Мазатлан. Але повір мені, до того я буду тобі потрібен. Ти будеш мати в мені потребу, аж доки не станеш на палубу судна.

На вилиці у Харбіна наливався синець, на щелепі була вузька рана. Пальці Харбіна обережно обмацали її.

- Ти позначив мене,- сказав він майже здивовано.- Ще ніхто не клав на мене свою позначку.

Він узяв свою каву і, навіть не нахилившись за револьвером, відійшов убік і присів на камінь. Нора налила кави решті. Усі мовчали. Вони пили каву, а тим часом вітер уздовж струмка ставав усе холоднішим. Ден підкинув хмизу в багаття, відійшов у темряву зібрати гілок або коренів мескіту чи креозоту.

Полум'я горіло добре, приємно пахнув дим, зорі ставали яскравіші, вітер похолоднішав.

- Чи є десь вода звідси до Затоки? - спитав Беджер.

- Мало... і здебільшого погана.

- Але ти знаєш і добрі джерела?

- Ясна річ, знає,- промовив Харбін.- Можеш закластися, що знає. Він усе знає.

Беджер підійшов до бурдюків. Пісок під ними був мокрий. Він знав, що побачить, коли підіймав бурдюки, бо помітив, куди влучила куля. Бурдюки були зв'язані разом; тепер вони були пласкі і порожні. Кожен пробитий кулею - від першого вона відірвала куток, пройшла наскрізь другий і пробила третій.

Харбін спостерігав, як Беджер, оглянувши бурдюки, кинув їх на землю.

- У нас є ще дві фляги,- сказав він.- Цього вистачить.

- А коні?

- Напоїмо їх перед тим, як рушити. Витримають.

Коні були у поганому стані, і всі вони знали це; коні зараз не годилися до виснажливої їзди по лаві й до тяжкої мандрівки крізь глибокі піски дюн.

Харбін підвівся, підняв свій револьвер, обтер з нього пісок і засунув до кобури.

- Де вони?- спитала Нора.- Я кажу про індіанців.

- Десь поруч. Вони розташувались так, що можуть бачити наше вогнище, а може, навіть чути наші голоси. Вони бачили усе, що тут діялося, так і знайте. Сьогодні вночі нам доведеться бути пильними.

Ден підвівся і пішов до коней. Повів їх до води, дав напитися досхочу. Звернув увагу, що табірного вогнища майже не видно, коли відійти від нього трохи подалі. Почекавши, повів коней назад і прив'язав до мескітового куща поближче до вогню.

А тоді уперше зрозумів, наскільки він стомлений, але не наважився лягти спати. Він не міг довіряти жодному з них, може, навіть Норі. Він зовсім не міг її розгадати, але ж і вона не може нічого знати про нього.

Він намагався згадати все, що знав про цей край, однак оповісти міг би не багато, та й то лише взагалі... Оці природні водоймища були, оскільки він знав, єдиною водою південніше від Тінахас-Альтаса, на яку можна було покластися, але навіть і вони могли випадково бути порожніми або забитими болотом та грязюкою. Та, мабуть, нещодавно пройшли дощі, бо водоймища були повні і вода чиста. Рівнини західніше від Пінакате краще уникнути. Він ніколи не забирався далеко у той бік; може, там і є шлях, але надто багато невеликих вулканічних конусів та лавових струменів - відчайдушно незручні до ходіння місця.

На схід було майже так само погано, але ледь помітна стежка проходила саме тут, і біля підніжжя двох найбільших стрімчаків були якісь водоймища. Він ніколи не бачив їх, але індіанці племені юма казали йому про них. А ці індіанці дізналися від Піщаних Папаго, що колись мешкали у країні Пінакате.

Є там вода чи ні, але цей шлях небезпечніший, хоч і довший. Там, на південному схилі Пінакате, були й інші водоймища, але й вони, і ті - на сході - не були надійними.

А чому б, запитав він себе, не розкрити карти просто зараз? Всього мить думав він про це і зрозумів, що ніколи б не наважився. По-перше, він був у меншості; а по-друге, хотілося обійтись без стрілянини, якщо вийде. До якоїсь миті він вичікував - як ото індіанці - доки вони викладуть свої козири. І одночасно залишав їм можливість, яку міг... Чи це було через Нору? Чи через якісь забуті залишки гуманізму в ньому самому?

Він міг утекти й сховатися у пустелі. Кінець кінцем, одна з фляг, що лишилися,- його власна. Але без нього вони мають мало шансів вижити. Якийсь шанс є, але дуже малий.

Вітер був холодний. Родело подивився на зорі. Люди пустель та гір завжди підводять очі до вершин чи зірок; тож нічого дивного, що мешканці дикої місцевості знають так багато про політ птахів та звички звірів. У місті людина дивиться в землю або зрідка на рівні очей.

Він пішов назад до вогнища, але зупинився, не входячи у коло світла. Йому не хотілося бути мішенню, якщо якийсь індіанець вирішить, що саме час стріляти.

- Нам треба виставити сторожу,- сказав Беджер.

Харбін підскочив.

- Я вартую перший! - і обернувся до Нори.- Ходімо!

- А чому я? - подив Нори був очевидний.

- Мені потрібне товариство. Бо інакше засну.

Том Беджер гмукнув, але не сказав нічого. Джо обернувся до нього.

- Що у цьому смішного?

- Нічого. Я тільки подумав, хто буде будити Ховрашка і мене... або Денні.

- Може, я буду вартувати з кожним?- запропонувала Нора з посмішкою.

- Можна кинути кості, щоб розіграти чергу. Хто викине найменше, буде вартувати перший.

- У цьому нема потреби,- сказав Джо.

- Давай кинемо кості, Дене,- сказав Том.- Це слухна думка.

Він потрусив кості й викинув на плаский камінь. П'ять і чотири.

Ховрашок викинув два, потім Родело - шість. Джо зібрав кості, кинув їх нервово - дві п'ятірки.

- Тобі дісталася світанкова варта, Джо,- зауважив Беджер. Він хотів зібрати кості, але Нора простягнула руку.

- Ви забули про мене.

- Тобі не треба вартувати,- сказав Харбін.

- Я згоден із Джо,- спокійно підтримав Родело.- Вам треба добре відпочити, Норо.

- Як і кожному з вас. Кінець кінцем, я теж беру участь у цій справі - їду верхи, п'ю воду; я хочу і тут вкласти свою частку.

Вона кинула кості. Чотири!

- Отож, мені випала друга черга,- сказала вона.

Родело узяв свою ковдру.

- Як будете чергувати,- сказав він,- наглядайте за кіньми. Якщо втратимо їх, нам кінець.

Ховрашок, перший вартувий, розташувався під скелею, біля коней, звідки він міг стежити за табором, не боючись нападу ззаду. Родело знайшов місце під захистом скелі, що могла укрити його від холодного вітру, який дув уздовж аройо. Але справа була не тільки у цьому. На землі були розкидані малі гілочки від зібраного на дрова хмизу, тож було фактично неможливо будь-кому наблизитися, не хруснувши ними. Завернувшись у ковдру, Родело в останній раз глянув на вогнище, на те, як інші розташувалися, а потім ліг спати.

Розділ восьмий

Родело був розбуджений обережним, майже безшумним рухом Нори, коли вона пішла змінити Ховрашка.

- Це я, Ховрашку,- сказала вона.- Моя черга ставати на варту.

- Вам не треба, я сам...

- Йди поспи, доки є можливість. Я думаю, завтра буде тяжкий день.

- Але ж я з радістю... Мені буде тільки приємно зробити це для такої леді, як ви.

- Ні... йди відпочивай. І ще, Ховрашку, пий якомога більше води. Це Ден радив мені так робити.

Ховрашок підвівся, і тепер Родело бачив його.

- Він подобається мені, цей Родело, я кажу. Я гадаю, він чесний... І ще... думаю, що ніколи не зустрічав людей, щоб були дійсно на рівні. Крім нього.

- Він був у в'язниці.

- Але ж він невинуватий! - швидко відповів Ховрашок.- Про це кожен знав. Він випадково устряв, коли Харбін пограбував оте золото. Люди вважали, що він допомагав Джо, але це не так, і я у тюрмі не один раз чув, як Джо казав про це. Він вважав, що це добрячий жарт із Родело.

Ховрашок помовчав хвилину, а потім додав:

- Джо міг би виправдати Дена, але не зробив цього. Бачте, після того, як Джо захопив оті гроші, він чисто втік, а потім зустрів Родело дорогою, і вони поїхали далі разом, як усі роблять, коли отак зустрінуться. Ну, а виглядало це так, ніби Родело знав про гроші, от вони його і залічили у справу.

- Краще б тобі піти відпочити, Ховрашку,- сказала Нора.- Завтра буде ще один довгий жаркий день.

Ден Родело лежав тихо. Що ж, Ховрашок розповів їй, а йому вона повірить, бо він не мав би ніякої користі з такої брехні. Несподівано він відчув радість від того, що вона знає, хоч вона поки що знала й не все. Крім нього ніхто не знав усього, а тим більше оті люди на шахті, що охоче повірили, ніби він - злодій.

Він лежав, наполовину дрімаючи, наполовину прокинувшись, якийсь час, аж нарешті скинув ковдру і знову застібнув ремінь із револьвером. Зразу пішов до води і довго пив. Десь у темряві завив койот, і він прислухався, але не почув луни. Індіанці казали, що так можна розібрати... що коли людина імітує койота, завжди буває луна, але у тембрі койотового виття є щось таке, що не дає луни. Так він і не вирішив, правда це чи ні, але йому здавалося, що так, і кілька разів він намагався це перевірити.

Він пішов туди, де вартувала Нора. Вона швидко обернулася, мушка її

револьвера підвелася. Він посміхнувся у темряві. Ніяких дурниць щодо неї - вона завжди напоготові.

- Це я,- сказав він спокійно.

- Мій час ще не вийшов.

- Ви не будете заперечувати супроти кількох хвилин зайвого відпочинку? Я вже не сплю, тож можу так само добре не спати тут, як і там.

Він присів біля неї. Ніч була тиха. Пустеля лежала непорушно. Небо ще було у зорях; чорна громада Пінакате невиразно вимальовувалася на півдні.

- Я не сподівалася, що пустеля - така,- сказала вона. - Так багато рослин і взагалі...

- Рослини навчилися виживати, кожна у свій спосіб. Деякі з них запасують воду перед довгою засухою, у інших насіння проростає, тільки коли випадає певна кількість вологи. Більшість пустельних рослин ховають своє листя та квіти, аж доки піде справжній дощ, а тоді швидко розквітають...

Родело прислухався на мить, потім продовжував:

- Чи ви коли-небудь дивилися на пустелю з гори? Кактуси виглядають так, ніби їх насаджено, отак рівно розповсюджуються. Що ж, вони так влаштовуються, бо їм необхідно збирати воду з якоїсь площі навкруг себе.

Якийсь час вони сиділи тихо, а потім він заговорив знов.

- Одного я не второпаю. Що ви тут робите? Я маю на думці, що ви тут хочете знайти?

- А що я можу втратити?

- Ваше життя для вас нічого не варте?

- Ясна річ, варте.- Вона оглянула його.- А може, я теж хочу цього золота чи частину з нього...

- Тоді даром втрачаєте час. Ви ніколи не побачите жодної монетки з нього.

- Джо Харбін може думати інакше.

Він знову помовчав, питливо вглядаючись у темряву.

- Він - ні,- сказав потім. - Джо - людина не того гатунку, щоб дозволити хоч крихітці золота просипатися крізь його пальці, коли може запобігти цьому. Якщо ви на це розраховуєте, то краще вам про нього забути.

- Я можу впоратися з Джо.

- Може, й так, загалом,- у його тоні з'явилася краплина сарказму.- Що ж, Джейк Ендрюс теж не був учитель з недільної школи.

- А вам що до того?

- Нічого... взагалі нічого.

- З Джейком було все гаразд. Досить непоганий хлопець - на свій лад. Але він слухався Клінта. Джейк дізнався про гроші, почув про них від дівчини Джо Харбіна, бо однієї ночі Джо напідпитку розбазікався. Клінт приставав до нього, аж поки Джейк погодився поїхати і пошукати оте золото.

- А що у вас було із Джейком?

Вона звернула до нього очі, але у темряві він не бачив їхнього виразу.

- Що було у нас із Джейком? - перепитала вона.

- Я думав... ви, здається, дівчина не такого гатунку.

- Будь-який гатунок дівчат влаштовував Джейка. Він витяг мене з поїзда, що зазнав аварії у Вайомінгу. Я уся горіла - тобто, мій одяг. Він збив вогонь і допоміг мені втекти від індіанців, що влаштували оту аварію... якщо то були індіанці.

- Що ви хочете цим сказати?

- Я завжди думала, що Джейк сам був у цьому замішаний. Але коли він знайшов мене, він одразу допоміг, дуже швидко. Він ставився до мене, як треба. Він був твердий чоловік, навіть трохи брутальний, але мав якісь чудернацькі риси характеру. Грубо розмовляв зі мною, як і з усіма, але бував і на диво м'який. Він хотів одружитися зі мною.

- У нього було ранчо, чи не так?

- Індіанці викрали його стадо і спалили ранчо. Була у нього думка поїхати до Мексики і розпочати знов.

- А тепер ви отут...- Він удивлявся в пустелю, прислухаючись до звуків ночі. Їхні голоси лунали тихо, трохи гучніше за шепотіння.- Просто посеред пекла...

Вітер був холодний, і несвідомо вони присунулись ближче одне до одного. Ден подивився у бік табору. Усі лежали спокійно, спали. У вогнищі лише кілька жаринок жевріли крізь попіл. Його очі вишукували у темряві рух, яку-небудь несподівану тінь.

Він знав, що які близько, знав, що вони - вправні мисливці на людей, і ще він знав, що таке для них оті п'ятдесят тисяч доларів за голову. До того ж ота додаткова принада - дівчина, Нора. Ясна річ, вони її не повезуть назад. Ніхто про неї не знає, тож не буде кому задавати питання.

Щодо нього, він не був нікому потрібен, але Капелюх схотів здобути його черевики, а це вже цілком достатня причина. І, певна річ, вони хочуть, щоб усе було чисто.

- Якщо ви залишитесь жива одна,- сказав він,- і індіанці захоплять вас, можете їм сказати, щоб відвезли вас до Сема Берроуза. Він дасть їм сотню доларів за вас. Скажіть їм отак - це може врятувати вам життя.

- А якщо ні?

- У Едер-беї є кілька джерел. Зараз там має стояти судно, яке чекає на людину ім'ям Айзечер. Він мертвий, можете не турбуватись за нього. Як не це судно, то від часу до часу там бувають рибальські човни.

- А якщо ми усі проб'ємось? Або якщо це будете ви та Джо Харбін?

Він подивився на неї замислено крізь темряву.

- Тоді, я сподіваюся, ви зможете вибрати - Джо Харбін чи я.

Він несподівано обернувся й обійняв її за плечі, і якийсь час тримав її так, дивлячись їй в очі. А потім схилив голову і легенько поцілував її в уста.

- Тоді, як час настане, це може допомогти...

Неподалік від табору втікачів, у місці, де базальт був вищерблений, у ніші скелі лежав Капелюх. Тут він був укритий від холодного вітру, і у той же час з цього високого місця міг добре бачити табір із його червоним оком вогню. Він міг розгледіти будь-який рух коло коней або у самому таборі.

Вони, ясна річ, вартують по черзі. Він чекав усього, що сталось досі. Не так уже й багато мандрівник може зробити, коли попадає у країну Пінакате. Інша річ, якщо хтось із мандрівників знає про водоймища.

Тепер йому було відомо, хто саме. Це ж зовсім проста справа - прочитати по слідах, хто веде у напрямку до них. Це була людина в нових черевиках... Родело.

Вони везли щось, чого не було раніше, коли вони втекли з тюрми, щось надто важке для провіанту. Він бачив сліди в'ючного коня, що віз отой вантаж, і бачив, де його клали уночі.

Капелюх мав свої власні плани, але вони були не нові. Він користувався ними багато разів раніше, і з успіхом. Він ніколи не кидався у напад, поки о т і не сягали дюн або берега.

Тут, серед зламаних лавових потоків навкруги Пінакате, надто багато укрить. Вони зможуть боронитися досить вдало, і, звичайно, вони ще у досить доброму стані, щоб дати жорстоку відсіч. Він може почекати, поки дюни і рухомі піски зломлять їм дух. Ніхто з них не везе з собою багато води, і завадити цьому - його перша мета.

Його план був сама простота. Допустити їх у дюни. Води там у них буде обмаль, і якщо навіть їхні коні будуть ще живі, вони попадуть у безвихідь. У дюнах є укриття для нього і його воїнів, і вони можуть рухатися легко. Збігли в'язні будуть намагатися досягти узбережжя, а він буде відрізати їх від берега, примусить боротися із дюнами, поки їхня вода й залишки сил скінчаться. Після цього буде вже легко.

Звичайно вони вмирають серед дюн, але випадково один чи двоє можуть досягти берега. Тоді він пожене їх до якогось з отруєних джерел поблизу, не підпускаючи до тих, де вода свіжа або трохи солонувата. Дехто з втеклих в'язнів вмирав до того, як він стріляв... отвір від кулі тільки свідчив, що то його здобич.

Капелюх був цікавий, як взагалі індіанці. Зараз він гадав, чи людина у нових черевиках знає про інші водоймища. До якого боку Пінакате він попрямує? Йому здавалося, що це буде східний бік, подалі від вулканічних жерл та лави західного схилу.

Із Капелюхом було зараз одинадцять воїнів, усі завзяті мисливці. Четверо які, один вигнанець піма, інші - з племені юма. Всі, крім одного, їздили з ним і раніше, хоч у різний час.

З такою кількістю він може пасти втікачів, немов овець, випускаючи кулю, коли треба завернути їх назад, відганяючи їх від легкого шляху, здобуваючи остаточну перемогу та гроші просто довгою їздою по пустелі...

Ці роздуми бавили Капелюха. Але він мав і мить сумнівів... Отой у нових черевиках... він був вправний мандрівник, хитрий, наче койот. Чи знайде він інший шлях?

Але кінець кінцем він мусить повернути до дюн. Певна річ, якщо він буде і далі триматися лінії гір, то може досягти пункту, звідки шлях до берега буде коротшим. Якщо він спробує це, доведеться йому перешкодити.

Капелюх був найпершим серед усіх мисливців, тож йому було цікаво, до яких спроб удасться його здобич. Він не турбувався. Зрештою, це ж були аматори у країні Пінакате; а він був професіонал. Одне останнє побоювання лишалося у нього... сама Пінакате може взяти участь у грі.

Старі боги криються серед гір, він це знав, а Пінакате - це місце богів, бо усі такі самотні місця придатні до цього. Пінакате має настрої та примхи - раптові бурі, дивні тумани, що сунуться з Затоки, білі морози, що приходять несподівано навіть улітку. Ті приморозки впадають на скелі уранці і зникають з першим сонцем.

Просто на своєму шляху вони мають натрапити на зарості чолї. З'являючись на схилах зі сходу чи заходу, він пожене своїх зацькованих звірів до чолї. Можливо, їм вдасться пройти крізь неї без перешкод, але таке трапляється не часто. У чолю вели стежки, деякі з них йшли у нікуди, і він проклав частину з них сам. Під час своїх численних наскоків у пустелі він вивчав ці маленькі стежки, туди й назад. Кожна з них була тупиком, пасткою, з якої нелегко вибратися без ушкоджень.

Він відкрив, що оті сліпі стежки вправно примушують його ворогів ходити пішки. Кінь, який добре наштрикнувся на шпичак чолї, - то вже скалічений кінь. Капелюх не мав таких почуттів до коней, які бувають в індіанців прерій, а також у декого з його власного племені. Для Капелюха кінь - це було щось таке, щоб їздити, і коли кінь вмирав або ставав калікою, він просто брав іншого.

Нарешті Капелюх ліг спати. Його розбудить перше світло, і це буде досить скоро. Йому хотілося обрати місце, де вони будуть вмирати, і у думках він вже зробив цей вибір.

Десь у лаві завив койот. Дрімлюга спікірувала з неба і умчалася стрілою в ніч. З гори зірвався невеличкий уламок базальту, покотився по схилу й упав вниз. Зорі, наче віддалені табірні вогні, залишалися спокійними.

З табору прийшов Том Беджер і зупинився поруч із Родело.

- Спокійно?

- Еге ж.

- Дене, тримайся обережно з Харбіном. Що там між вами - то ваша справа, і ти її улагодиш, коли зможеш, але зараз нам потрібна кожна рушниця.

- Я не хочу битися із ним.

- Знаєш, я дивуюся з тебе, Родело. Чому ти тут, що задумав?

Родело ігнорував питання. Він мотнув головою у бік гір.

- Ти індіанець, Томе... або частково індіанець. Чого він чекає?

- Зручного часу, зручного місця. Він знає, куди ми маємо йти, знає, як ми можемо туди потрапити.

Том помовчав деякий час.

- Я гадаю, він планує убити тільки одного.

- Одного?

- Угу... останнього.

Розділ дев'ятий

Останні зорі ще яскраво сяяли на небі, коли вони засідлали коней. Купи чолї ніби світилися власним вогнем, холодний місячний ландшафт лавового поля, зруйнованого ерозією і перетвореного у фантастичну мішанину зазублених скель, мав моторошний вигляд.

Усі мовчали. Чулося тільки скрипіння шкіри, коли укладали на місце сидла, затягували попруги або прилаштовували вантаж.

В'ючний кінь був у найгіршому стані. Золото важило близько сорока фунтів, але воно сиділо тяжко, без пружності живого вантажа.

Родело, стоячи поза конем, перевіряв револьвер. Усі набойі на місці, зброя готова. Він засунув револьвер у кобуру, але залишив вільним ремінець, який утримує його на місці, щоб швидше витягти в разі потреби.

Нора першою опинилась у сідлі. Інші швидко посідали на коней, і після якоїсь миті, коли ніхто не рухався, Родело рушив уперед. Він поїхав на схід, а потім на південь, тримаючись ледве помітної стежки, яка, здавалося, примхливо в'ється, але він витримував курс, що широкою дугою оминав Пінакате. Харбін під'їхав до нього.

- І куди це ти зібрався їхати?

- Якщо хочеш спробувати прямо на південь - давай. А я їду навкруги.

- А що там прямо?

- Там великий кратер. Між ним і піками Пінакате - найгірша мішанина гребенів та ламаної лави, яку ти будь-коли бачив. Може, там і є якийсь шлях, та я його ніколи не бачив, а я не полюю у темряві.

Гмукнувши, Харбін відстав. Він з підозрою ставився до кожного руху Родело, і його підозри все зростали. У нього був короткий гніт, і вибух міг статися кожної хвилини.

Родело тримався неясної стежки, яка перетинала гребінь чорного базальту, а потім поїхав униз до просвіту, що з'явився у заростях чол'ї. Він зупинився, оглядаючи шлях попереду, щоб напевне трапити на стежку. Тут було багато проходів, та жоден з них не виглядав надійним. Нарешті він зробив вибір, але рушив повільно, уникаючи густих куп чол'ї. Зазублені колючки самі влізають у тіло усе глибше, коли їх не видрати, і можуть спричинити болючі рани.

Ніхто не розмовляв. Вони поняття не мали, наскільки близько можуть бути які, але голоси розлягаються у горах далеко, а вони не хотіли, щоб їх почули.

Перш ніж поїхати від водоймища, Родело добре напився, а потім ще раз. Стоячи поруч із Норою, він сказав:

- Старий індіанець з пустелі казав мені, що вода перш за все виходить з крові. Ти помічала, яка мала в нас кровотеча при подряпинах? Це може бути з тої причини. А якщо це правда, від того уповільняться людські рухи, а можливо, й думки. Біла людина звичайно намагається нормувати воду, але індіанець п'є, скільки у нього влізе, при кожній нагоді, знаючи, що витримає довше і буде в кращій формі.

Досі вони не дуже страждали, але все ж мала місце стійка втрата води протягом кількох останніх днів, яку тільки частково компенсувало те, що вони випивали. Він спостерігав і бачив, що жоден не п'є стільки, скільки він.

Коли виїхали на невелику галявину серед чол'ї, зупинились. До Дена під'їхав Беджер.

- Дене, маємо кульгавого коня - в'ючного,- сказав він.

Усі збралися кругом коня. Пагінок чол'ї міцно уп'явся у тіло тварини вище жижок. Колючки стирчали кругом копита, на плечі були плями крові.

- Доведеться його пустити на волю,- сказав Родело.- Перевантажимо в'юки на іншого коня, а припаси поділимо проміж себе.

- Він здохне? - запитала Нора.

- Він? Йому буде краще, ніж нам. Нога й плече поболять кілька днів, але він дошкунтильгає назад, до води. Її там для нього вистачить.

- А що він буде їсти?

- Оце, що й минулої ночі. Що їдять товстороги. Галетну траву, паловерде... вибере.

Поки інші розв'ючували коня, Родело один по одному витяг шпичаки, а потім відпустив тварину, плеснувши їй по стегну. Вони рушили далі, втративши лише кілька хвилин, але вже розвиднілося.

У звичайних обставинах кінь, поранений колючками чол'ї, одужує швидко, і якби не потреба в швидкості, вони могли б узяти його з собою. Біль від чол'ї сильний, і паростки її нелегко видирати. Родело знайшов простий шлях - просунути лезо ножа або міцну паличку проміж пагінком чол'ї та тілом, а потім різко вирвати шипи. Деякі з них залишаються у шкірі; їх можна витягти зубами, якщо нема на похваті щипчиків або пінцета.

Зараз індіанці не переслідували їх. Знаючи, куди прямує його здобич, Капелюх повів свій загін в обхід уздовж краю лави, залишивши одного індіанця стежити за ними.

Сонце піднялося вище над обрієм, і одразу скелі спалахнули полум'ям, і пустеля замерехтіла від теплових хвиль та міражів.

Ден Родело відчув, як піт почав збігати по обличчю та по грудях під

сорочкою. Він їхав обережно - не тільки через індіанців, а й через саму пустелю. Спрямував коня уважно, обираючи шлях не по милях, а по ярдах, оцінюючи кожен крок поміж чольєю, окотіло та зазубленими каменями.

Здавалось, усе в пустелі має колючки; кожна рослина, кожна жива істота споряджена ними, щоб вижити у цьому найжорстокішому зі світів. У пустелі швидко навчаєшся стояти з сонячного боку кущів, бо в затінку може ховатися гримуча змія; навчаєшся уникати ненадійних каменів, бути обережним на стрімких схилах, уникати, якщо можливо, глибокого піску, що з кожним кроком позбавляє людину сил.

Тепер, розумів Родело, бійка невдовзі розв'яжеться. За кілька годин кожен буде боротися насмерть, просто щоб залишитися живим, і кожен усвідомлює це. Грань між життям і смертю тут вузька; кінь із переламаною ногою вимушує людину йти пішки, а тоді вже порятунку нема. Без води людина може, як пощастить, витримати двадцять чотири години. Дехто, із надмірним бажанням вижити, може витримати два-три дні.

- Стеж за собою,- попередив Родело Нору. - Якщо наштовхнешся на чолью, не менше як дюжина колючок устромиться у тебе, і кожна буде боліти, як сто чортів.

Тепер уже не було мови про швидкість. Іноді стежка ставала похилою, і весь час вона крутилася поміж кактусами та зазубленими скелями. Навіть трохи послизнутися означало наразитися або на колючки, або на гострі краї каменів.

Двічі вони зупинялися, поки Родело, якому не подобався вигляд стежки попереду, пішки досліджував місце. Така осторога виправдовувала себе, бо обидва рази проходи виявлялися фальшивими.

Харбін був похмурий, його очі обмацували скелі, але від часу до часу виблискували у Денів бік. Нора залишалась недалеко від Родело, і ревності бандита зростали. Том Беджер, з його хистом виживати, тримався обік лінії вогню і не робив жодних коментарів.

Рухаючись невеликою похилістю у плутанині лави, кінь Ховрашка раптом озлизнувся і впав, скинувши вершника на суцільну стіну кактусів. Кінь, брикаючи ногами, був весь уतिकаний голками; Ховрашок вибрався рачки; його спина й бік були вкриті жовтими пагінками чольї.

Харбін гнівно спалахнув:

- Ти, дурню незграбний! Вибирайся звідси сам! А я їду!

- Ми тут всі разом,- сказав Родело,- і будемо залишатися разом, укупі.

- Хто це сказав?- вигукнув Харбін.

- Я,- відповів Родело.

На мить запанувала тиша. Харбін крутонув коня правим боком до Родело. Руку він тримав на револьвері.

- До узбережжя тут недалеко,- сказав він.- Ти більше непотрібний.

Ден Родело був на землі біля Ховрашка і тримав у лівій руці ножа. Він роздумував, наскільки влучно зможе кинути його. Він міг стріляти й метати ножа однаково обома руками, але рік у в'язниці позбавив його практики.

Саме у цей час надлетіла куля; її дзвінкий удар та звук пострілу наклалися один на одного. А потім усі почули дзюрчання води, що вибігала з фляги.

- Я таки буду вам потрібний,- сказав Родело.- Здається, ви залишаєтесь без води.

Харбін вилаявся, стежачи, як останні краплини з фляги падають на землю.

Родело почав працювати своїм ножем, оддираючи чолью спочатку з Ховрашка, потім з коня. Беджер теж спішився, щоб допомогти. Нора і Ховрашок тримали коня, поки Родело, з допомогою Беджера, витягав колючки. Кінь, звичайний напівдикун, ніби розумів, що вони стараються допомогти йому, і стояв спокійно. Це коштувало їм майже годину часу.

- Давайте вибиратися звідси,- сказав Родело, коли останню колючку було витягнуто. Він рушив у проміжок між кактусами, і в цю мить куля збила галузь чольї позаду нього. Але нікого не було видно, і десь за хвилину вони усі рушили знов.

Була страшенна спека, і вони могли рухатись тільки найповільнішою ходюю. Ліворуч декілька вулканічних конусів здіймали свої голови.

- Тут, мабуть, сотня вулканів,- зауважив Ховрашок.- Ніколи стільки не бачив.

- Брейді налічив близько п'ятисот кратерів,- сказав Родело.- Він був тут кілька років тому і знає ці місця краще від усіх.

Лава була хаосом з похилених блоків та стиснених гребенів, рябих від шербин та більш глибоких западин; старі потоки лави були перекриті пізнішими. Кактуси росли повсюди, ніби ґрунт був їм зовсім непотрібний.

До полудня вони подолали зовсім невелику відстань. Якийсь хибний поворот завів їх у сліпий каньйон, довелося повертатися по своїх слідах. Нарешті вони знайшли шлях з аройо, у яке потрапили, але на стрімкій стежці один з коней впав і обідрав ногу.

Іншим разом їм довелося їхати з годину по товстому шарові вулканічного попелу - чорного, як порошок, пилу, що здіймався круг них й осідав на обличчя та одяг. Минули місце, де лава була липка, проклали небезпечний шлях проміж малих кальдер, або кратерів. Двічі спішувалися, щоб дати коням хоч трохи відпочити.

Вони тяжко посувалися вперед у похмурому мовчанні, підкорені спекою, наче побиті раби, у яких більше не залишилося навіть бажання протестувати.

Одного разу ящірка перебігла їм шлях, але більше не було ніякого руху. Вони не зустрічали ні товсторогів, ні змії-стрілок, ані навіть гримучих змії. Декілька разів вони бачили індіанців - або гадали, що бачили, але пострілів більше не було.

Земля мерехтіла від хвиль тепла, віддалені гори ніби ближчали. Ставки води, здавалося, лежали просто на їхньому шляху попереду, а одного разу, виїхавши на гребінь, вони побачили віддалений плейяс, що виглядав наче одне широке озеро.

- Міраж,- промовив Беджер.

Їхні губи знову потріскалися, роти й горлянки попересихали. Кожен з них думав про залишки води в останній флязі.

Але раптом вони вирвалися з хаоса лави і виїхали на рівнину, деінде поплямовану купами шамісо та креозоту. Не маючи вже потреби триматися вкупі, вони розсіялися щонайменше на сотню ярдів із Норою та Ховрашком позаду.

Мертва тиша пустельного дня була розірвана гострими голосами рушниць. Куля збила куряву просто під ногами Денового коня. Він швидко рвонув уперед і вистрілив з револьвера. Куля зрикошетувала об кам'яну плиту. З-позаду до нього донісся пронизливий зойк, і він швидко розвернув коня. Інші стрімголов мчали під захист скель, лише Ховрашок лежав на землі - мертвий. Проїхавши повз нього, Родело побачив, що його було влучено принаймні двічі - у голову та в шию. Другий в'ючний кінь теж був убитий.

Родело стояв на відкритому місці, обличчям до небезпеки, і кожної миті чекав пострілів, але не бачив жодного які.

Гроші лежали у саквах на вбитому в'ючному коневі, але Ховрашків кінь лишився живий, хоч і був у поганому стані після падіння в чолу.

Зараз було вже далеко за південь. Скільки ж вони пройшли? Чотири чи п'ять миль? Може, навіть менше. А тепер не стало Ховрашка.

Не стало Ховрашка, не стало доброго коня, не стало фляги.

Родело спіймав Ховрашкового коня і зняв з нього сідло. Він укладав в'ючне сідло, коли з боку скель з'явилися Беджер і Харбін з Норою позаду. Вони допомогли йому підняти золото у сідло.

Беджер обернувся у той бік, де лежав Ховрашок.

- Ти дещо забув, Джо!- він вийняв з кишені Ховрашка на двадцять доларів золотих монет.- Нема сенсу залишати це отим індіанам.

- Підкинь-но їх разок, на щастя,- попросив Джо.

Том підкинув монети у повітря, а Джо спритно спіймав їх раніше за Беджера.

- Дякую, молокососе!- сказав він з насмішкою.

Том Беджер стояв дуже тихо, дивлячись на нього надзвичайно холодними очима. А потім пішов до свого коня.

Родело передав останню флягу Норі.

- Пий,- сказав він.

- Я можу обійтися.

-Давайте,- підтримав Беджер.- Пийте, леді.

Вона глянула на Харбіна.

- Безперечно,- сказав він.- Я хочу довести вас живою.

Вона випила ковток, потім дала флягу Денові. Він передав її Беджеру. Коли вона повернулася до нього, у ній залишався ледве ковток теплуватой

води, але вона здавалася дивовижно прохолодною його пересохлому ротіві.

- Закинь її,- сказав Харбін.- Мені не подобається звук порожнечі.

- А якщо ми знайдемо воду? У чому ми її будемо возити? Жодна людина у здоровому глузді не кидає флягу у пустелі.

- Це мені нагадало,- сказав Беджер,- що леді казала, ніби знає водоймище. Чи ви забули?

- Слухайте, ми ж ідемо до узбережжя,- сказав Харбін.- Чи далеко це може бути?

- Надто далеко,- відповів Родело.

- Ти кажеш, що надто далеко, а ще що буде, як ми втратимо час, шукаючи воду, і так її й не знайдемо?

- Кінець грі,- коротко відповів Родело.

Беджер подивився на Нору.

- Ви знаєте, де є вода?

- Водоймище, про яке я знаю, знаходиться біля південного кінця Пінакате.

- То це недалеко від нас!

Більше нічого не було сказано, і вони рушили. Ден Родело був знову попереду, а одразу за ним їхала Нора.

- Ви знаєте якісь місцеві прикмети?- спитав він у неї.- Як ми дізнаємося, де це місце?

- Я впізнаю його... гадаю...

Він обернувся до неї у здивуванні.

- Ви дійсно були в цих місцях?

- Ще дитиною.

Раптом він крутнувся у сідлі.

- Тоді ви маєте бути Норою Рейлі!

- Що ви знаєте про Нору Рейлі?- спитала вона.

- Аварія корабля у Затоці... вісімнадцять чи дев'ятнадцять років тому.

Такий собі малий вітрильник, йшов до Юми. Потрапив у припливну течію... з краю, мені здається. Розбився на скелях, але люди вибралися на берег і вже сушею досягли Сокойти. Це маленьке прикордонне містечко он у тому боці.

Вона кивнула головою, але нічого не сказала.

Він поїхав далі. І раптом побачив якісь череп'яні уламки, коричнювато-іржавого кольору й грубої роботи. Він зупинився, потім повільно повів коня кругом. В одному місці камені, здавалося, були у світлих подряпинах... це були ознаки стародавнього шляху.

Він повів коня уздовж нього. Керамічні уламки траплялися тут частіше, потім знайшлася оля - кухоль, у якому тримають воду. Нарешті він виїхав на край і зазирнув до водоймища... воно було сухе, як кістка.

- Тут би мала бути вода,- сказав Беджер хрипко.- Був же дощ.

Родело вказав. Уламок скелі, впавши, перегородив канал, яким вода текла до водоймища. Струмок прорвався убік схилом, а потім загубився у піску. Ден зліз з коня і підійшов до каменя. Після кількох важких зусиль він зрушив його з місця та перекотив на інший бік. Ніхто з чоловіків не запропонував йому допомогти.

- Навіщо гаяти час?- спитав Харбін.- Ми вже більше не будемо проходити цим шляхом.

- Хтось інший пройде.

Родело знову сів у сідло. Боротьба з уламком стомила його, і це вказало, наскільки малий запас сил у нього лишився.

Вони були на обмеженому водяному раціоні з того часу, як покинули Папаго-Веллс. Вони їхали та йшли пішки під пекучим сонцем. Тепер їхня кров загустішала, рефлекси уповільнилися.

Але коли вони проїздили повз отой глечик, він зліз на землю і підібрав його, поставив перед собою на сідло. У ньому вмістилося б багато води... якби вони знайшли її...

Розділ десятий

Від сонця не було укриття. Ані хмаринки, ані навіть затінку. Вони стомлено тяглися уперед, важко опустившись у своїх сідлах, позбавлені енергії лютотою спекою. Коли вони підводили голови, щоб обдивитися, навіть очі рухалися повільно; руки при кожному порусі відчували незручність.

Ден Родело зібрався із силами і сповз із сідла. Як би там не було, він повинен зберегти грулюю. Може, цей мишастий мустанг - останнє, що залишилося між ним та смертю, і вони ще стануть у потребі один одному.

Які і зараз не турбували їх. Можливо, у мішанині скель, що залишилася позаду, їхній слід тимчасово втрачено. Ніхто з них не сподівався на більше.

Ніхто не розмовляв про воду. Ніхто не хотів думати про неї, і все ж ні про що інше вони не думали.

Раптом Нора промовила:

- Тут! Я думаю, це тут!

Вона вказала на три однакові сахуаро, які підносили свої високі колони з верхівки скелі, стоячи близько один до одного, наче три випростані пальці.

Вони не кинулися шукати воду, бо їхній страх розчарування був занадто великий. Родело залишив коня і поліз проміж скель. Він почув дзижчання бджіл і завернув у той бік, звідки доносився звук. Ослизнувся на лаві, затримався на руках і тяжко звівся на ноги, безглуздо дивлячись на свої закривавлені, подерті долоні.

Чіпляючись за скелю, щоб утриматися, він обійшов її виступ і побачив перед собою широке мілководне озерце. З цього боку, куди підходила стежка, був рівний майданчик і невеличка смужка піску. З дальшого боку вода була глибше.

Він повернувся до свого коня.

- Це тут,- сказав він,- досить, щоб налити у фляги, напоїти коней і напитися самим досхочу.

Він сказав їм проїхати кругом, до стежки, щоб звести коней нагору. Потім узяв олю і повернувся з нею до води. Пройшов до найглибшого місця, набрав води і поставив олю у затінений куток, де виступ скелі захистить її від сонця. Коли підійшли інші, він пив воду, лежачи на краю басейна.

- Потримай коней,- сказав Харбін. - Давайте нап'ємося води, поки її не скаламутили.

Беджер набрав флягу, раніше ніж напитися. Поки пила Нора, Родело обдивився навкруги. Це був добрий притулок, місце, яке можна захищати. І тут було трохи затінку, щоб укритися від передвечірнього сонця.

- Давайте розташуємось тут,- сказав він.

Том Беджер звів очі на Харбіна, раніше ніж відповісти.

- То було б добре,- погодився.- Кращого місця не знайти.

Вони привели коней і напоїли їх, а потім поставили у затінок під базальтовим карнизом, який частково огороджував басейн. Коням потрібен був відпочинок... та й людям теж.

- Тут досить сухого хмизу на вогнище. Він зовсім не дасть диму,- сказав Беджер.

- Добре,- погодився Родело.

Західніше, скільки око сягало з цієї вишини, були дюни, ціла стіна дюн щонайменше п'ять миль завширшки, що відділяла їх від більш твердої поверхні уздовж берега Каліфорнійської затоки. На півдні здіймалися, вишквані у ряд, зазублені гори Сьєрра-Бланка, вже частково затоплені рухливими пісками.

Ден Родело дивився на дюни і тихо кляв їх про себе. Його лякала думка, що завтра доведеться йти крізь них. Всі вони вже виснажені, і коні віддали усе, що могли. Спека і нестача води підточили їхні сили та стійкість до краю. І десь поблизу були індіанці.

Чомусь, однак, він був певен, що вони на якийсь час уникли тих яків. Якимсь чином вони вислизнули, і тепер індіанці шукають їх десь в іншому напрямку. Але це дасть їм не більше, ніж кілька годин виграшу. Нема сумнівів, що які вислали розвідку, яка розшукує їх навіть зараз.

Біля цього водоймища не було кінських чи людських слідів, а це означає, що воно або невідоме індіанцям, або не використовується ними. Можливо, звичайно басейн порожній у цей сезон, але навіть якщо час від часу ним користуються, сліди все одно були б. А єдині сліди, які вони знайшли, належали товсторогам та вітрові.

Ден Родело дивився у бік дюн, але тримав Беджера та Харбіна весь час у полі зору. Тепер він мусить бути особливо обережним, бо, певна річ, жоден з них не має на думці поділитися золотом із ним. Як тільки загроза нападу індіанців мине, вони не стануть гаяти часу.

Підійшла Нора. Її губи порепались, щоки засмагли на вилицях, але ніщо не могло знищити повністю спокійної краси її обличчя.

- Я люблю пустелю в цей час,- сказала вона, дивлячись на захід.- Мені подобається бачити, як видовжуються тіні, і відчувати близьку прохолоду.

- Втішайся тим, поки є змога. Завтра у нас буде найгірший день.

- Я теж так гадаю. Я згадую піщані дюни...

- Дивно, що ти вижила. Це був занадто важкий шлях для малої.

- Найважчим було не те. Найважче залишилося позаду. Я втратила свою родину у тій аварії. Щонайменше, усіх, кого я знала, - вона несподівано подивилася на нього.- Слухай, я навіть не знаю, хто я є, або звідки походжу. Батько потонув у затоці, мати померла в пустелі якраз на краю дюн, за декілька миль звідси.

- Дін Стаффорд вів вас через пустелю. Вирушило п'ятеро, дійшли троє. Я чув цю історію.

Родело зупинився на хвилину.

- Чого я не розумію, це навіть ти схотіла повернутися сюди.

- Я була самотня на світі, а мені не хотілося залишатися самотньою. Я... Я хотіла знайти дещо, що ми залишили там.

- Ти залишила там багато чого, Норо. Ти залишила батька й матір, але їх ти не знайдеш тепер. Надто пізно.

- Може, й ні.

Він подивився на неї питально.

- Норо...

- Ти не зрозумів. Ми залишили там одну річ... скриньку.

- Скриньку?

- О, зовсім невеличку. Трохи речей, що їх любила моя мати. Листи, малюнки. Нічого цінного. Принаймні нічого цінного для кого-небудь, крім мене. Але хіба ти не розумієш? Ці речі - це ж я. Я була зовсім мала, щоб дійсно знати батька чи матінку, але якщо я побачу їхні зображення, почитаю листи, що їх вони писали, може, вони стануть для мене реальнішими. Я думала про це ще з тих часів, коли була малою дівчинкою, тому що, якби я мала ці речі, що належали їм, у певному розумінні я б мала їх. Вони були б не туманними постатями, які я ледве згадую, але реальними людьми, моїми людьми, моєю ріднею. Моїми власними батьком і матір'ю.

- І ти отак ризикуєш заради ц ь о г о?

- Я знаю, що ти думаєш. Так кожен думав, коли я казала, що хочу повернутися сюди, але хіба ти не бачиш? Я ніколи не мала когось мого власного. В мене були названі батьки, вони ставилися ласкаво до мене; після їхньої смерті я скінчила школу на гроші, що вони залишили, але я завжди плекала думки про це місце. Я мусила повернутися. Я просто повинна знайти скриньку.

- Я й гадки не мав, що тебе штовхає,- він зітхнув.- Ти дійсно вважаєш, що це розумно? А якщо виявиться... гаразд, якщо виявиться, що вони були не такі, як тобі хотілося б? Часом мрія куди краща за реальність.

- Я думала про це. Ні... Я повинна відшукати. Я мушу знати. Я ж навіть не знаю, звідки вони приїхали і куди прямували... і чому.

Ці слова привели Дена у замішання. Якщо Дін Стаффорд, з яким він трохи був знайомий, і знав щось про батьків Нори Рейлі, він ніколи про це не казав. Родело згадував... Дін рідко розповідав про цю подорож крізь країну Пінакате... Не те, щоб він був мовчазна людина, зовсім ні. Просто там небагато що можна було розповісти. Він казав Денові про джерела... скільки знав сам.

Родело знав те, що й будь-хто інший. Вони їхали до міста Юма на річці Колорадо. Стаффорд знав, що це було якесь вітрильне судно. Усе, що він знав про кораблі, можна було б записати на поштовій марці, як він часто казав. На борту корабля він жодного разу не розмовляв ані з Норою, ані з її батьками. Вони трималися окремо, були добре одягнені, ввічливі, але якісь стримані.

Капітан судна був неморяк. Він прямував до золотих копалень у Еренберзі, і купив це судно, щоб добратися до річки. Потрапивши в припливну течію, він так і не зрозумів, що з ним сталося, та й Стаффорд теж, доки не добрався до Юми. Коли мати дівчинки помирала, вона просила Стаффорда, щоб він подбав про дитину.

Хто приїздив до Юми у ті дні? Хто підіймався річкою вгору? Аферисти,

шинкарські дівчата, шахтарі, авантюристи... подекуди солдати до якогось з фортів усередині країни. Знаючи це, Родело поставив би п'ять проти одного, що її батьки не становили собою нічого доброго. Скоріш за все, це були люди, що йшли слідом за таборами копачів золота, щоб здобути усе, що зможуть, у будь-який спосіб, можливий у крутому місці серед крутих людей.

Раптом поруч із ним з'явився Харбін.

- Про що це ви двоє базикаєте? Родело, не забувай, що це моя дівчина!

- Ваша дівчина? - Нора обернулася до нього. - Звідки, містере Харбіне? Чого це ви так вважаєте? А я й не знала, що я - чиясь дівчина!

Він жорстоко подивився на неї.

- Леді, тут ви не маєте вибору!

- А я гадаю, що має, - сказав Родело.

Харбін ігнорував Денове зауваження.

- Дивіться, леді, краще б ви подумали. Нам вже недалеко йти. Я можу взяти вас із собою, а можу покинути на узбережжі, як захочете.

Ден Родело посміхнувся до нього.

- Джо, ніколи ти не навчишся дивитися далі свого носа; але якщо ти не вмієш, то Беджер вміє. Сем Берроуз, що залишився у Штатах, знає, що ця дівчина вирушила з нами. Якщо вона не з'явиться, він, можливо, почне розпитувати.

- А мені яка турбота? Я не збираюся повертатися туди.

- Томе, - сказав Родело, - розкажи Джо про Костерлицького.

- Що саме? - спитав Беджер.

- Сем Берроуз має двох добрих друзів у цьому світі, Томе. О, у нього багато друзів, але двоє - то всемогутні добрі друзі, і один з них - Еміліо Костерлицький, що командує загonom Руралес. Я гадаю, ви, хлопці, чули про них? Отже, - вів він далі, - якщо Сем скаже Емілію, що йому хотілося б знати, що сталося з Норою Пакстон, Емілію дізнається, хто мандрував з нею разом, і примусить їх трохи попотіти, трохи випустить крові, а потім буде мучити, аж поки вони скажуть. І якщо новини будуть погані, Емілію, природно, відчує, що він мусить надіслати щось Семові Берроузу, щоб показати свою дружбу, щось на зразок скальпа, наприклад. Я не кажу, що він дійсно поздирає ваші скальпи, але надішле він що-небудь таке, що буде досить очевидним доказом.

- Ти мене не залякаєш!

- Він мене залякав, - сказав Беджер. - Цей Костерлицький - чистий диявол.

Більше ніхто з чоловіків не сказав нічого, і вони пішли геть.

Недалеко від води стояв засохлий мескіт, тож хмизу було досить, щоб розвести невеличке вогнище, непомітне для спостерігачів. Кава була смачна, і в них ще залишалось трохи в'яленого м'яса з запасів Сема Берроуза.

Родело залишався вдалині від вогнища, їв у мовчанні, прислухаючись до зовнішніх звуків. Він не був певен, що вони втекли від індіанців; якщо якимсь дивом і вдалось відірватися, то це ненадовго. Бій відбудеться, раніше чи пізніше.

- Добре було б попасти коней, - зауважив Беджер. - Назовні є мескітові кущі.

- Я помітила там трохи трави, - сказала Нора.

Коням це було потрібне. Останні дні були страшенно важкими і для людей, і для тварин, але коні не можуть витримати те, що можуть люди, і якщо є якийсь корм, треба їм його дати.

Джо Харбін відвів їх і прив'язав до кілочка на галетній траві поблизу мескіту. Родело уважно стежив, коли він повертався. Він не хотів стати жертвою несподіваного пострілу, не хотів давати ніякої переваги Харбінові, який її й не потребував.

Наближалися останні години, а Родело не мав плану. Він міг тільки просуватися уперед, даючи їм змогу робити, що захочуть. Одне знав твердо - він не дозволить, щоб ці гроші попливли у нього з-під носа.

Його думки повернулися до Нори. Чи було у тій скриньці щось більше, ніж вона припускає? Дорогоцінності, наприклад? Не схоже на те; хоч її мотиви комусь здалися б абсурдними, він може зрозуміти їх. У ці часи дівчина без родини, без походження, без грошей має малі шанси. Робота, яку може виконувати порядна жінка, різко обмежена звичаями; і до того ж повсюди жінок питають, хто вони, з якої родини, яке мають походження. Захід не задає зайвих питань своїм чоловікам, але він усе це хоче знати про

своїх жінок. Крім того, для Нори може дуже багато значити саме знання. Він сам пройшов крізь це, і досі носив шрами від того, що нічого не знав про свою родину. Вона має мужність, ця дівчина. Чи багато жінок наважилися б рушити у пустелю в товаристві таких людей?

Дивлячись на захід, він побачив удалині синю лінію гір Нижньої Каліфорнії, по той бік Затоки. Сонце зараз сідало за ними і лишало за собою пофарбоване небо. Прохолода спускалася на пустелю. Родело, сидючи на сідлі, відкинувся назад, на скелю. Він стомився, стомився... Він хотів ще чашку кави, але шкодував енергії, щоб підвестися і взяти. Кілька хвилин сидів, дивлячись на кавник та зіставляючи свою втому з бажанням кави. Розуміння того, що це може допомогти завтра, коли кожна краплина вологи буде врахована, стало вирішальним аргументом.

Він нахилився за чашкою, і цієї миті куля розбилася об скелю саме у тому місці, де тільки-но була його голова, обсипавши його дрібними скалками каменю. Він упав на землю, зробивши вигляд, що куля влучила, і у ту ж мить побачив обличчя індіанця. Він вистрілив... схибив... обличчя зникло.

Довгим стрибком він перескочив басейн і видряпався на скелю. Почув клич індіанця, що намагався розігнати коней. За мить побачив його і почав стріляти. Світло було непевне, і індіанець був за шістдесят футів, але куля влучила йому у саму маківку, вбивши на місці.

Біля його ліктя пролунав голос:

- Оце називається постріл!- то сказав Беджер.- Не думав я, що ти можеш отак!

- Пощастило,- сказав Харбін.- Випадковий постріл.

- Можеш перевірити це - підем на парі,- промовив Ден спокійно.- Тільки підготуй свій заклад.

У Харбіна у руці теж був револьвер.

- Коли я наготові,- сказав Джо,- можеш мати на руках флеш-рояль. І отримаєш три тузи... усі прямо у череві.

- Досить,- коротко сказав Беджер.- Що із тим індіаном?

- Краще спочатку зберемо коней,- сказав Родело.

- Не турбуйся про них,- заспокоїв Беджер.- Вони у такому стані і настрої, що далеко не втечуть. Поки у цій калюжі є вода.

Він вів далі:

- Я гадаю, що цей індіан був розвідником і помітив нас. Він хотів лишити нас без коней, а тоді все було б дуже просто - дав би сигнал димом і зібрав решту.

- А це думка...- сказав Ден.

- Ти маєш на увазі - розвести сигнальне вогнище?

- Ясна річ... у тому місці, де нас нема. Скажімо, он на тому перевалі угорі.

- Якщо це вийде,- погодився Харбін,- ми виграємо у них миль п'ять, а то й десять. Ми зможемо пройти безпечно,- він зітхнув.- Хто ж запалить вогнище?

- І чому на цьому перевалі?- спитав Беджер.- Чого це вони повірять, що ми там?

- Бо це найкращий шлях до узбережжя. Якщо вони побачать, що дим йде звідти, вони повірять.

- Мені подобається,- визнав Беджер.- Це може подіяти.

- Гаразд, Томе,- сказав Харбін.- Воно тобі так сподобалося, що можеш поїхати і дати сигнал.

- І зустріти усіх цих індіанців самому?

- Ти боїшся?

- Ще б пак! Мені не подобається компанія цих хлопців. Ці індіанці не мого гатунку. Я їх боюся не менше, ніж ти.

- Я поїду,- проказав Родело рівним голосом.

- Тоді тобі краще вирушати,- посміхнувся глузливо Джо Харбін.- Оті індіанці будуть чекати на твій сигнал.

Родело пішов по грулюю, привів його до басейна й засідлав. Затягуючи попругу, він обдумував ситуацію. Усе тепер вирішиться швидко. Берег просто за отими дюнами, а він не має охоти розпочинати стрілянину, якщо може їй запобігти. Але коли він скаже їм, що хоче взяти гроші, усі чорти зірвуться з цепу... якщо вони не ризикнуть підстрелити його раніше.

Нора Пакстон наблизилася до нього.

- Не їдь, Дене.
- Хтось мусить.
- Чом не Том або Джо?
- Коли на кін поставлені такі гроші, вони не ризикнуть обернутися спиною один до одного. Це клуб останніх людей, Норо, і я теж мушу бути останньою людиною.

- Чому, Дене? Чи ці гроші такі важливі для тебе?
- Так, дуже. Зараз я можу сказати, що ці гроші означають для мене більше, ніж що-небудь у світі.

- Більше, ніж я?

Він подивився на неї.

- Так, Норо, зараз вони важливіші навіть за тебе. Якби вони не значили стільки, і ти не могла б так багато значити для мене. Це справа честі.

Вона відсунулася від нього.

- Гордощів - можливо, але не честі. Гаразд, це мені нагадує, де я є.

Вона різко обернулася і пішла геть.

- Норо!

Вона не звернула уваги і підійшла до вогнища. Хвилину він стояв, стежачи за нею, бажаючи сказати більше, але побоявся бути підслуханим і завчасно розкрити свої карти. Харбін вже щось підозрює, а щодо Беджера - хто знає що-небудь про Тома Беджера? Він завжди тримає карти близько до жилетки, і ніколи невідомо, що в нього на руках.

Родело спрямував коня до виходу з ущелини. Харбін пішов слідом, потім Беджер. Лише Нора залишилася там, де була, - біля вогнища.

- Як ти гадаєш, куди нам треба їхати звідси? - спитав Том.

- На захід. Тримайтеся так, щоб Сьєрра-Бланка була від вас ліворуч, а коли минете стрілку того хребта, залишіться щось із півмилі на північ. Як будете їхати на захід, тримайте напрямок на проміжок між Пінакате та Сьєрра-Бланкою, і ви досягнете узбережжя саме біля Едер-бея.

- Як щодо води? - спитав Харбін. - Я кажу - у бухті.

Ден Родело посміхнувся до нього.

- Що ж, там є кілька струмків... Є водоймища. У деяких вода свіжа, в деяких - ні. Якщо ви потрапите туди раніше за мене, посидьте й почекайте. Я приїду слідом, покажу вам, де вода.

- А як з тобою?

- Зі мною? Я проїду на північ кілька миль уздовж західного гребеня Пінакате. А потім повернуся сюди по воду. Багато мені не буде потрібно.

Він обернувся у сідлі й глянув у бік вогнища. Нора стояла до нього спиною.

- Адіос! - вигукнув він і поскакав.

Джо Харбін посміхнувся. Беджер подивився на нього з підозрою.

- Що тебе насмішило?

- Він... він каже, що повернеться сюди по воду. Коли він повернеться, тут не буде й краплі води!

- Ти усю її висушиш?

- Коні вип'ють майже все. Решту ми заберемо з собою, а чого не зможемо - спустимо з басейна. Я гадаю, це ми востаннє бачили Дена Родело.

Том Беджер замислено дивився услід вершників.

- Так, - проказав він із сумнівом, - схоже на те.

Нора, стоячи біля вогню, затінила очі від світла і стежила, як він їде.

Розділ одинадцятий

Родело поїхав на захід, а потім на північ. З того часу, як він покинув водоймище, він відчував переслідування. Звичайно, це могло просто походити від впливу пустелі, але почуття було таке, ніби його, голого, оглядають з усіх боків. Він їхав з вінчестером у руці, очі його рухались без упину, вивчаючи кожен виступ чи щілинку в лаві, шукаючи слідів на землі.

Перша ознака не була навіть слідом. Чорний уламок скелі, що не перебільшував розміром пальця, був зсунутий зі свого звичайного місця. Каміні у пустелі завжди вкриті «пустельною засмагою», ця патина або поліровка з'являється на їхній поверхні під впливом пустельного сонця, вітру, дощу, летючих піщинок, а може, й якоїсь хімічної дії ззовні.

Цей камінчик був перекинутий набік; та частина, що раніше була зверху,

тепер наполовину вгрузла у пісок. Людина або тварина, плигаючи з каменя на камінь, могла зачепити його ногою. Це була вказівка, що хтось тут проходив, отже, це було попередження.

Родело обережно їхав крізь зарості чольї. Зупинився ненадовго у рідкій тіні велетенського сахуаро, потім рушив далі. Місце, куди він прямував, було недалеко.

Тепер уже, мабуть, Беджер, Харбін і Нора досягли піщаних горбів. Людина, що йде там пішки, вгрузає трохи не по коліна на кожному кроці або сповзає на один крок назад на кожні два кроки уперед. Кінь може угрузнути по саме черево, якщо на ньому сидить вершник. До того ж серед піщаних дюн вони можуть втратити з очей Пінакате - свій єдиний орієнтир. Часом вони будуть бачити його, але, якщо втратять пильність, можуть згаяти час і витратити багато сил, продираючись через пісок у хибному напрямку. Витримувати вірний курс - то буде одна з їхніх труднощів.

Тепер він бачив праворуч від себе і близько до підніжжя гори купку мескітів - вісім чи, може, десять великих дерев, сахуаро і трохи чольї поруч. Отой гайок - найкраще місце, щоб залишити грулюю.

Мишастий кінь був у кращому стані, ніж інші. За будь-яких обставин він був добрим конем, цей мустанг, народжений для гір та пустелі, звиклий до нестачі води та одноманітної пустельної їжі. Цей кінь був Деновим тузом у кишені. Він знав, що коли виклик буде кинуте, мустанг витримає набагато довше, ніж інші коні. Ось чому він мусить зберегти його у пустелі...

Серед мескітів він зліз із сідла і прив'язав грулюю. Кінь поїсть зеленого листя та бобів, поки його не буде. Взявши рушницю, покинув мескітовий гайок і подерся схилом гори до перевалу.

За кілька сот ярдів від нього індіанець зупинив свого коня і почекав хвилинку. Потім зіскочив на землю, прив'язав коня і почав вистежувати свою дичину. Він знав, де шукати слід, і чекав, щоб побачити, чи Родело планує те, на що він сподівається, а тоді вже й самому лізти угору. Обираючи знайому стежку, він зможе рухатися легше й швидше, ніж білий.

Темні очі індіанця поблискували сподіванням. Це ж був отой з черевиками, про якого казав Капелюх. Отой, що знав усі дірки з водою і був великий воїн. Привезти назад його тіло і отримати винагороду - цим можна було похвастатися серед вігвамів свого народу.

Він не мав сумнівів щодо цього - білий чоловік ліз угору назустріч своїй смерті.

Коли Ден Родело досяг перевалу, він не знайшов там нічого незвичайного. Побачив звірину стежку, що йшла з півдня; він би вибрався сюди легше, аби знав її. На перевалі росло трохи чольї, напівживий пало-верде і стирчали кілька тонких скелетів мертвих кактусів.

Зібравши трохи сухих ослячих колючок та кілька уламків пало-верде, він чиркнув сірником. Легкий вітер загасив його. Він поставив вінчестер під скелею і поліз до кишені по інший сірник. Присівши навпочіпки, підвів голову й уважно огледів скелі. Він був у заглибині, утвореній ущелиною. На сході проблискував хаос лави під горою, ліворуч були дюни, а вдалині мерехтів відблиск сонця у Затоці. Він відчув неспокій, але зібрав докупи тріски і хотів запалити другого сірника.

Позаду почувся якийсь звук - ніби по скелі злегка провели щіткою. Обернувшись, начебто щоб підібрати сірника, він кинув швидкий погляд через плече. На пласкій поверхні скелі сиділа ящірка, її маленькі боки швидко тіпалися. Він стежив якийсь час, не рухаючись. Чи отой шелест викликала ящірка? Раптом вона підвела голову і зникла, промайнувши, наче блискавка.

Перш за все - дим. Прислухаючись до найменшого звуку, він запалив сірника і підніс його до сухого листя і хмизу. Тонка цівка диму потяглася угору. Він підклав ще палива, а потім, чуючи звук уже позад себе, кинувся убік.

Які впав коліними на те місце, де мить тому сидів Родело. Той негайно викинув обидві ноги і вдарив ними індіанця. Тут же скочив і, вже готовий, зустрів які, що плигнув на нього з ножем в опущеній руці. Ден відбив зап'ястям руку із ножем убік, перехопив її другою рукою і, підставивши індіанцю ногу спереду, кинув його на землю, викрутивши ножа з кулака. Ніж упав на пісок, а індіанець, верткий, як змія, вислизнув з його затиску і скочив на рівні ноги.

Індіанець знов стрибнув, але Родело зробив фінт і зустрів його ударом з

правої. Які встиг зупинитися, але Ден, розмахнувшись, не втримав рівновагу і впав йому під ноги. Обидва звалилися на землю. Які був швидший, він опинився зверху і натиснув передпліччям йому на горло.

Родело лежав на спині, захищаючи горло рукою, а індіанець вже ухопив його і другою. Ден високо закинув ноги, схрестив їх перед обличчям воїна і, обдираючи шпорами, скинув з себе. Підвівся, важко дихаючи.

Які корчився, звиваючись, потім піднявся. Кров бігла по його обличчю, розідраному шпорами. Він підбрав ножа і знов стрибнув на Дена, але той повалив його на землю, підставивши ногу. Які кинувся ще раз, змахнув ножом і прорізав Денові рукав. Тепер Родело рушив на нього, вичікуючи зручного випадку. Він уже не наважувався ужити револьвер, бо недалеко могли бути інші індіанці. Його власний ніж висів на поясі, прип'ятий ремінцем. Він потягся до нього рукою.

Швидкий змах ножа які прорізав Денову сорочку спереду, і він відчув, як різонуло по напружених м'язах живота. Але, змахнувши ножом, індіанець крутонувся, і Ден збив його на коліна. Раніше, ніж той встиг звестися, Родело кинувся на нього, відірвав від землі й шпурнув у зарості чолі.

Індіанець скрикнув і хотів визволитися, але з кожним рухом у нього впивалися все нові колючки. Борсаючись, він наколювався дедалі дужче. Родело відвернувся від нього і підбрав свою рушницю.

Дим тягнувся до неба стовпчиком. Підклавши палива, Ден глянув на індіанця.

- Ти сам напросився на це, хлопче,- сказав він з посмішкою,- тепер викручуйся.

І одразу кинувся униз по каменюках із карколомною швидкістю. Які прийдуть, а чи далеко вони, він не мав уяви.

Він був на виступі скелі майже унизу, коли побачив вершника, який, ведучи другого коня, виїхав з мескітів і рушив стежкою. Це був Джо Харбін, і він вів із собою його грулю!

- Джо!- загукав він.- Джо!

Харбін обернувся у сідлі і, не зупиняючись, показав йому носа.

Розгніваний, Родело скинув рушницю до плеча, але Харбін уже зник в аройо. Коли він з'явився пізніше, було вже надто далеко... принаймні для прицільного пострілу, а хибний міг вбити грулю.

Вони таки упорались з ним - тепер він однаково що мертвий. Без коня, без води, і які наближаються із кожною хвилиною. Треба йти. Він мусить добратися до води хоч як, мусить перетнути дюни, мусить вижити.

Його серце билося тяжко від передчуттів. Надто добре він знав пустелю, щоб не розуміти, наскільки мізерні його шанси. Можна добратися до схованої ольї з водою - верхи це легка прогулянка. Пішки - це була справа життя або смерті. А може, вони знайшли олю і розбили її?

Він мусить рухатися, але не негайно. З цієї миті кожен крок має бути кроком у правильному напрямку. Рухатися не подумавши - то напрошуватися на загибель.

Том Беджер буде вести їх через дюни, і вони вирушать без Джо Харбіна. Поки Джо дожене їх, вони будуть уже далеко в дюнах, і їм буде важко. У пісках від коней мала користь, і двом чоловікам та дівчині доведеться помучитись, щоб провести їх через дюни. А протягом цього часу індіанці будуть наздоганяти їх. У дюнах людина пішки може рухатися швидше, ніж вершник.

Вже кілька годин Родело не пив води. Він вважав, що зараз перебуває ближче до берега, ніж Беджер і Нора, але не був певен, а заблукатися у дюнах - то кінець. Він знав, що від цього часу буде ходити по тонкій дротині зі смертю з обох боків.

Він рушив, тримаючись найгустіших заростів, відшукуючи хоч невелику тіль, продираючись крізь найгустіші хащі чолі. Перш за все, треба забратися геть з гори, подалі від спостерігачів.

Незабаром він повернув на південь і йшов тепер рівною ходою або настільки рівною, наскільки дозволяла місцевість. Він був насторожений, але відчував себе краще під час руху. Десь попереду його чекає той момент, коли карти розкриються... а тоді, як пощастить, золото та Нора.

У першу годину йти було не дуже важко, і він добре використав час - пройшов, може, дві з половиною милі. Наступної години довелося йти лавою, понад дюнами, і він подолав удвоє менше. Час від часу виникала

спокуса звернути просто у дюни і спробувати пробитися до берега. У деяких місцях пісок виглядав досить твердим, але він не міг покластися на це, і йому вкрай потрібна була вода. В горлі пересохло, губи пошерхли, язик у роті - наче поліно. Кроки його помітно сповільнилися, і реакції теж. Він ледве пересилиював бажання кинути рушницю. Індіанців видно не було.

Сонце вже сідало, коли він, нарешті, досяг водоймища. Як він і чекав, інші пішли; і як він побоювався, його оля була розбита... це, мабуть, Джо Харбін. Але на дні залишалось трохи води, не більше ніж на один ковток, і він жадібно її випив. З водоймища вода витікла, уся до останньої краплини.

Одну річ він знайшов - кинуту флягу, пробиту кулею. Раптом його вразила думка - і він зняв з фляги вовняний чохол. Роса буде конденсуватися на металі.

Він обмірковував, що діяти далі, зважив ризик і вирішив залишитися поки тут і відпочити. Ліг, спробував заснути, але спрага не давала. І тут згадав, що бачив великий кактус-діжку трохи вище від водоймища. Поспішно рушив потрісканою лавою до того місця і знайшов кактус. Унікаючи колючок, зрізав верхівку. Вліз рукою усередину, витяг жменю м'якуша й вичавив сік з нього собі до рота. Сік був якийсь гіркий, та все ж волога. Здається, дуже довго він вигрібав м'якуш з кактуса і вичавлював краплі у рот. А потім ліг знову і заснув.

Він прокинувся раптом, відчувши пронизливий холод. Пішов по флягу, облизнув росу з її поверхні й відчув себе краще, хоч її було зовсім небагато.

Він думав про джерела у Сьєрра-Бланці - як пощастить, там може бути вода. Якби він вирушив одразу, мав би добрий шанс скінчити перехід одразу після заходу сонця... А якщо води там нема? Тоді йому доведеться пробиватися до узбережжя, не маючи на те й одного шансу з тисячі.

Він дійшов у роздумах цього висновку, а ноги тим часом несли його уперед майже механічно і мозок лише якоюсь своєю часткою керував рухами. На південно-східному обрії бовванів масив Сьєрри, і його вразила раптова думка, що він давно вже міг пробитися крізь піски до узбережжя, звідти, де втратив коня. Тепер вже стояв би на березі Затоки...

Він упав.

Похитуючись, підвівся і пішов далі, обминаючи каменюки. Як людина трохи напідпитку, він обирав шлях з обачністю та непевністю, і тільки на рівному починав йти швидше - або так йому здавалося.

Через деякий час він зрозумів, що починає розвиднятися. Невизначно усвідомлював, що падає знову... кілька разів. А гори не ближчали.

Він ішов, хитаючись і падаючи.

Він був майже біля підніжжя гори, коли впав іще раз, і цього разу не зміг підвестися. Підтягував одне коліно і спробував використати його як опору, але не зумів. Проповз кілька футів на череві, відчуваючи жар піску. Він згадав, що коли температура повітря 120 градусів, то пісок може бути нагрітий до 160 градусів. Але він не міг звестися. І все ж не кинув ані рушниці, ані фляги. Він лежав так якийсь час, аж поки зрозумів, що дивиться просто у бік кактуса-діжки. Це підняло його на коліна, а рушниця, що нею він скористався як милицею, допомогла звестися на ноги. Намацавши ножа, витяг його і зрізав верхівку з кактуса. Знову він вичавлював вологу з м'якоті собі у рот, чарівну прохолоду, що, здавалося, проймала його наскрізь.

Через кілька хвилин він рушив далі.

Зрештою він дійшов до водоймища у Сьєрра-Бланці, що містилося у вузькій заглибині серед скель під водоспадом. Вода була глибока й холодна.

Розділ дванадцятий

Том Беджер їхав попереду і намірявся об'їхати глибокий кратер, коли з'явився Джо Харбін із грульєю позаду. Том зупинився.

- Схоже, що Родело буде мати турботи,- сказав він.

Норині губи затремтіли, але вона нічого не відповіла. Серце її закалатало, коли Харбін під'їхав ближче, тіло раптом захолинуло та здерев'яніло; вона ніколи ще не відчувала такого.

- Що сталося?- спитав Беджер.

- Схоже, що Денів план викликати сигналом індіанців дав наслідки швидше, ніж той розраховував.

- То невдача...

- Ну,- сказав Харбін,- то була не моя ідея з цим димом.

- Тут нема кому себе винувати,- погодився Беджер. Потім додав заради Нори: - Але він віддав життя, намагаючись допомогти нам.

- Де він?- Норин голос був холодним.

- Мертвий, скоріше за все. Ці індіанці не мають потреби у полонених.

- Навіщо він їм? Я маю на думці, коли він сам, не з вами. Він же не збіглий в'язень, то ж вони за нього не одержать жодного долара.

Беджер скося глянув на Харбіна і сказав:

- Він був із нами. Вони знають це, і їм досить. Поїхали, ми гаємо час.

Нора завершила свого коня.

- Я їду назад, за ним. Така людина, як Ден Родело, не вмирає отак просто.

- Ти збожеволіла?- заволав на неї Харбін.- У нього там нема жодного шансу. Ти нічого не зробиш.

- Все одно, я повертаюсь.

Вона рушила вперед, але Харбін кинувся за нею.

- Ей ти, чортова бабо!- наздогнав її і дав їй ляпаса.- Ти - моя дівчина, і мусиш знати це добре! Від цього часу ти нікуди не рушиш, поки я не скажу!

- Пустіть коня!

Він повільно обертав коня у зворотний бік, і тоді Нора, піднісши гарпачника, сильно хльоснула його по обличчю.

Джо вирвав гарпачника в неї з руки і шпурнув на пісок. Синювато-багровий слід перетнув його обличчя. На розсічених губах була кров. Очі його сповнилися люттям.

- Ти заплатиш за це повною мірою. Зараз ти поїдеш далі. Можеш ховатися від мене хоч рік, але цього удару я тобі не забуду, запам'ятай! А тепер гайда, поки я не вбив тебе просто отут.

Він погнав її коня у напрямку дюн.

- І ще одно знай - тут я бос!

Том Беджер затримав свого коня і поїхав поруч із ним, але Джо зупинився.

- Ідь попереду, Томе! - сказав він.

- Ти ж тут бос, сам сказав.

- Так! І тут я буду віддавати накази!

- Але не у спину, Джо. Я тобі не Родело. Поїдемо поруч.

Харбін знизав плечима.

- Нехай, якщо ти відчуватимеш себе безпечніше.

Об'їхавши кратер, вони продовжили свій шлях розбитою лавою, тримаючись випадкової стежки. Північніше довга дюна простяглася на схід, десь далі майже сягаючи півніжжя Пінакате. Час від часу вони поглядали назад, щоб зорієнтуватися по проміжку між Пінакате та Сьєрра-Бланкою. А потім з'їхали у дюни.

Вони добре напилися перед тим, як покинути водоймище, і мали надію перетнути дюни за дві-три години, якщо коні витримають, або навіть скоріше, якщо знайдуть місце з твердим піском. Дорогою вони побачили гранітні стрімчаки засипаного гірського бескида, що здіймався над піском лише на кілька футів. Надійде час, коли він зовсім зникне, отой бескид кількасотфутової вишини, що потонув у пісках.

Висока дюна піднялася праворуч, інша - ліворуч. Вони проїхали кілька ярдів і побачили, що шлях перетинає купа піску заввишки у кілька футів. Коні занурилися у нього, борсалися, прокладаючи дорогу, і коли нарешті досягли маленького майданчика поза купою піску, вони дихали тяжко. Том Беджер зліз на землю із посірілим обличчям.

- Вляпалися,- сказав він.

Харбін кивнув.

- Десь має бути легший шлях.

Попереду здіймалася нова дюна - щонайменше шістдесят футів схилу, хай не сипучого піску, але м'якого.

- Може... але ми не маємо часу шукати його.

Вони рушили далі, спинаючись довгим схилом дюни, провалюючись по кісточки. Коні угрузали до жижок. Але вони йшли далі і вибралися на верхівку дюни. Глянувши назад, побачили шлях, який подолали... Трохи більше, ніж сто ярдів.

Джо Харбін міцно вилаявся. Він міг би заприсягнутися, що пройшов принаймні милю.

Знову рушили, але це була нескінченна боротьба. Коні хиталися, в'юки розбовтувалися. Не можна було й думати, щоб їхати верхи; вони мушили вести не тільки своїх коней, але й тягти їх, щоб допомогти пробитися крізь пісок.

Коли вони вибиралися на верхівку дюни, з'являлася спокуса йти вздовж її гребеня. Одного разу, знайшовши гребінь, що вів, здавалося, на південний схід, вони пішли ним, замість спуститися у заглибину проміж цією дюною і наступною, ще вищою. А коли поглянули назад, не змогли відшукати свого дороговказу - проміжку між горами.

Ще годиною пізніше вони стояли разом на гребені довгого піщаного горба. Ніде навкруги, в жодному напрямку, не можна було побачити чогось, окрім піску.

- Я б відпочив,- пробурмотів Харбін. Він сів на пісок і сперся головою на руки, складені на колінах.

Тут подував слабкий вітерець, що пахнув морем. Нора глибоко вдихнула; вона сподівалася, що це вже кінець, але це ще був не кінець. Через деякий час пішли далі. Ознак переслідування не було.

Нора Пакстон у своєму житті багато їздила верхи, плавала на каное, блукала по лісах, і зараз це радувало її. Ніхто з цих чоловіків ніколи не вмів більше, ніж їздити верхи, аж доки потрапив до в'язниці; а там і розмови не було про прогулянку, більшу за кілька ярдів, доки вони були постояльцями цього державного готелю території Юма.

Тепер вона думала про Дена Родело. Вона казала собі, що слова Харбіна, мабуть, були правдиві. Ден далеко звідси - може, мертвий, може, блукає пішки у розжареній пустелі. Але якщо він живий, то скоро з'явиться.

Уперше вона почала розуміти повністю, які можуть бути наслідки її прагнення ще раз узяти в руки щось, що належало її матері. До неї дійшло, що вона може й не виплутатися з цієї халепи, у яку загнала себе сама. Навіть якщо вони виберуться з дюн живими, що було далеко не певне, залишиться ще проблема, як урятуватися від Джо Харбіна, а може, й від Тома Беджера. Як і в цьому пощастить, треба ще якось повернутися назад, до цивілізації.

Майже усе своє життя вона йшла дорогою, яка здавалася повсякчас відкритою. Справи її склалися загалом непогано. Але дотепер вона зустрічалась з цивілізованими людьми у цивілізованому та керованому світі. А зараз вона була ніби за мільйон миль від того світу.

В одному вона була впевнена. Вона у кращому стані, ніж чоловіки. Обидва були вершники, а не пішоходи; обидва провели якийсь час у в'язниці, частково в одиночному ув'язненні. Це напевне ослабило їх - нерухомістю, поганим харчуванням і відсутністю потреби у зусиллях. А тяжка праця, якою вони займалися останні дні, тільки розпочиналася. Вона мусить витримати - їй потрібно врятуватися від них якимсь чином. Але якщо з'являться індіанці, у чому всі були певні? Харбін і Беджер вимушені будуть принаймні захищати її, як і себе...

Вони йшли, падали, тягли на поводах, а інколи навіть пхали коней. В'юки попадали, їх закріпили знов, вони впали ще раз.

Раптом Том зупинився.

- Джо... дивись!

Він указував на сонце, яке було праворуч. Усе ще високо в небі, досі спекотливе, але праворуч. Вони йшли на південь, а не на захід!

Джо Харбін вилаявся, глухо й бридко.

Його вилиці були до червоного спечені сонцем. Пошерхлі губи - білі від куряви, як і борода. Жорстокі чорні очі глибоко запали під кошлатими бровами. Посміхнувшись, він звернув праворуч, спустився на пару сотень футів довгим піщаним схилом, а потім почав здиратися на інший схил.

Двічі їм здавалося, що вони досягли краю дюн, але кожного разу поставали перед ними нові піщані горби. Нарешті на заході сонця вони з гребеня дюни побачили море.

- Ми домоглися свого! - прохрипів Харбін. - Ч-чорт, домоглися!

- Ще ні, - відповів Беджер похмуро. - Дивись!

За півмилі гребенем горба їхали один... два... три... чотири... чотири індіанці, прямо на північ від них і, схоже, на самому краю дюн.

- Я упораюсь із цими кількома, стоячи догори ногами, - сказав Харбін. - Першої-ліпшої миті!..

- А як щодо цих? - спокійно спитала Нора, вказуючи на південь.

П'ять... ні, шість індіанців.

Джо Харбін подивився на них.

- Одна склянка води - і я управлюся із ними теж!

- Води! - Беджер глянув на нього. - Ти не розумієш індіанців, Джо. Вони обклали нас, а тепер заженуть на відкрите місце, де нема ані тіні, ані сховища, ані можливості врятуватися. У них буде вода. Вони будуть пити, будуть триматися поза пострілом і чекати, наче стерв'ятники, поки ми поздыхаємо...

Проте вони рушили далі, намагаючись за всяку ціну вибратися з піщаних горбів.

- Ми можемо почекати біля підніжжя дюни, - промовила Нора, - знайдемо місце у затінку. Буде вже далеко за південь, коли сонце дійде до нас.

- А тоді? - Харбінів тон був саркастичний.

Відповідь була очевидна. Якщо вони будуть чекати, вони помруть.

- Вихід з цього є, - пробурмотів Харбін, відповідаючи на те, що сказав Беджер, - не дати їм наколотися на нас, як комаху. Якщо вони схочуть захопити джерело, їм доведеться битися за нього з нами.

В'ючний кінь упав, спробував звестися - і не зміг.

- Перевантажимо золото на грулю, - сказав Беджер.

Коли вони вирушили далі, в'ючний кінь залишився лежати на місці. Але Нора знала - як надійде нічна прохолода, він зможе підвестися, додибає якось до моря і там знайде воду в якомусь із джерел біля берега.

Пісок ураз скінчився. Перед ними простяглася прибережна рівнина. Тепер вони вже могли відчутися прохолоду Затоки, хоч до неї лишалося ще п'ять миль.

- Краще відпочинемо, - пробурмотів Беджер крізь потріскані губи. - Це нам трохи допоможе врятуватися.

Ден Родело добре напився холодної води біля підніжжя Сьєрра-Бланки. Він пив знов і знов. Зняв сорочку, облив груди і плечі. І весь час напружено думав.

Тепер вони могли вже досягти Затоки, але він гадав, що ні. Може, Том Беджер і зрозумів би, але про Харбіна й мови немає. Він імпульсивний, непевний і самодур. Беджер буде при ньому відігравати другу роль, чекаючи свого часу.

Сидячи у прохолодному затінку під скелею, Родело оглядав пробиту флягу. Куля прошила її наскрізь, але він гадав, що зможе заткнути дірки досить надійно, щоб тримати в ній хоч трохи води. Сітчастий, мов павутиння, скелет чолї, якого він хотів використати, кришився під пальцями. Не набагато більше зумів він зробити і з підібраним десь шматком залізного дерева. Він не мав ані часу, ані терпіння, щоб надати тому шматку деревини потрібної форми. Кінець кінцем він вирізав затички для обох дірок з кактуса сахуаро, потім набрав води у флягу. Трохи витікло, але коли кактусові затички набрякли, бігти перестало.

Він дбайливо оглянув зброю, витер пил з кожного патрона, прочистив ганчіркою стволи, перевірів дію затворів. А потім знайшов добре сховище у затінку поміж скель і ліг спати. Коли він прокинувся, сонце було вже високо. Палило. Його фляга була ще повна; він сів на каменюку й обміркував, якою дорогою слід іти.

Він був певен, що перебуває біля південного кінця пасма великих дюн, і міг виграти час, обійшовши його з півдня, але не знав, як далеко доведеться обходити. Поміркувавши, вирішив рушити просто через дюни, простуючи якомога пряміше. Він був так близько до Сьєрри, що не бачив жодної примітної вершини, але далі на горі угледів білий шрам, очевидно, глибоку вимоїну від води. Вибравши її за орієнтир, узяв рушницю, повісив на плече флягу і рушив.

Він перевіряв свій напрямок, озираючись час від часу на білу пляму на горі і тримаючи її просто позад себе. Але, пройшовши із півмилі, він вибрав шпиль, який здавався зручнішим дороговказом. Перша миля була найлегша, наступна більшою частиною пролягла по високому бічному схилу дюни, де пісок був досить щільний. Він ішов швидко - не так, як на твердому ґрунті, але не набагато повільніше.

Потім почалась боротьба. М'який пісок сповзав під ногами, крадучи крок з кожних трьох. Але він був обізнаний з рухливими пісками і обережно

обирав шлях. Приблизно за годину він зробив щось зо три милі, і тепер уже чув запах моря.

За хвилину почувся перший постріл. Здавалося, він пролунав північніше, і спочатку Ден не був певен, та який іще звук це міг бути у цьому пустельному, безлюдному краї?

Він більше не чув пострілів, і пішов далі, подолавши ще півмилі. З'їхав з однієї дюни і, похилившись уперед, почав сходити на іншу, а коли досяг верхівки, ліг на пісок. Тіло його розпалювалося, але він лежав так якийсь час, обережно виглядаючи з-за гребеня. Потім добре напився і рушив далі.

Вилізши на високу купу піску, що, можливо, укривала наче саван гранітну чи лавову скелю, він побачив море. Воно синіло вдалині, чудове у світлі сонця та прозорому повітрі. А потім він побачив їх. Маленький гурт темних крапок на просторі пустелі.

Між великими дюнами та берегом лежала пласка рідина з широкими ділянками галетної трави та розкиданими мескітами і кактусами. Деінде були плями висохлих озер, більшою частиною не вкриті рослинністю, і, ясна річ, скрізь - креозотові кущі.

На такій відстані він не міг роздивитися, де хто, їх з усіх боків оточували які. Вони, здається, були поза досяжністю пострілів і вичікували. Що ж, Капелюх не поспішає. Тепер він їх візьме, як тільки захоче. Вони були перед ним на рівному місці, без будь-якого захисту від куль, без захисту від сонця.

То можна й почекати.

Розділ тринадцятий

Поміркувавши хвилину, Родело намітив собі шлях до низинки, де індіанці його не зможуть побачити. Він був певен, що вони не чекають на нього, але слід бути обачним. Спустився униз, добре ковтнув з фляги, а потім відшукав неглибокий водорій, яким частина води з Пінакате проклала собі шлях до моря.

Кілька ярдів до водорию він пройшов рівним місцем, сподіваючись, що індіанці, які були не менше як за милю, надто зайняті своєю здобиччю, щоб помітити його. Опинившись у водорії, що давав якесь укриття, він пішов жвавіше. Раз по раз чулися постріли.

Він знав, що сталося. Капелюх намагався втягти оточених у перестрілку. Він хотів весь час непокоїти їх, утримуючи від одчайдушних спроб з боєм вирватися з пастки. Він також хотів, щоб вони витратили боєприпаси та енергію.

Ден Родело знав, яку ризиковану гру розпочав і які в нього хиткі шанси, але там була дівчина, яку він кохав, і золото, яке доведе, що він - чесна людина. Хоч яким би було його майбутнє, він не зможе дивитися світові в обличчя, аж доки доведе свою непричетність до злочину. І він прагнув цієї дівчини.

Але було щось іще. Він ніколи не ухилився від боротьби; коли вже кинута виклик, треба розпочинати бій. Він не міг ухилитися і від цього бою і мусив його виграти.

Родело знав, що він - дурень, що скоріше за все його відділяють від смерті години, якщо не хвилини. Знав, що коли навіть зможе вирятувати Беджера та Харбіна з кутка, у який їх загнано, все одно йому ще доведеться битися з ними.

Він ішов водорієм, де пісок ще був твердий після останнього дощу. Він не бачив ворогів, але вважав, що до них ще лишається якась відстань. Кілька хвилин не було пострілів; обійшовши заворот водорию, замаскований кущем мескіта, він зіткнувся лице у лице з індіанцем.

Які мав стрічку кругом голови і був одягнений у стару армійську шинель, заплямовану кров'ю. Він збирався виповзти на край водорию, коли почув кроки Родело.

Ден тримав вінчестер двома руками, готовий стріляти, але які був надто близько для пострілу. Він різко ткнув індіанця стволем у горло під саме підборіддя. Почувся глухий моторошний звук, і крик захлинувся. Індіанець заточився, а Родело ступив крок і шосили торохнув його прикладом рушниць по голові. Які впав на пісок, і Родело, нахилившись, зняв з нього патронташ. Другого вінчестера теж захопив з собою.

Він побачив двох індіанців майже одразу, за п'ятдесят ярдів од себе; вони були наполовину укриті за піщаним пагорбком. Він кинув рушницю мертвого індіанця і підвів свою, коли які помітили його. Вони почали підводити свої рушниці, але він уже стріляв. Його перший постріл, зроблений поспішно, але все ж учасно, влучив прямо у ціль. Він бачив, як індіанець, хитаючись, пройшов кілька кроків і впав. Друга куля влучила у рушницю другого індіанця і пройшла вздовж його руки, залишивши на ній подряпину. Індіанець став на коліно й вистрілив. Третій та четвертий Денові постріли влучили йому у груди та шию.

Потім Родело кинувся бігти вздовж водорію, несучи з собою обидві рушниці. Його перевага скінчилася, відтепер це просто полювання, у якому він грає роль дичини. Скільки індіанців залишилося - невідомо, але було безпечніше припускати, що їх десять чи дванадцять - аж надто багато.

У невеликому в'язку за низьким мескітовим кущем, що давав тільки часткове, ненадійне укриття, Джо Харбін припав до землі з револьвером у руці. Том Беджер, з кривавою подряпиною від кулі на спині, був поруч.

- Що там робиться? - пробурмотів Харбін. - Ми маємо компанію.

- Це Ден Родело, - сказала Нора холодно.

Харбін озирнувся на неї.

- Чорта з два! - сказав він. - Ніхто не може стільки пройти без води.

Кілька хвилин тривала тиша, а потім Харбін побачив індіанця, що швидко пробирався крізь кущі; увага його була явно звернена не на них, а на когось іншого. Це був молодий воїн, і йому вже не судилося постарішати.

Джо Харбін бачив, як він упав на землю, і чекав. Індіанець зробив одну помилку, коли забув про першого ворога, і, зробивши одну помилку, міг припуститися й іншої - звестися з укритої позиції, куди заліг. Досвідченіший воїн проповз би трохи по землі і підвівся за кілька ярдів далі від того місця, де впав.

Молодого які вчили всьому цьому, і він багато разів виконував це практично, а ось зараз забув. Стежачи за Деном Родело, який пробирався вздовж водорію, він повільно підвівся зі своєї позиції.

Він відчув поштовх кулі і впав на коліна. Він сприйняв це, як людина сприймає різкий удар ззаду у поперек. Він не відчув болю, нічого. Здивований, намагався підвестися, але не зміг. Повільно поникнув на землю, недовірливо дивлячись на свої ноги, які, здавалось, більше не були частиною його тіла. Спробував підвестися ще раз і відчув приступ болю. Обережно провів по спині. На ній з'явилась кров. Помацав ще раз і знайшов пальцями отвір. Куля пробила йому спинний хребет і залишилася десь усередині. Він ліг на спину і подивився у небо. Стерв'ятники були там, чекали.

Капелюх був здивований. Хтось іще вступив у бій, хтось, кого він не бачив. Там міг бути всього один, але його здоровий глузд запевняв, що їх більше. Було кілька пострілів, а він і гадки не мав, хто стріляв і чому. Він гукнув перепелом, щоб скликати індіанців, і поповз назад до місця, де вони залишили коней. Індіанці приєдналися до нього. Чотирьох не вистачало...

Ден Родело легкою ходою наближався до маленького гурту. На руці в нього гойдався вінчестер. Другий висів за спиною. Він був оперезаний двома додатковими патронташами, мав свою власну флягу та бурдюк, знятий з убитого індіанця.

Він ішов до них з боку пустелі, і вони стежили за ним. Усі бачили, як відходили індіанці, але знали, що це лише тимчасовий перепочинок.

Родело швидко озирнувся. Залишалось лише двоє коней - грулья, навантажений золотом, і ще один. Беджер був легко поранений, з рани сочилася кров. Він виглядав стомленим і блідим.

- Краще податися звідси, поки є можливість, - сказав Ден, зупиняючи очі на Харбіні.

Той стежив за ним глибоко посадженими очима з-під кошлатих брів.

- Так це ти зробив? Треби віддати тобі належне, Денні. У тобі таки дещо є.

- Зробив, - відповів Родело. - Я б це зробив будь-що.

Харбін посміхнувся до нього, але це не була приємна посмішка. Він узяв повод грульї та рушив.

- Почекай, - сказав Родело. - Напийся.

Беджер потягся до бурдюка, жадібно його схопивши. Харбін стежив, як він п'є. Родело знав, про що він думає - чи не отруєна вода. Згодом Харбін теж напився, а Нора пила з фляги.

Вони вирушили, точніше сказати, пошкандибали. Дибали з натугою, Ден Родело - позаду всіх. Над рівниною здіймалися хмари білої куряви. Чудернацькі курні смерчі танцювали на відстані, сонце загубилося на мідному небі. Вони плентались, і не було чути жодного звуку, крім човгання їхніх ніг, - тільки часом бурмотіння та храпке дихання. Попереду була рівнина, і вони йшли прямо, інколи обходячи креозоти та кактуси. Коні тяглися позаду. Не було й ознаки індіанців.

Які знали, що вони йдуть, і знали, чим це скінчиться - тому могли дозволити собі чекати. Вони знали, що білим людям нема куди йти. Непередбачена поява Родело сплутала їхні плани на якийсь час; вони поспішили із нападом і покуштували куль білих людей, тож тепер вони будуть чекати.

А над головами пливли стерв'ятники - теж чекали.

Нарешті сонце сіло за горами на заході, за Затокою, розкидавши по небу пурпур та золото і запаливши полум'ям суворі шпичаки Пінакате. Шерега дюн простяглася темною нескінченною лінією позаду них. Сонце сіло, коли вони досягли берега...

Судна не було.

Вони вдивлялися в блакить води, у виснаженні та безнадії не знаходячи слів. Просто стояли у мовчанні, бачачи цілковиту поразку. Корабель був їхньою метою, вів їх, гнав уперед, примушував йти. Притулком, якого вони мали досягти, де вони могли відпочити, пити, знову їсти справжню варену їжу. Невже корабель уже пішов? чи ніколи й не приходив?

- Там є інша бухта, - через кілька хвилин сказала Нора. - Звідси просто на південь.

- Далеко?

- Не знаю. Миль п'ять - а може, й усі десять.

Десять миль! Неможлива далечинь у їхньому теперішньому стані.

Груля смикнув повід, і Харбін, майже не думаючи, відпустив його. Мустанг пішов вздовж краю прибою, і трохи вище від неї зупинився і опустив голову.

- Вода, - промовив безбарвно Беджер. - Він знайшов яму з водою.

Вони потяглися слідом за мустангом і зібралися навкруг ями. Просто калюжа, вода - солонувата, але все ж вода - рідина, яку можна пити.

- Можна запалити вогнище, - запропонував Харбін.

- Вони подумують, що це індіанці.

- Що ж тоді?

- Йти, - сказав Родело. - Ми не маємо іншого вибору. Будемо йти всю ніч.

Він глянув на сакви. Воно там, оте золото, за яким йому довелося йти так далеко. Золото, через яке він провів довгий тяжкий рік у в'язниці - оте золото, яке він пообіцяв собі повернути його власникам.

А оці люди? Вони вкрали його чи один з них; і вони витримали тяжку боротьбу, щоб урятуватися із ним. І оце їм він збирається сказати, що в нього на думці?

Час наближається, і він мусить бути готовий стріляти, як тільки скаже. Джо Харбін довго розраховував на це золото, і Том Беджер, без сумніву, теж робив свої підрахунки. Бідний Ховрашок був поза грою з самого початку.

- Нам би треба окопатися, - сказав Беджер. - Ці індіани повернуться.

- Чи ти не міг би побалакати з ним? Це ж твій народ.

Том Беджер глянув на Харбіна.

- Ти що, божевільний? Я частково черокі, а черокі жили на сході, поки уряд захопив їхні землі. Ми ніколи навіть і не чули про яків. Скільки воно йшло, ці індіани завжди воювали між собою - це був їхній улюблений спорт. Вони здеруть мій скальп так само, як і ваші.

Вони працювали шматками черепашок і викопали траншею, накидавши перед нею стінку з піску. Це було не багато, але хоч щось.

Беджер глянув на Родело.

- Ти знаєш, де вони отаборяться?

- Північніше... там єдине місце з водою, яке мені відоме. На північ звідси на березі є два чи три струмки.

- Як ти вважаєш, корабель може бути в іншій бухті?

- Якщо він взагалі прийшов і якщо він ще не пішов, то саме там він буде.

Джо Харбін напився солонуватої води. Він питально дивився на Дена Родело.

- Не розумію я тебе, - сказав він. - Ти пройшов довгий шлях заради нічого.

Родело подивився на нього і промовчав, але відчув, що наближається час розкрити карти.

- Ти розраховував, що ми відділимо тобі частку від цього, така була твоя думка? Ти хочеш частину здобичі?

Родело посміхнувся.

- Я хочу її всю, Джо. До останньої частки.

Харбін хихикнув.

- Ну, ти ж чесний, мушу тобі сказати.

- Саме так, Джо. Я - чесний.

Тепер вони усі дивилися на нього.

- Що це означає? - спитав Беджер.

- Я потрапив на рік до в'язниці просто через те, що їхав поруч із Джо Харбіном, коли вони його схопили... Я випадково зустрівся з ним дорогою. Я нічого не знав про пограбування, але я працював на шахті, знав, що мусять привезти гроші і якою дорогою. Суддя вирішив, що це забагато для випадкового збігу обставин.

- Отак тебе накололи, - сказав Джо. - Ну то що з того?

- Я збираюсь привезти це золото їм назад, Джо, і упхнути їх носами у нього. Я хочу показати їм, що вони усі за жмут дешевини, оті друзі у хорошу погоду, а потім я збираюсь поїхати геть.

Вони вдивлялися у нього мовчки. Нора Пакстон чула повільне, розмірене биття свого серця. Несподівано Джо Харбін спитав:

- Ти розраховував вбити нас і забрати золото?

- Я розраховував, що індіанці можуть це зробити замість мене або пустеля.

Помилившись у цьому, я гадав, що зможу вигадати якийсь план, щоб захопити гроші, не завдавши нікому шкоди.

- Ну, от добрий хлопчик, - сказав Харбін. - Він забере наше золото і не завдасть нам шкоди! Аякже, дурень чортів! Хто ж такому повірить?!

- Може, я, - сказав Беджер. - Або колись міг би.

- Послухайте, - запропонував Родело. - Може, я дам кожному з вас по тисячі доларів? Назвемо це винагородою за знахідку.

- От який він благородний, га? - глузував Харбін. - Ти поїдеш з нашими грішми і залишиш нас тут сидіти із тисячню кожного! Ти метикуватий, хлопче, але ти зайнявся не тим бізнесом. Тобі б бути шахраєм або гравцем.

Він підвів очі до Нори.

- Ти знала про це?

- Дещо. Я вірю, що він каже правду. Я вірю, що він збирається повернути їх. Сакви лежали на піску у Харбіна за спиною. Він поклав на них руку.

- Забудь про це, Родело. Ти ніколи не отримаєш і цента з цього.

- Як щодо кави? - запропонувала Нора. - Можемо розвести вогонь. Все одно вони знають, де ми.

Ніхто не звернув уваги на її слова. Харбін дивився на Родело, і Ден бачив, що він готовий.

- Як щодо цього, хлопче? Чи хочеш спробувати мене? Трохи розім'ятися - просто зараз?

Ден Родело вимушено посміхнувся. Це була спроба посміхнутися, бо його губи були порепані, обличчя жорстке від куряви, але він спробував.

- Ні, Джо, ще ні. Ти мені ще будеш потрібен для оцих індіанців, та й я тобі.

- Нам треба забиратися звідси, - сказав Беджер. - Я думаю, що кава - то гарна думка. Розведемо вогонь, зробимо каву, потім ще підкладемо палива у вогнище - і змиємось звідси. Можемо піти водою, цей берег тягнеться якраз куди нам треба. Можемо добратися до тієї бухти.

Вони трималися подалі від вогнища, хоча насипаний бруствер і затуляв їх. Нора зварила каву, і вони випили її повільно, смакуючи кожную краплину. Їм була потрібна їжа, але спрага вбила у них апетит. Чого вони хотіли - рідини, у будь-якому вигляді. Кава підбадьорила їх, і коли настав час виходити, вони досягли краю води і пішли берегом, витягнувшись низкою.

Індіанці з'явилися з темряви несподівано. Спалахнув постріл, упав кінь, і Ден Родело скинув угору вінчестер, стріляючи на спалахи. Він відскочив

убік, сперся на ґрунт і вистрілив по другому спалахові, потім кинувся на пісок і відкотився за вбитого коня, знов швидко стріляючи.

Він розстріляв усі набої і схопив рушницю індіанця; коли й там скінчилися патрони, спокійно перезарядив свою. Настало тимчасове затишшя. Хтось опинився поруч із ним і раптом заговорив. Це був Том Беджер.

- Ти дійсно прийшов сюди заради золота?

- Я правду сказав, Томе. - Він промовчав, а потім додав: - У мене ніколи не було багато грошей, Томе, але я працював. Здобував собі місце у житті, аж поки зіткнувся з Харбіном отоді на шляху.

- Не пощастило, - сказав Беджер.

Вони помовчали. Потім Беджер спитав:

- Гадаєш, ми когось підстрелили?

- Еге ж ... одного, може, двох.

Після паузи він додав:

- Передчуття в мене, хлопче. Відчуваю, що я з цього вже не викручусь.

- Ти збожеволів. Якщо хтось і викрутиться, то це ти.

За кілька сот ярдів від них на схід зібралися індіанці. Юма Джон відчув, що ця справа йому не до шмиги.

- Я гадаю, це кінець, - сказав він. - Я більше не хочу. Дуже багато мерців.

- Вони всього тільки люди, - сказав Капелюх.

- Ми теж тільки люди, - відповів Джон. - Думаю, буде краще почекати іншого разу.

- Ні, - сказав Капелюх. - Я хочу цих.

- Я йду звідси, - твердо сказав Джон. - Хто зі мною?

Двоє індіанців приєдналися до нього. Коли вони поїхали, Капелюх подивився на позоставлених. Четверо залишилися з ним. Що ж, частка кожного буде більшою; потім, правда, буде важко, коли вони повернуться додому. Він завжди був щасливий, і молоді воїни шукали нагоди поїхати з ним. Тепер скажуть, що щастя покинуло його.

Капелюх повернувся до берега, де вони знайшли дохлого коня та кілька слідів. Їхня здобич зникла. Капелюх рушив слідом, ведучи інших.

Засідка мала бути успішною. Він розгадав трюк із вогнищем, вони почули, як ті йдуть понад берегом, але в темряві помилилися у розрахунках. Кілька з його людей, що мали стріляти по конях, марно витратили кулі. Постріли у відповідь убили одного воїна.

- Дивись, - сказав один з молодих яків.

На піску була темна пляма. Кров! Капелюх підвів голову і поглянув вперед. Один з тих поранений, тяжко.

Джо Харбін дізнався про це майже того ж часу, за чверть милі далі по берегу. Том Беджер плентався позаду, спираючись на грулю.

- Томе! Якого диявола?!

- Я спіймав-таки кулю...

- Погано? - Харбін зупинився.

- Не дай їм добратися до мене, Джо. Я не хочу, щоб вони мене продали.

- Не продадуть.

- Я це й мав на увазі.

Ден Родело обернувся назад. Вони досягли цього місця - як же воно зветься? Урвище Морського Лева...

- Давайте зупинимось тут, - сказав він. - Звідси побачимо усю бухту. Тут високо - зможемо подати сигнал. Запалити вогнище чи ще щось...

- Оті індіани, - сказав Том, - вони прийдуть слідом.

- Чому б нам тут не зробити на них засідку? - спитав Джо Харбін. - Кращого місця не знайти.

Вздвож берега тяглися скелі, під урвищем купчилися морські леви, виправдовуючи назву місця. Вони чекали, залігши поміж скель та чагарників, а позаду чорніло урвище.

Чулося шарудіння хвиль... був час відпливу... десь неподалеку мимрили

й ворушилися морські леви. Нора присунулася близько до Родело й шепотіла, ледве ворушачи губами:

- Що ми будемо робити?

- Чекати, - сказав він.

- Томе! - обізвався Харбін. - Куди тебе поранено?

- У черево.

Харбін вилаявся. Раптом Нора сказала:

- Дене, он там світло! На воді!

Тепер вони усі побачили його. Воно було далеко, але виднілося ясно. Без сумніву, це було судно, що стояло на якорі, і його розвернуло відпливною течією світлом до них.

- Ми врятовані! - сказав Том. - Це, мабуть, корабель Айзечера.

Хвилини минали. Долинали шарудіння серед лігва морських левів, і більш нічого. Чорне урвище досконало укривало маленький гурт, і жоден звук не мине морських левів.

Родело переключив зручніше свого вінчестера. В нього залишилася лише одна рушниця, тепер повністю заряджена. Іншу зброю, дуже поганого гатунку, він кинув на пляжі. Він обмацав пальцями патронташ і знав, що в нього є щонайменше сімдесят патронів, усі калібру 0,44; вони пасують однаково і до рушниці, і до кольта.

Вони почули шурхіт піску раніше, ніж індіанці з'явилися в полі зору, але й тоді був помітний лише невиразний рух у темряві, тіні на світлому тлі піску. Постаті не розрізнялися.

Нора прошепотіла:

- Джо... не треба! Судно тут. Може, вранці ми потрапимо на борт без бою...

Він відіпхнув її.

- То вже ні. Без бою ми не обійдемося.

Він підвів рушницю, і Том Беджер, що лежав животом на холодному піску, зробив те ж саме. За каменюкою Родело поклав свій вінчестер якомога зручніше.

Може, індіанці вгледіли якийсь рух, може, зблиснуло світло на стволі рушниці, але раптом Капелюх просичав, даючи сигнал тривоги.

Тієї ж миті вдарила Харбінова рушниця, і їй, наче двократна луна, відповіли постріли Беджера та Родело.

Скрикнула людина, скинувся кінь, захропів... ураз заgrimіли постріли у відповідь, викидаючи полум'я.

Не було й мови про те, щоб вести прицільний вогонь, бо цілі не було помітно, тільки безладні рухи та спалахи пострілів індіанців. Троє лежали на землі, виявляючи себе лише спалахами пострілів. Їхні тіла зливалися з чорнотою урвища позаду.

І враз стрілянина ушухла, долинали тільки тупіт кінських копит. Джо вистрелив ще раз услід коневі, що мчав геть.

А потім тиша...

Тільки шум прибою, легкі подуви вітру, яскраві зорі високо у темряві над ними...

- А що ми тепер будемо робити? - спитала Нора.

- Почекаємо, - сказав Джо Харбін з посмішкою.

Поряд почувся важкий стогін, потім хрипке дихання.

- Джо! - голос Тома Беджера був слабкий. - Джо, нехай цей хлопець забере золоті. Дозволь йому забрати його. Не варто...

- Ну ясно, - легко відповів Харбін. - Не турбуйся про це. Я й сам думав так зробити.

Розділ чотирнадцятий

Затока лежала у сірому світанні, немовби сталевий щит. Далеко на воді застиг низький чорний корпус кеча, його дві темні голі щогли тонкими пальцями вказували у небо.

На піску, скоцюрблені смертю, лежали тіла чотирьох індіанців. Капелюха серед них не було.

Ден Родело спроквола підвівся, розпростовуючи м'язи, зведені незручною позою та вогкістю ночі. Він підняв свою рушницю і витер із ствола вологу.

- Було б краще запалити сигнальне вогнище, - зауважила Нора. - Вони можуть відчалити без нас.

Вони зібрали плавник. Лише Том лежав нерухомо.

- Як він? - спитав Родело.

- Помер. Ти чув, що він сказав, - це було, коли він відходив.

Джо Харбін, схиливши голову, подивився на Беджера.

- Він був добрий чолові'яга і добрий партнер. Без нього я б ніколи не витримав першого року у в'язниці. Завжди осаджував мене, коли я був ладен розтрити собі голову. - Він глянув на Родело. - Ти вже надивився на мене. Знаєш, я спалахую швидко.

Він склав вогнище, одірвав стрічку від подолу своєї сорочки на гніт, помацав по кишнях.

- Сірники в тебе є?

Ден підніс руку до кишені, а Джо Харбін сягнув по револьвер. Відстань від руки до зброї була в нього на шість дюймів менша, ніж у Дена, і Джо Харбін був меткий. Його рука обхопила рукоятку, револьвер ураз вислизнув з кобури, мушка піднялась до рівня - і все це був один досконалий рух, наслідок довгої практики, що залишила багато мерців у нього позаду.

Мушка підійнялась до рівня, але щось різко вдарило його у бік, і з жахом та недовірою він побачив, що Ден Родело стріляє. Другий постріл пролунав ураз слідом за першим, і прицілитися йому вже не вдалося; його куля вгвинтилася у пісок в нього під ногами. Він поточився, важко осів на каменюку, і шестизарядний кольт вислизнув з його пальців.

- Ти сказав Беджерові, що віддаси мені золото, - тихо промовив Родело.

- Під три чорти, він же помирав... від цього він почув себе краще. А ти що ж думав, я й насправді погодився, га?

- Він намагався врятувати твою шкіру, Джо. Знав, до чого йдеться. Бачиш, за ці кілька днів він, я вважаю, розібрав, хто я є.

- Ти? - Джо тримався за бік, і кров текла по його руці.

- Колись у Техасі, ще зовсім малим - мене звали тоді Кід - я був стрільцем-бандитом. Аж доки зрозумів, що це не дасть мені ніякого місця в житті. Це була моя професія, моя перша справжня робота.

- Отой Беджер, - проказав Джо Харбін з якимсь подивом, - завжди відговорював мене від цього, навіть з останнім подихом. Варто було б його послухати... - він дихав тепер уривчасто. - Ти б краще запалив вогнище. Подивись, чи на судні піднімають вітрила?

Родело обернувся до моря і запізно почув клацання зведеного курка. Він кинувся стрімголов на пісок, почув грім пострілу, відчув бризки піску на своєму обличчі, а потім перекоотився і став стріляти. Тричі натискав він на гачок кольта, і з ко́жним пострілом тіло Джо Харбіна смикалося, а потім повільно зсунулося з каменюки на пісок.

Непевно, з пополотнілим обличчям Родело звівся на ноги і подивився на Нору.

- Це було неминуче, - сказав він, з жалем дивлячись на Харбіна. - Він би все одно намагався б убити мене.

- Я запалю вогонь, - сказала Нора.

Вона взяла його сірники і присіла до вогнища. Коли з'явилось полум'я і дим потягнувся до неба, вона підвелась і пішла уздовж урвища, аж раптом зупинилась біля щілини в скелі. Скриня, яку вона видобула звідти, була стара та іржава, але ще ціла.

- Я згадала місце, - сказала вона. - Ось за цим я ішла. Тут усе, що залишилося від моєї родини...

- Вони спускають човна, - сказав Родело. Він узяв сакви із золотом і спустився до берега, куди наближався човен. У ньому було двоє чоловіків.

- Ти - Айзечер? - спитав один.

- Він мертвий. Вбитий нещодавно, коли втік. Я займу його місце.

- Мені про це невідомо, - запротестував той. - Мені обіцяли по дві сотні за кожен день, і...

- Усе одержиш, і ще двадцять зелененьких понад усе, якщо скинеш отих двох людей у море.

- Навіщо це? Ніхто їх тут ніколи не знайде.
  - Тут є десь нагорі індіанець, якому обіцяли по півсотні доларів за кожного втеклого в'язня, живого чи мертвого. А вони не хотіли повертатися.
  - Двадцять зелененьких? Досить переконливо...
  - Він глянув на важкі сакви, що їх Ден укладав у човен.
  - А це що?
  - Турботи, друже. Великі турботи. Тобі краще забути про них.
  - Що ж, я хочу дожити до старості, і тому думаю лише про свої справи.
- Вже забув.

Нора сіла у човен, а Ден підійшов до грульї і зняв з нього вуздечку.

- От і все, хлопче, ти вільний. Йди назад до Сема, якщо хочеш, і ми прийдемо до тебе одного дня. А як не зробиш цього, будеш просто бігати дикуном.

Він поплескав мустанга по стегну і пішов геть, намагаючись не показати, який він пригнічений. Кінь дивився йому услід, потім зробив кілька кроків у напрямку до гір, знов спинився і глянув назад, щоб упевнитися, що робить усе, як слід. Ден Родело сідав у човен.

Умостившись на носі човна, Ден опинився обличчям до берега і бачив, як Капелюх виїхав з пустелі і спустився до берега. Індіанець затримав коня, озирнувся, а потім поволі поїхав геть.

- Куди б ти не йшов, - промовила Нора, - я хочу йти з тобою.

- Добре, - відповів він.

Вона міцно тримала іржаву скриню, але чомусь тепер це вже не здавалося їй таким важливим.